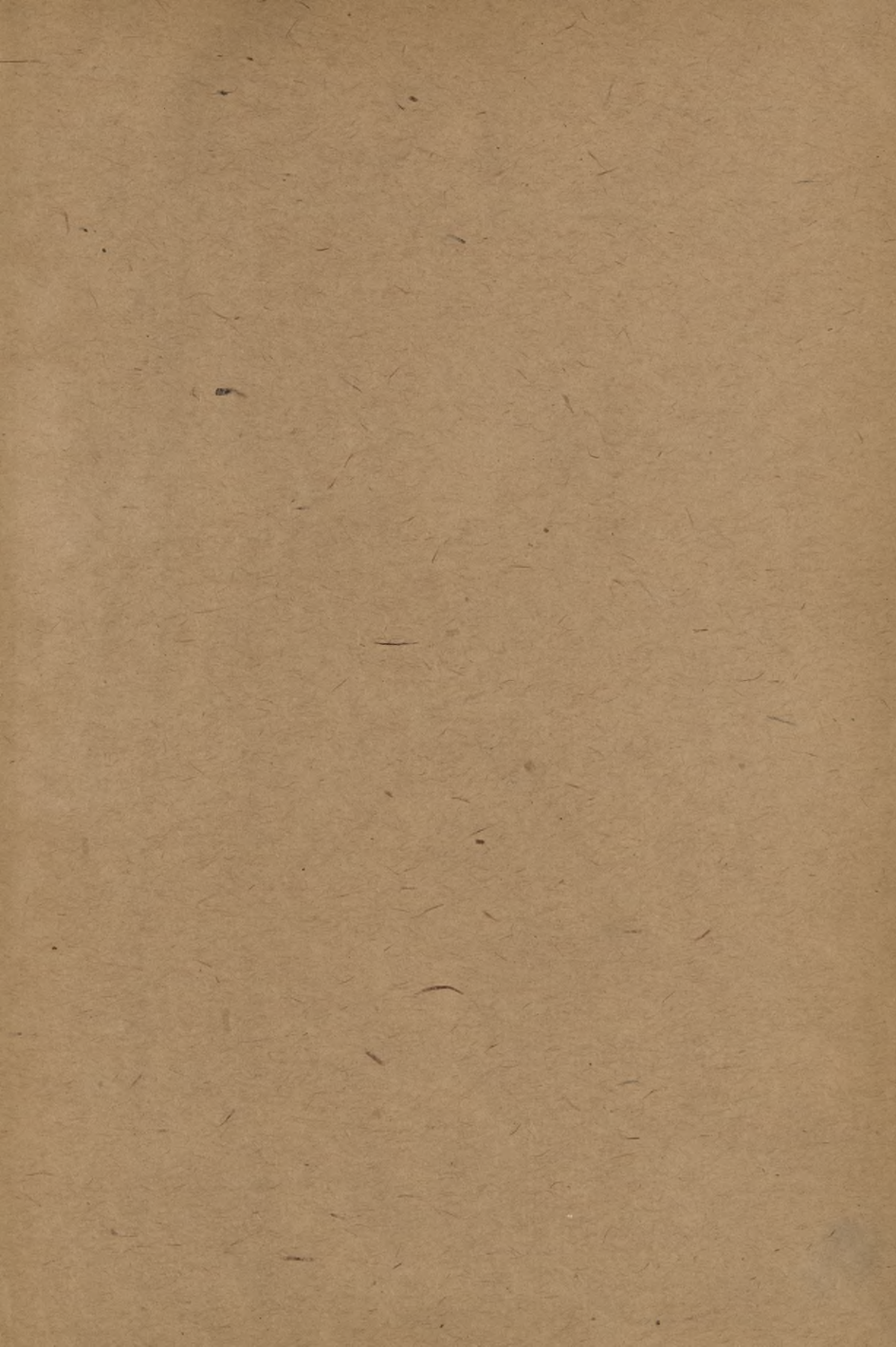

Biblioteka Politechniki Krakowskiej

10000301128

K 250
17.090

SOUPIS

PAMÁTEK HISTORICKÝCH A UMĚLECKÝCH
V KRÁLOVSTVÍ ČESKÉM

OD PRAVĚKU DO POČÁTKU XIX. STOLETÍ.

VYDÁVA

ARCHAEOLOGICKÁ KOMMISSE
PŘI ČESKÉ AKADEMII CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ

ŘÍZENÍM SVĚHO PŘEDSEDY

JOSEFA HLÁVKY.

XVII.

POLITICKÝ OKRES DOMAŽLICKÝ.

NAPSALI

FERDINAND VANĚK A DR. KAREL HOSTAŠ.

V PRAZE 1902.

NÁKLADEM ARCHAEOLOGICKÉ KOMMISSE PŘI ČESKÉ AKADEMII CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

Vyňatek z proslovu

k Soupisu památek historických a uměleckých v království Českém.

Království Českému pro polohu a přirozené bohatství jeho připadla v dějinách střední Evropy od pravěku vynikající úloha po stránce nejen politické ale i kulturní. Již od časů prvního osídlení nalézáme v Čechách stopy zámožnosti a vkusu, stopy cizích vlivů, které přes přirozené ohraničení země přece tam vnikaly a pak přečasto samostatně se vytvářely. Nebylo motivu v politickém, duševním a uměleckém životě střední Evropy, který by nebyl nalezn v Čechách ozvěny neb i samostatného rozvoje, a jako letopisy hlásají obšírně doby slávy a úpadku politického i duševního, tak i památky umění na všech stranách země živě svědčí o kulturním rozvoji tohoto království i občasném jeho poklesnutí.

Dějiny politické i literární od doby Kosmovy měly své pěstitele i čtenáře; než i to, co umělou rukou, domácí či cizí, bylo vytvořeno, nezůstalo bez povšimnutí. Teprve naší době náleží však zásluha, že soustavněji bádala v oboru historicko-uměleckém; zejména sluší tu věnovati vzpomínku Hebrovi, který se svými soudruhy soustavně popsal stavitelské památky historické, dále Mikovcovi a Zapovi, kteří pozornost obrátili na památky umělecké, konečně Wocelovi, který se prohloubil v minulost předhistorickou. R. 1854 založen při *Museu království Českého Archaeologický Sbor*, později i časopis „*Method*“ staly se orgánem pro historii umění výtvarného v Čechách.

Když pak zahájila svou činnost *Česká Akademie pro vědy, slovesnost a umění*, zřízena při ní na základě § 2. lit. e) stanov, pak §§ 18. a 50. jednatelství řádu *Archaeologická kommisce* k vědeckému zkoumání v oboru památek uměleckých, historických, písemných i slovesných, jakož i k ochraně těchto památek. Tím založena organizace aktivní s určitým účelem, probádání království České v příčině památek umění výtvarného, stanoviti, které památky stavitelské, sochařské, malířské, zlatnické, konvářské a j. dotud se

SOUPIS

PAMÁTEK HISTORICKÝCH A UMĚLECKÝCH
V KRÁLOVSTVÍ ČESKÉM

OD PRAVĚKU DO POČÁTKU XIX. STOLETÍ.

VYDÁVA

ARCHAEOLOGICKÁ KOMMISSE
PŘI ČESKÉ AKADEMII CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ

ŘÍZENÍM SVĚHO PŘEDSEDY

JOSEFA HLÁVKY.

XVII.

POLITICKÝ OKRES DOMAŽLICKÝ.

NAPSALI

FERDINAND VANĚK A DR. KAREL HOSTAŠ.

V PRAZE 1902.

NAKLADEM ARCHAEOLOGICKE KOMMISSE PŘI ČESKÉ AKADEMII CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

SOUPIS

PAMÁTEK HISTORICKÝCH A UMĚLECKÝCH

V POLITICKÉM OKRESU

DOMAŽLICKÉM.

NAPSALI

FERDINAND VANĚK a Dr. KAREL HOSTAŠ.

(SE 121 VYOBRAZENÍMI A MAPKOU.)

V PRAZE 1902.

NAKLADEM ARCHAEOLOGICKÉ KOMMISSÉ PŘI ČESKÉ AKADEMII CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

III-307287

~~III 18806~~

TISKEM ALOISA WIESNERA V PRAZE,
KNIHTISKARE ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

Akc. Nr. 3PK-7-266/2018
~~1453~~

PŘEDMLUVA.

Chodska a předního jeho sídla, staroslavných Domažlic ode dávna, v poslední době pak obzvláště pilně si bylo všímáno. Byla to jednak exponovaná poloha kraje, ještě více pak svérázná povaha lidu Chodského, která vzbuzovala zájem všeobecný. Soupisem okresu Domažlického má býti i po stránce kulturně-historické podán příspěvek k znalosti kraje toho. Byť nemnoho bylo, co vyneseno tuto zajímavého na světlo, přec i to bude příspěvkem k všeobecným dějinám umění v Čechách. Širší veřejnosti poněkud známější byly pouze nálezy předhistorické, zejména zajímavé a cenné nálezy v mohylách u Milavče a Chrastavic, vedle toho zbytky hradů a tvrzí, popsanych v díle Hebrově a Sedláčkově, Domažlice s okolím, jež zvláště našly v prof. Štrerovi kritického badatele a pověstný Brůdek. Taktéž učiněn byl počátek místopisu plebaní, prozkoumáním archivů farních P. Fr. Langem, t. č. farářem v Dol. Rejštejně a výsledky uveřejněny v Methodu.

Těmito dosud vydanými popisy byla práce naše ve mnohém ohledu usnadněna. Neméně důležitou pomůckou byly nám, zejména pro soupis památek města Domažlic, obšírné zápisky zvěčnělého děkana P. K. Hájka

Jako při pracích předcházejících, tak i při tomto soupisu vidíme toho potřebu několik slovy dotknouti se těch věcí, které obzvláště naši pozornost upoutaly.

Průsmyk domažlický otvíral již v dobách pradávných cestu do země a byl přirozenou silnicí, po které se ubírala do vnitra výbojná, obchodní i kulturní moc. Pro to svědčí nálezy z doby předhistorické, vyskytující se zde měrou daleko hojnější, než v sousedním kraji, neméně i pozdější zprávy historické, z nichž zvláště událost boje u Vogastisburku úporně o místo děje ve zdejší krajině se hlásí. I pozdější, určitě již zde připomínané vpády vojsk nepřátelských poukazují k důležitosti místa. Z té příčiny snaha veškerého obyvatelstva kraje v dřívějších dobách směřovala a nesla se více k obraně místa a země než k rozvoji v oboru kulturním a proto také po stránce umělecké nevynikl kraj zdejší nad sousední Horšovo-Týnský, Plzeňský neb Klatovský. Vyskytují se sice v jednotlivých odborech díla pozoruhodná, avšak nezdají se býti původu místního. Tak v architektuře jediný kostel z doby románské v Srbcích ohlašuje se jako dílo vzniklé pod vlivem kláštera Doxanského a nečetné památky doby gotické jsou tak podřízeného významu, že k zvláštní úvaze podnětu nezavdávají. Totéž platí i o stavitelských památkách z dob pozdějších.

V oboru plastiky zachovalo se několik cenných řezeb z XV. a XVI. stol., v sošnictví XVIII. stol. nalezl pražský sochař Fr. Ringelhahn ve městě a okolí hojného zaměstnání, tak že trvale se zde usadil. Za to marně ohlížíme se po význačnějších památkách středověkého malířství, ba ani z oboru textilního, v Domažlicku krojem lidu tak vydatně podporovaného, nepodařilo se ani mezi paramenty kostelními, ani v domácnostech měšťanských pozoruhodných památek naléztí.

Památky umění zvonařského pocházejí většinou z dílen plzeňských Pernerů a Seitzů a klatovského Jana Pricqueye, mezi staršími potkáváme se opět několikrát s mistrem Jiljím z Plzně, pak s oběma klatovskými konváři Danielem a Martinem Jindrou; též bavorští zvonaři se ohlašují, ale jen na dvou místech. Seznamujeme se však také se jmény nových mistrů domácích, v historii zvonařství dosud nejmenovaných; jsou to: Matěj zvonař v městě Plzni (1601), pak Blažej Kaplánek, konvář v Domažlicích, čímž i toto město vstupuje do řady měst, v nichž ušlechtilé řemeslo zvonařské bylo pěstováno, konečně Jan Butovský, upomínající mimoděk na mistra, který pod jmenem Jan konvář, mezi l. 1504 a 1524 slil několik zvonů do okolí klatovského a bezpochyby v městě tom i svou dílnu měl.

Sluší dodatí, že v kraji též průmysl keramický zapustil kořeny; od dávných již časů vyrábí se hliněné zboží v Kolovči, od XVIII. stol. pak v Klenči a okolí bílé zboží kameninové. Kdežto však zboží kolovečské, potřebám obecného lidu sloužící, ostalo věrno prstonárodnímú tvaru a dekoru a podnes se udrželo, výroba bílé kameniny, nemohouc soutěžití s moderními a lacinějšími toho druhu výrobky velkých továren, téměř již na dobro zanikla.

Ve příčině výpravy díla podotýkáme, že rysy, kresby a mnohé fotografie k reprodukci obstaral opět spoluspisovatel Ferd. Vaněk, převážnou pak většinu fotografických snímků dodal J. Tauber, fotograf v Domažlicích.

Práci naší, zejména oné, jež týká se Domažlic města, dostalo se od slavného starostenství města nemalé podpory morální i hmotné, neméně pak velebné duchovenstvo při každé příležitosti laskavě podporovalo naše snahy a potřebná vysvětlení s nevšední ochotou podávalo. Budiž za to všem, zvláště ale panu Petru Hanovi, purkmistru král. města Domažlic, veledúst. pánům vikářům Lambertu Ludvíkovi v Mrákově a Jindřichu Kostlivému v Dlačově, panu Eduardu Běhálkovi, řediteli panství Chuděnického a panu Max. Duffkovi, městskému radnímu v Domažlicích, který nejednu obtížnou cestu s námi po kraji konal a vždy radou i skutkem nám byl nápomocen, dále panu staveb. radovi Vrat. Pasovskému v Praze a městskému staviteli p. A. Procházkovi v Domažlicích za propůjčení některých staveb. plánů k reprodukci, konečně správě městského musea

Domažlicích, srdečný náš dík.

v

V Klatovech, dne 9. prosince 1901.

Spisovatelé.

Obr. 1. Průsmyk Všerubský.

Svatá Anna (Tannaberg).

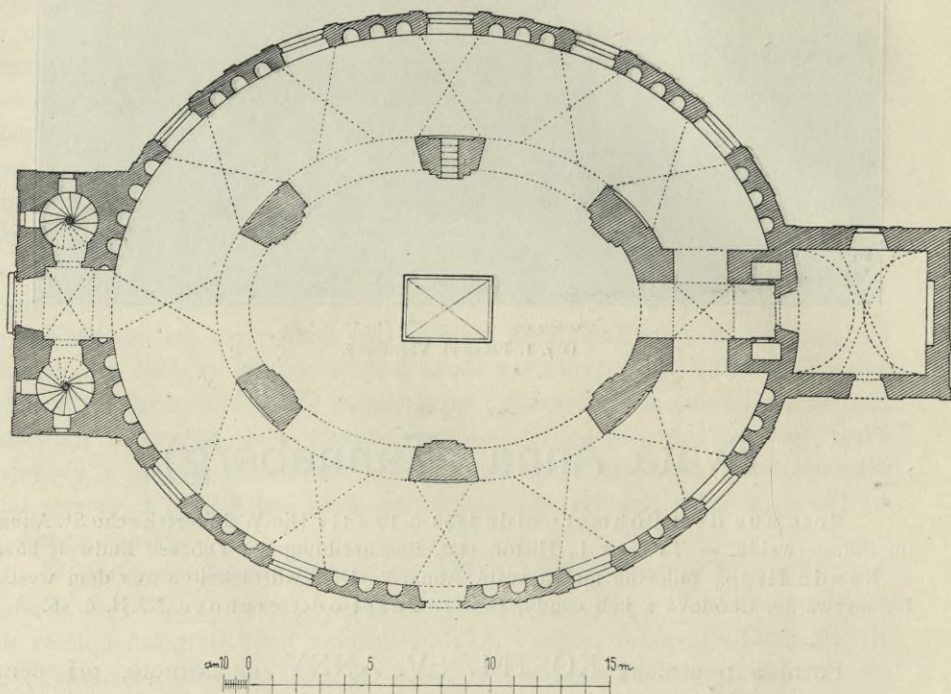
Bote aus dem Böhmerwalde 1865 č. 10 a 11: Die Wallfahrtskirche St. Anna im Böhmerwalde. — Trajer J., Histor. stat. Beschreibung der Diöcese Budweis 852. — Randa Hipp., Milostná matka svatá Anna, 7, Denkwürdigkeiten aus dem westl. Böhmerwalde, Chodové a jich osudy, 144. — Posel od Čerchova XXII. č. 46.

Farní a poutnický KOSTEL SV. ANNY na samotě, při něm opuštěné stavení farní a hostinec. Místo leží při průsmyku Všerubském na výšině proti kostelíku Brůdeckému.

Stavba nynějšího kostela započata r. 1712 na místě starší dřevěné kapličky, která tu od r. 1705 stála. Dílo pod vedením Vlacha *Marka Ant. Gilmettiho*, v Klatovech usedlého, dokončeno bylo r. 1717; poutnický dům při něm vystavěn 1723. Patronát převzal od obce Všerubské r. 1740 hrabě Stadion z Tannhausen. R. 1747 vystavěna fara a kostel od fary Všerubské separován.

Baroková stavba, tvořící v základě elipsu s hlavní osou směru od západu k východu, skládá se z vysoké eliptické rotundy, obklíčené kol do kola ambitovým ochozem, z něhož vybočuje k západu portikus, kdysi dvěma nevysokými věžemi oživený, z konce východního pak vystupuje věž, původně cibulovitou, nyní kopulovitou, osmihrannou bání krytá; před ní založena jest sakristie. Eliptická rotunda chrámová, vystupující nad pultové střechy ochozu do výše as 19 m, kryta jest nyní nízkou stanovou střechou,

vyzdviženou r. 1897 na místě kopulovité báně, zřízené po ohni r. 1865, jejíž tíha vážně ohrožovala klenbu i zdivo chrámové; i původní kryt nad rotundou byl nízký. Jak stavba, tak i veškerá architektonická členitost a dekorace stejně po obou stranách hlavní osy je upravena: vnější zdi ožívují jednoduché pilastry a polokruhová okna, vysokou rotundu korunuje attika, na níž rozestavěny jsou barokové vázy a šest soch v nadživotní velikosti (Maria Immaculata, sv. Roch, Václav, archanděl Michal, Florian a Šebastian).

Obr. 2. Půdorys kostela sv. Anny u Všerub.

Do chrámu vedou dva vchody: boční na straně jižní s jednoduchým tesaným pažením a vodorovnou římsou a portál hlavní v západním průčelí, bohatěji vypravený rámovím, architravem a obloukovou římsou, nad ním oválové okénko; čtverhranná okna po stranách založena byla k osvětlení schodišť v obou bočních věžích, kterými vystupovalo se z podstřeší ambitového na emporu, otvírající se do síně chrámové.

Věž ve východním konci, čtverhranná, převyšuje vlastní chrám o jedno patro; dekorativní článkování převádí se na ni z vysoké síně chrámové, s kterouž tvoří ucelenou, dobře zladěnou skupinu. (Obr. 3.)

Vnitřek. Hlavní vchod v západním průčelí vede do čtvercové, křížem sklenuté předsíně, ze které na obou stranách otvírají se dvěře na schodiště k emporám. Eliptickým obloukem vstoupí se do okružního am-

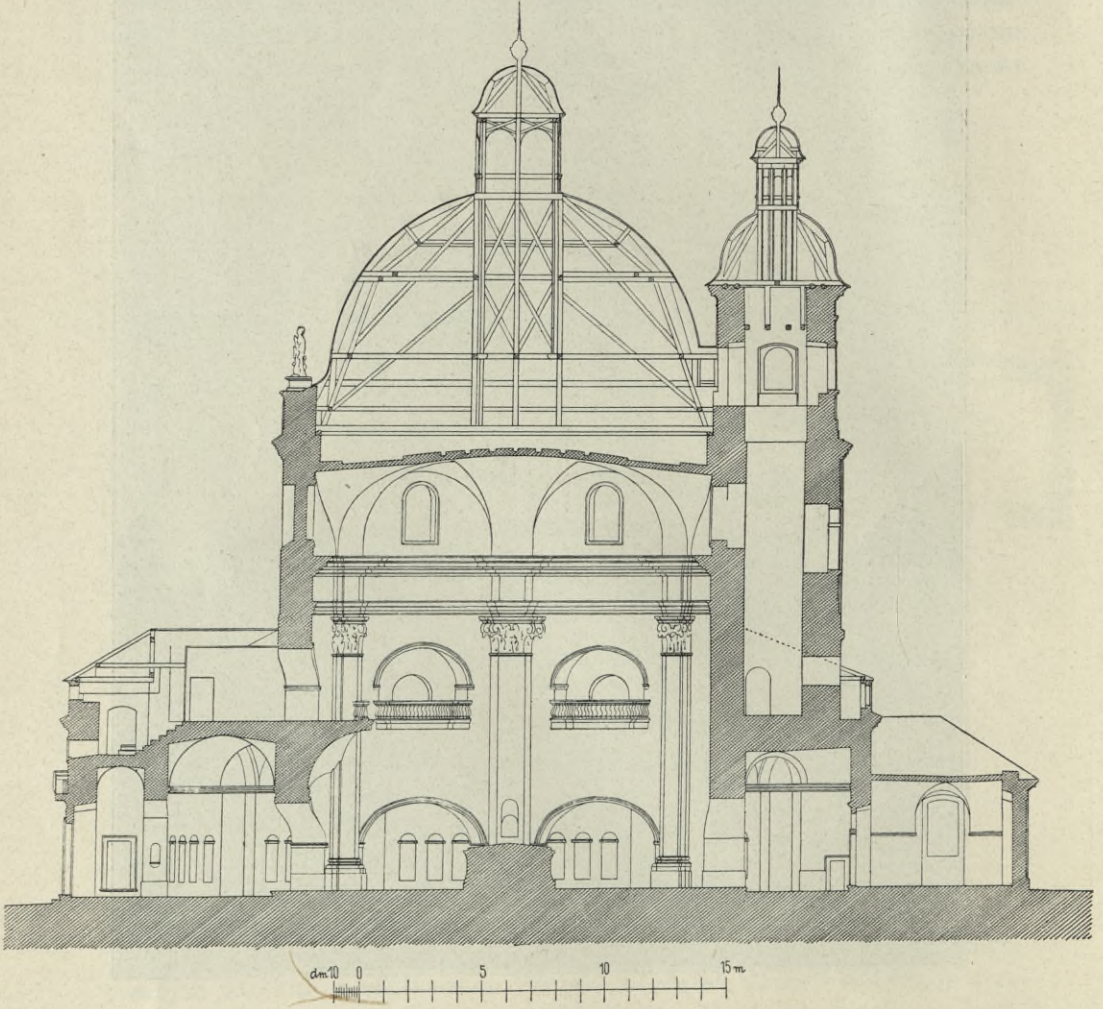

Obr. 3. Sv. Anna u Všerub.

bitu ve způsobě chodby $4\cdot60\ m$ široké, valeně sklenuté a osvětlené desíti polokruhovými okny.

Rotunda chrámová (osy $19\ m$ a $15\cdot3\ m$) vykazuje disposici na šesti osách založenou. (Obr. 2.) Z ambitu otvírají se do ní eliptické oblouky, z nichž onen pod hudební emporou v rozpjetí $6\cdot50\ m$ je širší ostatních, protější (za oltářem) pod věží užší a polokruhový; nad nimi založeny jsou empory v podobě mírně vystupujících balkonů, nad obloukem západním mocně do rotundy vysedlá empora hudební. Po zdích pnou se sdržené pilastry

s hlavicemi korintšskými, nesoucí architrav a římsu, bez přerušení kolem rotundy vedenou, nad níž zvedá se placková klenba, prostoupená šesti okenními výseky. Vnitřek osvětlen jest čtyřmi polokruhem zaklenutými okny; dvě okna, v ose hlavní položená, jsou slepá.

Obr. 4. Podélný řez kostela sv. Anny u Všerub. (Nad rotundou kopule před r. 1897.)

Vnitřek vylíčen byl bohatě malbami na omítce, z nichž odkryty byly při poslední obnově r. 1897 některé části: v poli po levé straně hlavního oltáře výjev pokoření se Radislava sv. Václavu, vedlejší výjev nezřetelný; z chronogramu na pásu, podepřeném dvěma postavami andělů, zachovaly se jen velké zlatené litery, udávající letopočet 1727. Na protějším poli scena s postavami mnichů, z nichž zřetelně vystupuje sv. Antonín z Paduy a sv. František z Assisi, na scéně druhé dvě postavy králův v brnění oděných a se zlatenými korunami. Na vedlejším pilastru postava sv. Josefa.

V poli následujícím skupina svatých pannen a mučednic (sv. Kateřina, Cecilie, Teresie) mezi anděly. Z obrazu pole protějšího spatřuje se jen postava sv. Jakuba v poutnickém šatu, pod obrazem chronogram (1725):

SANCTE IACOBE MAGNE CHRISTI APOSTOLE TV CHRISTIANO
SVCCVRE POPVLO.

I v ambitech místy zřítí zbytky maleb nástěnných. Velké scenické obrazy v rotundě, pečlivě prováděné, v barvě účinné, v celku i podrobnostech na svou dobu poněkud archaisticky působící, jeví se jako kopie podobných maleb z počátku XVII. stol. Malby na klenutí r. 1897 zcela nově přemalovány.

Hlavní oltář: neorganická soustava tabernakula a vlnitého architravu, neseného dvěma šroubovými sloupy; nad tabernakulem bohatě řezaný rám s četnými hlavičkami andílků mezi rozvilinami, vše velmi dobře řezáno a ne bez účinku, obraz sv. Anny bezcenný; sochy na oltáři (sv. Christofor, Josef a dva andělé) tuhé, poněkud archaické postavy.

Oba vedlejší oltářiky jsou bezcenné.

Pod chrámem založena jest hrobka hrabat Stadionů z Tannhausen, nad níž zvedá se velký, (3,45 × 2,54 m) zděný sarkofág s hraběcími erby a nápisy uložených tu členů (Filip hrabě Stadion † 1839 a jeho manželka Kunigunda roz. hrab. z Kesselstattu, Edvard hrabě Stadion † 1884).

V podlaze žulové náhrobníky s nápisy:

1.

HIC REQUIESCIT
RELIGIOSVS
FRATER
MARTINVS LORENZ
TERTIARIVS
ORD · S · P · FRANCISCI
QVI 36 ANNIS
S · MATRI ANNÆ
IN MONTE TANNENBERG
FIDELITER SERVIVIT
ÆTATIS SVÆ 69 AN
obyt 14 AVG Anno
1747.

2.

EN VI — ATOR
QV | EM
PRO S T SVC.
VIDA ORS PRO VNC . .
IN M H DE
MV FO
NERE V
FU MO
HIC

IVBILATVS SACERD . .
 VENERABILIS D : IOA .
 VALERIANVS HEID .
 39 ANN : IN KLENCZ CVR
 EMERITVS
 6 ANN : PRIMVS MONTIS A .
 ADMINISTRATOR
 ÆTATIS SVÆ 75 ANN DIEZ
 LEGITIME CERTANS DEC
 TRANSIIT ANNO
 REQVIE SCAT
 IN Kalich PACE*)

3.

DOM
 NOMEN NONNE VIRI
 SVB DURO HOC MAR
 MORE TECTUS : QUI
 IACEAT FORSAN SCIRE
 VIATOR AUES? NOMEN
 EI PETRUS QUI MINCH
 COGNOMINE DICTUS
 VIR ZELOFERVENS : VIR
 PIETATE VIRENS QUI
 VIX ÆTATIS SEPTEM
 ANNIS ATQUE TRI
 GINTA VIXIT CUI
 NUNC PAX SANCTA
 SIT ATQUE QUIES

(Kalich.)

24 APL A 1769.

4.

HIC
 REQUIESCENS CLAMITO
 PRECESQUE
 SUPPLEX FLAGITO
 QUO VADAM NESICIO
 AD CÆLUM CUPIO
 VALETE POSTHUMI
 BREVI SEQUEMINI
 HODIE MIHI
 CRAS TIBI

*) Jan Valer. Heidl, autor spisu »Opus miscellaneum«, ustanoven byl r. 1748 jako první farář k sv. Anně a zemřel tu r. 1754.

IOANNES LEOPOLDUS
KELLNER
SCRIBA GAUTHENSIS
EMERITUS
NATUS 28 APRILIS ANO 1699
TUMULATUS
EODEM DIE A 1751.

V ochozu malá žulová deska, značená: F HIBL, pod tím A 1776.
Zvon ulit byl r. 1868 *Annou*, dcerou *Karla Bellmanna* v Praze.
Dva tympany jsou znamenány: ICG 1729, LTG.

Kasule modrá, zlatohlavová, na ní vyšity sdružené erby Stadionů a Staufenbergů, z druhé polovice XVIII. stol.

Běhařov.

Sommer Joh. G., Das. Königreich Böhmen VII. 93.
— Sedláček Aug., Hradý a zámky IX. 153.

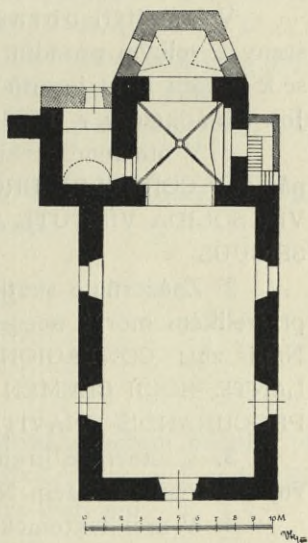
Stávala zde tvrz, sídlo vladyk odtud se písčích, na jejímž místě povstal nynější zámeček. Na statku vystřídaly se četné rody, ale žádný z nich zboží dlouho neudržel. Nejdéle ještě seděla tu rodina Hubaciů z Kotnova (1751—1834).

Filialní KOSTEL SV. PROKOPA, ve XIV. a XV. stol. farní, na to filialní fary Loučimské.

Jednoduchá stavba z doby ranní gotiky, ve zdivu zachovaná (slohová výprava oken a dveří podlehla pozdějším proměnám), skládá se z obdélníkové lodi, čtvercového presbyteria a věže, k němu na severní straně přiléhající. Presbyterium bylo po odbourání závěrové zdi v XVII. neb XVIII. stol. o nynější trojboký závěr zvětšeno. Mezi lodí a chorem štítová zeď; novější, nevysoký krov pokryt jest šindelem. V létech 1616 a 1777 kostel vyhořel, r. 1789 byl opravován.

Západní průčelí obdélníkové lodi s obyčejným vchodem a segmentovým oknem nad ním, vybíhá v hladký štít; každá z podélných stran prolomena dvěma polokruhovými, 2·40 m širokými okny, pod oknem předním obyčejné dvře; v závěrových stranách nižšího a užšího choru dvě okna polokruhová. Věž, nevysoká, má ve dvou nižších patrech malá, úzká okénka, svrchní její část, později (r. 1693) přistavěná a zdiva slabšího, prolomena většími, polokruhovými okny, šindelový kryt tvoří nízký jehlan.

Vnitřní prostora lodě 14·65 m dlouhé, 8·25 m široké má strop plochý, v západní její části dřevěná empora. Oblouk triumfální, tupě lomený, bez

Obr. 5. Běhařov. Půdorys filialního kostela sv. Prokopa.

šikmy, vystupuje ve výši 2·30 *m* z podvalové římsy, při patě šikou vytvořen jest trnož. Prostora nižšího a užšího čtvercového choru o stranách 4·60 *m* dlouhých sklenuta do kříže, hranolová žebra, pětiboká, jsou bez konsolů; klenbové kápě stoupají k hladkému svorníku do výše 5·76 *m*. Chorový závěr zaklenut paprskovitě lunetami. Kobky podvěžní, do které otvírají se z presbyteria obyčejné dvéře, užívá se za sakristii; táž byla v době pozdější zvětšena, ku kterémuž účelu východní strana vybourána a zdivo věže zde obloukem podchyceno bylo.

Tři oltáře mají starší, zděné tumby, vrchní část nahražují nové, bezcenné malby na zdi. Na hlavním oltáři dřevěná socha sv. Prokopa, slabá práce baroková; ve vítězném oblouku soška sv. Petra, 45 *cm* vysoká, dobrá řezba baroková z počátku XVIII. stol.

V lodi čtyři obrazy olejové, 0·60 *m* vysoké, 1·65 *m* široké, genrovité sceny s velkým pozadím buď krajinovým neb architektonickým, vztahující se k historii řádu jezuitů koleje Pražské, na toto místo přinesené exjesuitou Jos. Chládkem v r. 1787.*)

1. V otevřené architektuře jesuita spisovatel, před ním frater, v rohu nápis: P. CORNELIUS BROGELMANUS | I^{mus} COLEGII PRAGEN: MINISTER, | VIR SOLIDA VIRTUTE ANTIGUA | PROBITATE DOMI FORISQUE | CONSPICUUS.

2. Znázorňuje skutky milosrdenství, konané mnichy řádu jezuitského při velikém moru; scenerie s drobnými figurkami před zdmi městskými. Nápis zní: CONTAGIONE PRAGENSEM TRIPOLIM | PER VICES POPULANTE, SOCII CLEMEN | TINI ÆGRORUM CORPORIBUS, ANIMIS | QUE PROCURANDIS GNAVITER SE | IMPENDUNT.

3. V otevřené krajině jesuitovi v nábožném zanícení klečícímu zjevuje se Kristus s křížem. Nápis: PATRIMONIŮ | SOCIETATIS | IESU | CRUX.

4. V architektonickém interieru s pozadím krajinovým flagelant před sochou Ukřižovaného. Nápis: P IOANNES FALK **) | DOMUS HUIUS IN SPIRITU PREFECTUS | EXIMIA ANIMOS AD DEUM CONDUCTENDI | PERITIA, ET PERPETUO CORPORIS CASTI | GANDI STUDIO NON VULGAREM SAN | CTITATIS FAMAM CONSEQUITUS.

Obrazy, již obsahem svým zajímavé, jsou i po stránce umělecké pozoruhodny dobrou svou fakturou.

V sakristii obraz Madonny (po kolena) s Ježíškem na klíně stojícím, plátno 0·94 *m* vys., 0·66 *m* šir., výborný barvou i kresbou, ač velmi poškozony. Z XVIII. stol.

Kalich, kupa stříbrná s barokovým dekorem (na prolamovaném plášti tři medaliony s monogramy IHS, IOS, MARIA) ze XVII. stol., noha měděná je nová.

*) P. Jos. Chládek poslán byl r. 1787 jako duchovní správce do Běhařova, kde měla fara býti obnovena, když ale po žádosti přífařených osadníků zřízeny byly lokalie v Dlačově a Počinovicích, odešel po krátkém pobytu v Běhařově do Březnice na tamní faru.

**) Falk Jan, jesuita spisovatel latino-český, nar. 1631, † 1707.

Dva cínové svícny, 0,38 m vysoké, na hladkých plochách trojtokých podstavců opis: DOROTA LIDMILA HANOWA, 1656.

Jiné dva cínové svícny s barokovými trojnohými podstavci, 0,42 m vys., jsou znamenány: W S K S 1663.

Tři páry mosazných svícňů soustruhovaných, vysokých 0,39 m, 0,32 m a 0,31 m, z nichž nejmenší jsou ze stol. XVI., druhé ze stol. XVII.

Zvony:

1. Výška 0,35 m, průměr 0,42 m, s plaketami sv. Václava a Vavřince, znamenán je letopočtem 1829.

2. Výška 0,31 m, průměr 0,40 m s obrazem sv. Filomeny, přelitý r. 1867.

3. Výška 0,16 m, prům. 0,22 m, s dvojrádkovým opisem SANCTI PATRIS IGNATII SO · IE · FVNDATORIS FVSA ANNO 1713 , ovroubeným vavřínovým torem, dvě plakety s hlavičkami andílků, poprsí světce a medalion Klatovského zvonáře *Jana Pricqveye* na plášti.

Malý zvonek oltářní v sakristii poznamenán jest letopočtem 1795.

Náhrobníky:

1. V presbytáři, žulový, 1,35 m dlouhý, 0,75 m široký s erbem Hubáciův z Kotnova a nápisem ve spodní polovici:

HIC IACET SEPVLTVS
FRATER CVM SORORE
IOANNES ET (IOHA)NNA
HVBATII A KOTTNOW
A · D : MDCCXXXVII.

2. Deska žulová, 1,30 m dlouhá, 0,70 m široká s erbem na přič půleným, v hořejším poli panna s kladivem v pozdvižené pravici, v dolejší čtyři štrychy pokosem v levo tažené. Z opisu lze čísti jen:

... OBIIT ÆTA 73 A, 1766.

(Jest to náhrobek Josefa Jáchyma Schmiedgräbnera z Lustenegu na Mileticích, zemřelého dne 8. listopadu 1766.)

3. Vně kostela za presbytářem deska žulová nad hrobkou s nápisem:

EM · HUBATIUS RIT · ·
V · KOTNOV GEBOH · · ·
16 AU · 1758
+
GESTORBEN 23 AUG
1828.

Zde též na vnější zdi presbyteria žulový náhrobek se znakem aliančním (v pravo erb Hubatiův, v levo ruka s mečem, pod ní míšek), bez nápisů, z XIX. stol.

ZÁMEČEK, prostá budova jednopatrová, bez architektonické úpravy, s trojitou mansardou a cibulovitou věžičkou, v nynější podobě bez pochyby v XVIII. stol. upravená.

Brůdek (Fürthl, Viertl).

P. Hip. Randa, Chodové a jich osudy, 20. — Wenzig J., Krejčí J., Der Böhmerwald (s vyobr.). — Kostelíček sv. Václava na Brůdku. Spisek vydaný k 850leté památce založení r. 1890. — Duffek Max., Průvodce po Domažlicích a okolí. — Posel od Čerchova I., II., VII., XVIII., XIX. — Domažlické Listy XI., XIII. — Lehner F. J., Method XX., 13. — Pam. Arch. V., 325. VII., 229. — Nejstarší kniha pozemková (Fürthler Grundbuch) od r. 1671. Archiv Všerubský (listina z r. 1672). Zápis v misálu kaple z poč. XIX. st.

Domažlické museum chová ve svých sbírkách železný meč křížový, který nalezen byl na Brůdku.

Obr. 6. Kaple sv. Václava na Brůdku.

Místo v průsmyku Kdyňsko-Všerubském, pamětihodné skvělým vítězstvím, jehož tu r. 1040 dobyl Břetislav I. nad německými vojsky císaře Jindřicha III.; k němu táhnou se četné popisy a pojednání historická, zakládající se vesměs na zprávách v starých letopisech, dle nichž boj udál se při samých hranicích zemských na říčce Koubě, tudíž v krajině zdejší.

KAPLE SV. VÁCLAVA, na paměť tohoto vítězství vévodou Břetislavem postavená (první zmínka o ní u Dalimila), jest totožná s kaplí, o které děje se několikrát zmínka v knihách konfirmačních pod jménem »capella sancti Wenceslai in Sdemil (Zdemil) prope Kdyna« a ku kteréž podací právo měli držitelé hradu Risenberka. Ve XIV. a XV. stol. uvádí se při ní zvláštní kaplanství. Ves Zdemily, ovšem již pustá, s kaplí bez kněžské správy, stála ještě na sklonku XVI. stol. Na jejím místě aneb v nejbližším její sousedství vznikla v prvé polovici XVII. stol. nová německá osada Brůdek. Když r. 1628 pro německé osady Všeruby, Hájek, Brůdek a Studánky vystavěn ve Všerubech nový kostel a 1650 fara při něm zřízena, stala se kaple sv. Václava filialním kostelíčkem nové Všerubské

farnosti. Kaple byla tehda již asi valně spustlá, neboť r. 1669 povoleno obci Všerubské, aby vystavěla tu novou kapli sv. Václava, jež pak »nově zřizena a v řádnější formu uvedena«, byla r. 1671 vysvěcena. K této době hlásí se tudíž dnešní kaple sv. Václava; ráz stavby její, postrádající jakékoli charakteristické slohové podrobnosti, úplně shoduje se s některými památkami stavitelskými v okolí, zbudovanými na nekonstruktivním půdorysu prostých gotických kostelů vesnických (Všeruby, sv. Kateřina, Červ. Dřevo a j.), jichž vznik za prvou polovici XVII. stol. nesahá. Po dvou stoletích ujalo se zapomenuté a chatrné svatyňky několik okolních přátel historických památek, kteří ze sbírek a přispěním hrab. Bedř. Stadiona provedli náležitou její opravu (1878, 1890).

Stavba orientovaná skládá se z lodi ve světlosti 8 m dlouhé, 7·80 m široké, v obou čelech v jednoduché zděné štítě vybíhající a prolomené na každé straně dvěma obdélnými, jen do vnitř vyšpaletovanými okny s barokovým obloukem. Dva vchody (jeden v západním průčelí a druhý pod prvním oknem strany jižní) mají nové kamenné ostění s barokovým nadpražím.

Presbyterium užší, s lodí bezmála stejně vysoké, má podélné strany poněkud sbíhavé a závěr trojboký; prolomeno jest třemi okny ve světlosti 0·75 m širokými, do vrcholu polokruhového zaklenutí 1·80 m vysokými s mírnými špaletami na obě strany; okno za oltářem je z venčí k závěru zazděné.

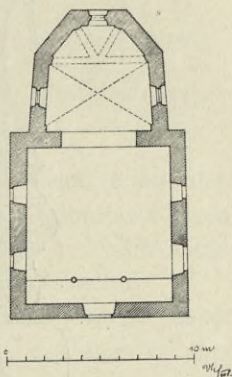
Thlouštka zdiva v lodí i presbyteriu jen 0·80 m. Kryt šindelový, ze slmene nad lodí ční malá zvonička s makovicí.

Lod' uvnitř kryta jest rovným stropem, dřevěná kruchta podepřena dvěma dřevěnými sloupci, triumfální oblouk polokruhový, bez trnože, hladce přepásaný v patě (maita), chor o stupeň zvýšený, sklenutý hladce křížem, v závěru kápěmi.

Vnitřní zařízení je nové. Ze starší doby zachovala se jen kazatelna pozdně renaissanční, nehrubě cenné práce; před obnovou byl na ní nápis (dnes nátěrem zabarvený): *Diese Kanzel hat zu Ehr des heiligen Wenceslaus Peter Sauer Bürger, Wirt und Gasgeber zu Meugedein machen lassen. Anno 1686.* Na pěti bocích namalovány dosti slušně obrázky čtyř evangelistů a Spasitele světa s podpisy latinskými.

Na prsení kruchty olejové obrazy svatých Cyrilla a Methoděje, Zikmunda, Benedikta, Kosmy a Damiana (tyto dva zakryty jsou varhanami), Norberta, Bernarda, Ludmily a Josefa, obstojné výtvary z konce XVII. stol.

Bronzová lampa, běžného v okolí typu, ze XVII. stol., ještě do nedávna zde zavěšená, jest nyní ve sbírkách musea král. Českého.

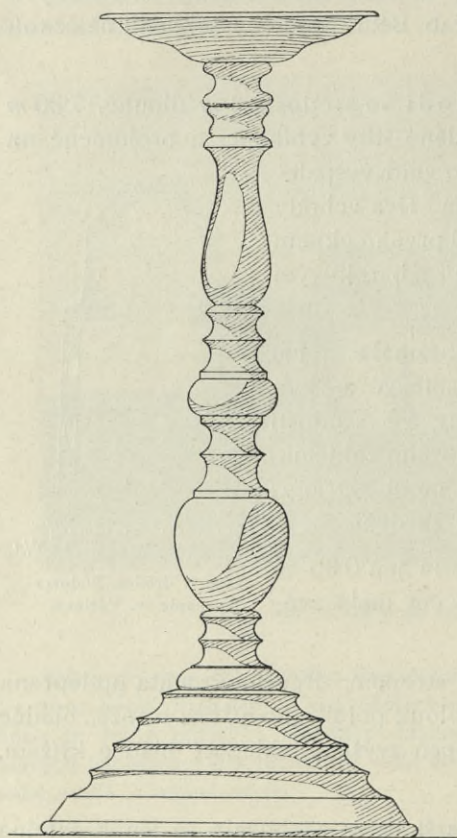

Obr. 7. Brůdek. Půdorys kaple sv. Václava.

Pár mosazných svícňů barokových, soustruhovaných, 44 cm vys., ze XVII. stol. (obr. 8.)

Kostelík byl před opravou chatrně vydlážděn osmihrannými dlažkami, nepolévanými, v nich vytlačena byla šestilistá růžice v kruhovém kotouči (obr. 9). Dlažky ty, když dána byla nová dlažba, více neupotřebeny a byly odstraněny. Několik jich uloženo v museích král. Českého a v Klatovech.

Tři oltáře barokové jsou bezcenné i nové obrazy na nich.

Obr. 8. Brůdek. Bronzový svícen ze 17. stol.

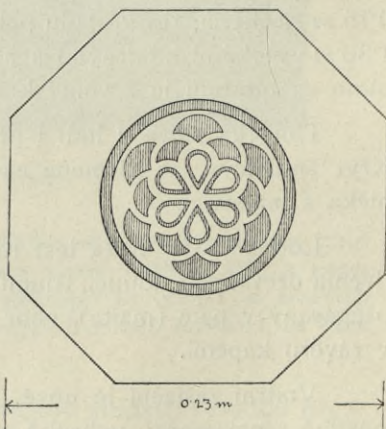
Na čelné zdi choru latinské nápisy (z doby poslední opravy) vztahují se k době založení a k opravám kostelíka.

Zvony:

1. Výška 0·28 m, průměr 0·34 m.

Nahoře opis dvouřádkový:

☞ HONORI SANCTI IOANNIS
BAPTISTÆ ET ☞
S BARBARÆ FVSA ANNO DOMINI
1777 ☞

Obr. 9. Brůdek. Dlaždice.

Na plášti obrázky sv. Jana Křt. a sv. Barbory. Práce lijecká nedokonalá.

2. Výška 0·24 m, průměr 0·29 m. Opis dvouřádkový:

CAPELLÆ NEOFÖRENSIS SANCTI WENCESLAI MAR ☞
TIRIS PATRONI REGNI BOEMLÆ REFVSA ☞ ANNO 1724

Na plášti plaketka sv. Václava, dvě hlavičky andílků a zvonářský štítek *Jana Pricqveye*, pod nápisem 4 festony. Práce pěkná.

Černíkov.

Sedláček A., »Hrady« IX., 56. — Sommer J. G., I. c 217. — Pam. kn. obecní z r. 1836.

Druhdy statek s tvrzí, z níž na naše časy ničeho se nedochovalo.

V okolí stopy po dolování (trať »v šachtách«, »v jamách«), pak městiště zašlých vsí Babic a Sedlova (Sedov, Sedňov, »v seňovech«), jež spolu s Komošínem (pustá ves mezi Polení a Černíkovem) ve XIV. a XV. stol. jako zboží hradu Pušperka se uvádějí.

Dlažov.

Liber memorab. I. z r. 1787, II. z r. 1831. — Pam. kn. fary Loučimské.

Druhdy zvláštní statek s tvrzí, jejíž původní podoba při přestavbě nynějšího panského dvora vzala za své.

KOSTEL SV. ANTONÍNA PAD. (farní), skrovná, bezslohová stavba, provedená v XVIII. stol. za majitele statku Karla Nigroniho z Risenbachu přístavbou lodí k stávající kapli. R. 1787 zřízena při něm samostatná duchovní správa; před tím patřila osada farou do Loučimi.

V západním průčelí nevysoká, jehlanem krytá věž, loď po každé straně dvěma širokými, polokruhem sklenutými okny prolomena, chor polygonální, s levé strany sakristie, s pravé předsíňka, nad oběma oratoř, v závěrové zdi polokruhové okno.

Vnitřek přístupný prostým vchodem spod kobky podvěžní, vykazuje obdélnou loď 10 m dl., 8·30 m šir., v koutech šikmými stěnami vyplněnou; týmž způsobem přeměněn i chor uvnitř v osmibokou prostoru; nad lodí i chorem plochý strop, oblouk triumfální polokruhový, jen 2·96 m široký.

Hlavní oltář, ze zrušeného kláštera Pivoňského sem přenesený, jednoduchá baroková stavba dobrých forem (z XVIII. stol.), na něm nový obraz sv. Antonína Pad. Postranní oltáře, vlastně jen tumbky, mají nad jednoduchým tabernakulem bezcenné, nové obrazy: v levo Rodiny Páně, v pravo sv. Anny.

Kazatelna, slušné barokní dílo XVIII. stol., má ve čtyřech polích, sloupky oddělených, polovypuklé řezby, představující sv. Otce. Dostala se sem ze zrušeného kostela sv. Volfanga u Chudenic.

Zvony:

1. Ulit byl r. 1884 *Furánkem* a *Pernerem* v Plzni.

2. Výška 0·24 m, průměr 0·34 m, na pláštích v medalionech obrázky sv. Josefa a P. Marie, opis kolem čepce: ✠ IOS. PERNER GOS MICH IN PILSEN 1755.

3. Výška 0·20 m, průměr 0·28 m. Opis: S ANTONII S · BARBARA ORATE PRO NOBIS | ANNO 1698. Na boku plakety obou v nápisu jmenovaných světců a medalion zvonaře Štěpána Pricqveye v Klatovech.

Dva barokní cínové svícny o trojbokých podstavcích běžné formy XVII. stol., 47 cm vysoké. První znamená jest:

W · A	druhý: ALT
C · D · S	S ·
✱	NICOL
1678.	1703

Dmout (Ermout).

Sedláček Aug. l. c. IX., 86.

Na skalnatém temeni vrchu, vypínajícího se nade vsí Havlovicemi, u lidu též »na Zámku« zvaném, spatřuje se okrouhlé hradiště průměru as 40 m, znatelné dle zbytků příkopu a valu, táhnoucího se od kamenného lomu směrem jihozápadním v délce 50 a severním as 20 kroků. Na strany ostatní je temeno vrchu srázné.

O minulosti hradu (soudě dle obmezenosti místa, snad jen pomezní strážnice) ani v listinách, ani v podání lidu žádných zpráv se nezachovalo.

Domažlice.

Schaller J., Topographie des Königr. Böhmen XII. 68. — Sommer J. G. l. c. VII. 121. — Trajer J. l. c. 853, 1019. — Památky archaeol. a místop. II. 168, IV. 172, VIII. 263, XII. 463. — Method XXI. 82, XXII. 4. — Sedláček A., Hrady IX. 74, Místop. Slov. — Čechy I. 37. — Šumavan XXI. 12. — Randa H., Chodové a jich osudy. — Posel od Čerchova I. č. 1, 6, 10, 18, II. 7, VI. 14, VIII. 8, XII. 4, 19, XIII. 9, 18, XVII. 22, XIX. 30, 40, XXI. 36. — Domažlické Listy II. č. 32, VI. 43, VII. 8, 14, 28, XV. 26, XVI. 31, XVIII. 31. — Hájek K., Zápisy a paměti, rkp. v musei Domažl. — Srna A., Místopis kr. m. Domažlic, rkp. tamtéž. — Eichler J., Dotazy k přepracování Schallerovy topografie z r. 1826 (rukopis v archivu musea král. Českého).

V archaeolog. sbírkách musea král. Českého v oddělení kamenných mohyl jihočeských uloženy jsou některé bronzové předměty z doby předhistorické, zbraně i ozdoby (zlomek hrotu oštěpu, srp, zlomek jehlice, dva otevřené massivní náramky); jako naleziště označeny jsou Domažlice.

Starodávné sedliště, jež vzniklo u hranic zemských v době, kterou světlo pravdy historické jen skrovně osvětluje. Jméno Domažlice ozývá se teprve na sklonku 10. stol., vedle něho vyskytuje se i starší pojmenování Tuhošť (Tugosč, Taugst, Thust, Tusta).

Z trhové osady, která s hradem pomezním byla střediskem župy, vzniklo v 13. stol. hrazené město královské.

Sama poloha města u brány zemské, k jejíž hájení byl tu pevný hrad královský, sídlo král. purkrabství a úřadů krajských i strážci hranic Chodové, svědčí o důležitosti osady.

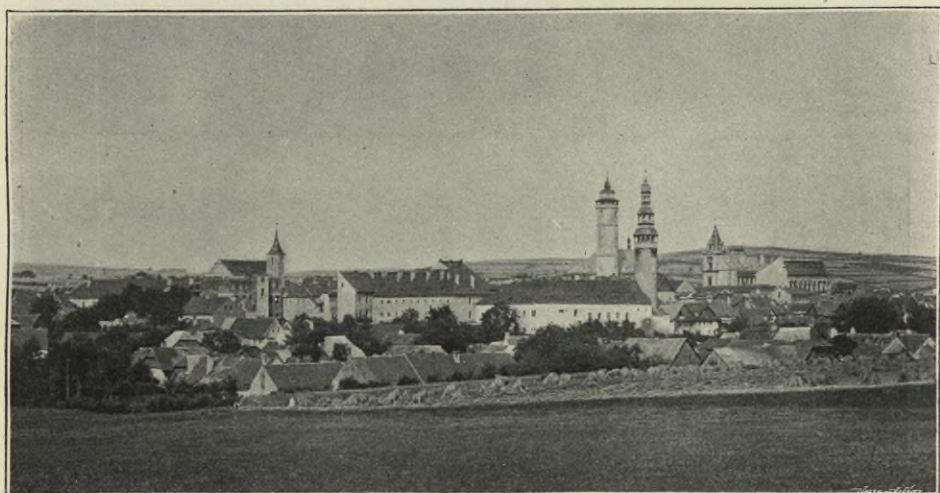
Třebas později (ve 14. stol.) Domažlicko stalo se částí kraje Plzeňského a město samo i hrad zhusta bývaly zastavovány, přece obec, užívajíc dobrodiní hojných výsad královských, zdárně se rozvíjela, takže v pohnuté době 15. stol. stála mezi předními městy pošumavskými v řadách bratrstva Táborského.

Když po pádu jeho utraquismus zavládl i v Domažlicích, zbytkové strany táborské přivinuli se k Jednotě bratrské, která zejména v Chodsku měla horlivé vyznavače své (Mučedníci Borští ze vsi Újezda 1503).

Utraquismus v pol. 16. stol. podlehl lutherství.

V 16. stol. Domažlice — obec i měšťané, těšily se ze znamenitého blahobytu.

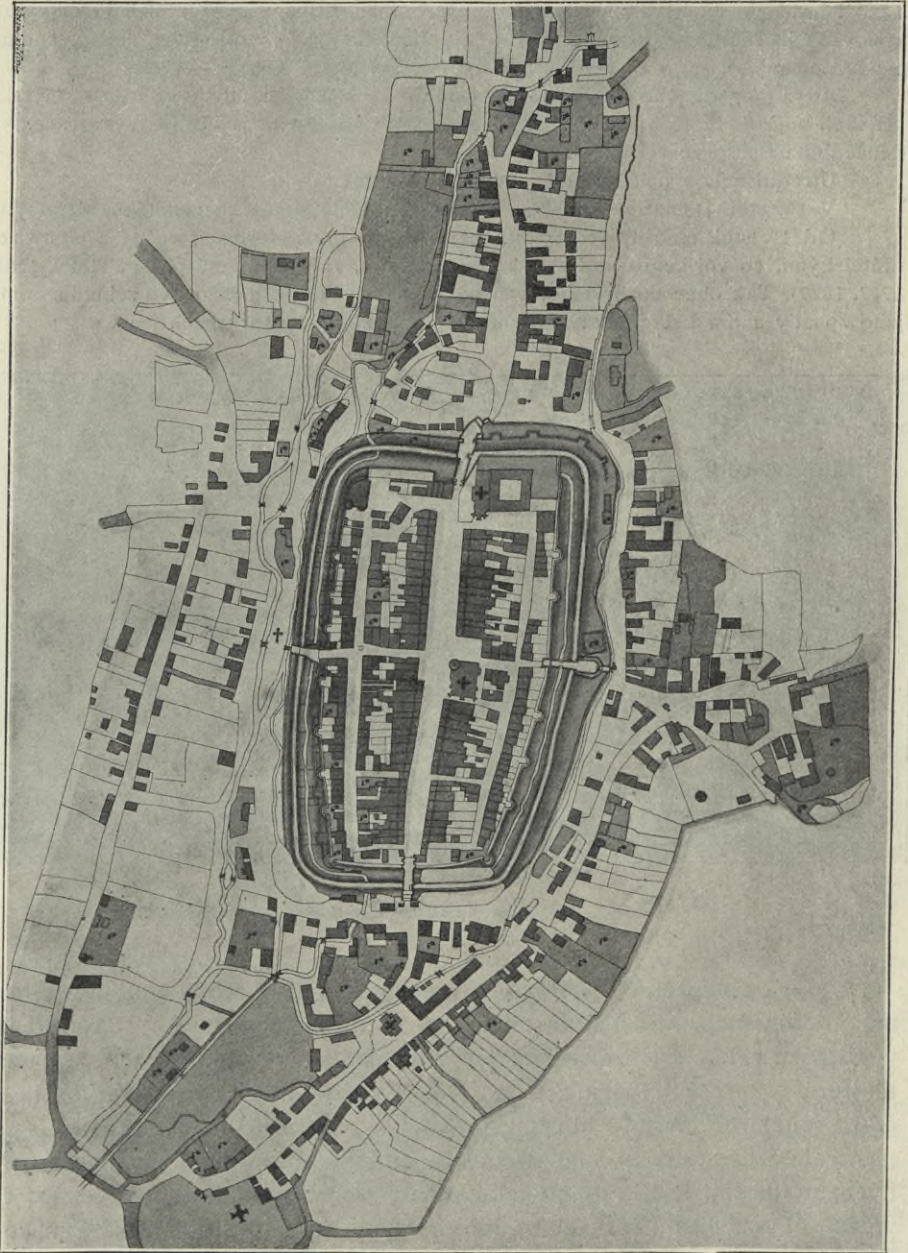
Od 17. stol. množily se útrapy, město trpělo protireformaci, vpády a pleny nepřátelskými, co vojskem cizím i domácím ušetřeno, zničily hrozné požáry (1592, 1683, 1747, 1822). Tak obec pozbyla hojných někdy svých statků, měšťanstvo zchudlo, domy jeho zpustly a tím i starodávný ráz města proměnil se v neprospěch jeho.

Obr. 10. Domažlice.

Město položené v kotlině, kterou protéká neveliký potok Řubřina, má podobu nepravidelného obdélníka. Ohraženo bylo již v 13. stol., jak vysvítá ze zakládací listiny kláštera Augustinianů z roku 1288, ve kteréž klášteru tomu se vyказuje místo »mezi hradbami«. Rozvržení města na čtyři souměrné čtvrti s ulicemi pravouhle se protínajícími, obzvláště pak prostranné náměstí zavřené dvěma řadami domů veskrz loubením opatřených, poukazují k 13. století jako době založení. Předměstí, ač stará, vyvíjela se pozdějším rozkvětem města, jsou to: Horní, Dolejší, Týnské a Bezděkovské, poslední číselně největší. Zvláštěního významu nabývá okolí starého hřbitova »u Svatých«, na němž stával až do r. 1788 starobylý kostel sv. Jakuba. Dosud se zde spatřuje kostel Zvěstování P. Marii zasvěcený, jenž byl farním chrámem pro okolní osady Chodské a často se

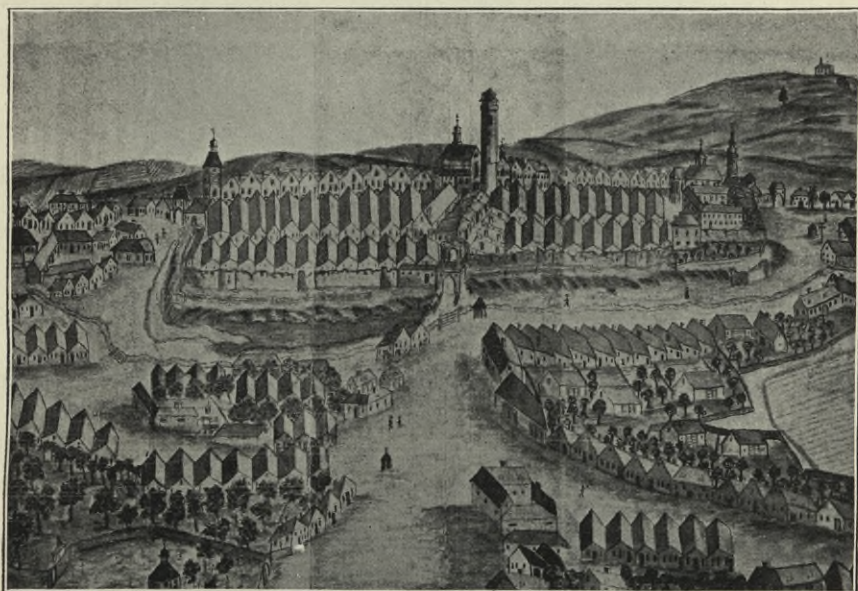
připomíná již od 14. stol. Sousední, ostrohu podobné návrší, ústní podání pokládá za sídlo župního hradu Domažlického. Obě okolnosti zdají se

Obr. II. Domažlice. Polohopisný plán z r. 1780.

nasvědčovati tomu, že původní sídlo osady Domažlické sluší hledati v těchto místech.

Pro nové, hrazené město zvolena výhodnější, vyšší poloha. Spůsob starého opevnění shodoval se v podstatě s opevněním jiných měst královských. Z ploch starých fortifikačních pozemků, dosud nezastavěných (naproti nové měšťanské škole pro hochy, v zahradě kláštera Augustinů), obzvláště pak z dobře zachovaných zbytků hradeb pod Chodským hradem a odtud až ku brance Bezděkovské lze učiniti si jasnou představu o rázu opevnění, jež záleželo z příkopu průměrem 13 *m* širokého, za nímž táhla se hradební zeď s polokruhovými baštami, vystupujícími do vnějšího příkopu a parkánu.

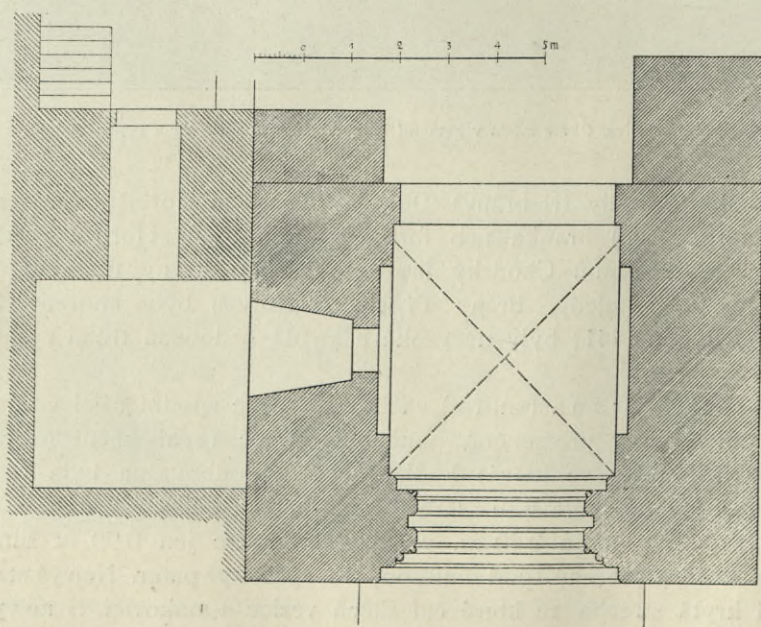
Obr. 12. Domažlice. Obraz města v pamětní knize kláštera Augustinův z konce 18. stol.

Do města vedly tři brány: Dolejší, Týnská a Hořejší, mimo ně se strany čtvrté (jižní) branka neb fortna. Vedle brány Hořejší zvedal se v nároží jihozápadním Chodský hrad na všechny strany uzavřený, dnes však s městem spojený. Brány Týnská a Hořejší byly zbořeny, první r. 1838, druhá r. 1841; byly nevysoké a každá ozdobená třemi vysedlými vížkami.

Dolejší brána (vnitřní) zachovala se ve spodní části v původní, ve svrchní části v přeměněné poněkud úpravě renaissanční (obr. 13.). Přední její branka, ve kteréž bydlel povězný, odbourána byla r. 1843. Ze čtverhranného půdorysu 10×8 *m* stranové délky zvedá se zdivo v bocích prvního patra 2·80 *m*, v nejvyšším patře jen 0·90 *m* silné, na hranách kvádry osazené (pod omítkou) do výše čtyř pater. Nejvýš stanová, taškami krytá střecha, ze které ční sličná věžice s makovicí. S nejvyššího patra vystupují na lícních stranách uprostřed zděné renaissanční štítky

Obr. 13. Domažlice. Dolejší brána.

Obr. 14. Domažlice. Pádorys Dolejší brány.

s hodinovými ciferníky. Okna v nejvyšším patře segmentová, v nižších patrech obdélníková, jsou bez tesaného ostění. Nad zevnějším vchodem na vápně malovaný erb města (novější obnovená úprava) s korunovaným Vladislavským W, letopočtem 1481 a nápisem: »Domažlice pevná vlasti hráz, co jste někdy byly, buďte zas«. Průjezdy jsou hrotité, do města obrácený jest hladký, druhý na vnější straně rázně a účinně profilovaný (střední sloupec i s hlavicí pod patkovou římsou jest vytlučen) a drážkou

Obr. 15. Domažlice. Branka (fortna). Pohled vnější.

pro padací mříž opatřený. Podjezd sklenut jest hladce do kříže. Vstup na bránu po kamenných schůdkách s pravé strany pod podloubím. Uvnitř trámové stropy; z prvního patra byl výstup na hradební zeď.

Branka (nyní čp. 1), ku kteréž přichází se ze středu náměstí ulicí Branskou, tvoří jednopatrový, v základě čtvercový domek s polokruhovým, valeně sklenutým průchodem. Vedle ní malá polokruhová dvířka s tesaným obložením vedou na parkán vnitřního příkopu.

Chodský hrad, spolu též důležitá část městského opevnění jako mohutná bašta v jihozápadním cípu města položená. Založen byl bezpochyby zároveň s opevněním města. Roku 1592 byv požárem zničen zůstával pustý a neobydlený, až jej r. 1726—1727 obec, vyměnivši jej před tím (roku 1676) od Maxmiliana z Lamingen za dva rybníky nad

městem a jiné pozemky, dala znovuzřídit a upravit, takže v něm solnice, r. 1841 pak úřadovny magistratu byly umístěny. Dosud zde mají své sídlo zeměpanské úřady.

Stavba jednopatrová tvoří v základě obdélník s otupeným nárožím vnějším, uzavírá v sobě úzký dvorek, kolem něhož táhne se v přízemí úzká chodba. Opravy setřely veškerý starožitný ráz a slohovost budovy, jedině stará hlásná věž v jihovýchodním rohu nese na sobě ráz původní. Táž až po ochoz pro hlásného okrouhlá má v prvním patře hrotitý vchod, pod ním táhne se kamenná římsa s jednoduchým vlnitým profilem; zdivo 2 m silné, v nejvyšším patře cihlové (obnovené), nahoře osmiboký ochoz,

Obr. 16. Domažlice. Branka. Pohled z města.

nad ním zvedá se trojitá bání s loubením, vyzdvižená r. 1726 Ondřejem Iglhautem, tesařem z bavorského Brodu, nově mědí krytá. Uvnitř točité schodiště a hodinový stroj se čtyřmi ciferníky.

Domy měšťanské, vesměs kamenné, z větší části prozrazují dobu Vladislavovu, byť i vnější jich úprava, zejména pokud se týče štítů, říms a oken pozdními tvary baroku, copu a empiru byla nahrazena. Starší domy jsou jednopatrové, na náměstí mají vesměs podloubí o dvou až třech arkádách, spočívající na oblých sloupech, z nichž některé sesíleny byly čtverhranou obezdívkou, na nich sedí patky tvarem podobné krychlovým hlavicím románským. Téměř všechny vyznačují se jednotnou dispozicí vnitřku: v přízemí prostranný mazhaus (na náměstí klenutý, v ulicích trámový) v pozadí zahrazený, odtud po jedné straně schodiště, vedoucí do mezzaninu v zadní části budovy, kdež velká jízba (čeledník) a dále ku pokojům prvního

patra, které na náměstí položeny jsou nad podloubím; pod schodištěm vede z mazhausu ku dvorku klenutá chodba, ze které otvírají se dveře do komor a sklepů.

Jednotlivě budte uvedeny: na náměstí domy čp. 62, 64, 50, 133, 128 s hladkými gotickými portály a více méně zajímavými barokovými štíty, čp. 58 s profilovaným got. portálem, nová budova radnice, vystavěná r. 1891 na místě starého domu radního (původně solnice) a domu čp. 2; vedle dům čp. 51 s bohatě profilovaným got. portálem, náležel někdy

Obr. 17. Domažlice. Ulička branská.

českému emigrantu Mikuláši Rožemburskému, jemuž byl Ferdinandem II. konfiskován a obci k zbožným účelům darován; čp. 48 s profilovaným hrotitým portálem, na něm konsolky v podobě mask, nárožní dům čp. 43 se stopami rustiky, ve dvorku kamenný štítek s řeznickým odznakem, písmeny MH a letopočtem 1584; čp. 40 bývalá sladovna s dvěma barokovými štíty a polokruhovým vchodem s ubranými hranami; čp. 39 s barokovým průčelím a gotickým portálem profilovaným; čp. 37 s portálem stejně profilovaným, zde v průjezdě složen velký dubový poval z taneční síně laločnatě profilovaný, v jeho středu štít s vyřezanou domácí značkou (táž vyskytuje se též na žulovém náhrobníku starého hřbitova vně) a letopočtem 1535; čp. 147 u brány s jednoduchým renaissančním štítem; čp. 140 s pěkně profilovaným portálem, uvnitř povalový průjezd; čp. 135

Obr. 18. Domažlice. Chodský hrad.

s profilovaným portálem, při něm stará got. vrátnice s kružbovým panelováním; čp. 123 s dvoukřídlým štítem barokovým a got. portálem, pod okny alegorie čtyř ročních dob v maltě provedené. Vedlejší dům čp. 122 patřil v 18. stol. Vilibaldu Manetínskému z Vlkanova. V ulici školní dům čp. 31 se stopami sgrafitované rustiky, v nárožním výklenku soška Madonny ze 16. stol.; v ulici Spálené rohový dům čp. 154 z nejstarších ve

Obr. 19. Domažlice. Domy s podloubím na náměstí.

Obr. 20. Domažlice. Dolejší část náměstí s branou.

městě a uvnitř úplně zachovaný ač v chatrném stavu; ve velkém mazhauze dvěře do obytní síně s vodorovným nadpražím, bohatě profilované a jiné hladké na sýpku.

V ulici Vodní čp. 31, dvěře s vodorovným nadpražím, široce profilované tvary pozdní gotiky; čp. 30 s profilovaným portálem tvaru oslího hřbetu; výše v ulici Hradské též několik domů s kamennými gotickými portály čp. 83, 93, 94 a 77, poslední po celém průčelí škrabanou rustikou zdobený; v průjezdu domu čp. 93 u schodů allegorická ženská soška z pálené hlíny v kroji 17. stol. Na zadní části domu čp. 70 proti

Obr. 21. Domažlice. Hořejší část náměstí.

budově gymnasiijní zazděno jest nadpraží, v jehož středu štítek erbovní (dvě ruce palci se dotýkající), po stranách letopočet 1564 a písmeny WB, pochází ze zbořeného (1840) domu Beranovic v Hradské čtvrti.

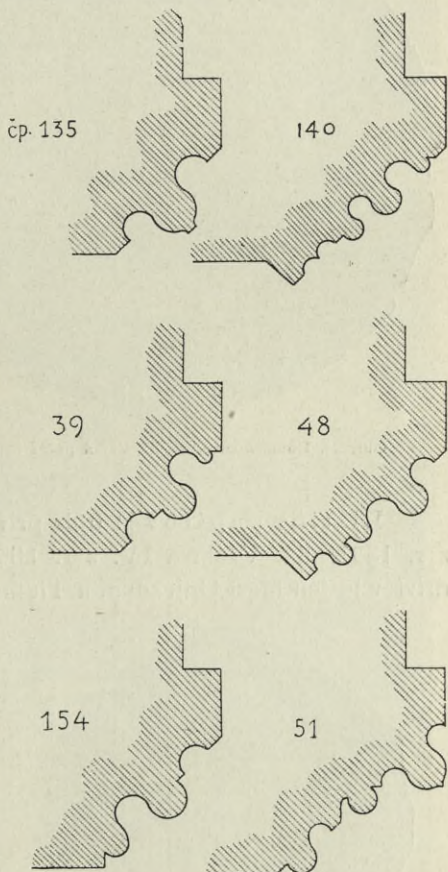
MUSEUM král. města Domažlic. Sbírkou, uložené ve dvou velkých sfních radnice obsahují velmi cennou snůšku listin, majestátů, knih a pečidel města a rodů zde usedlých, dále zajímavé předměty archaeologické a umělecko-průmyslové, ethnografické starší i novější a j.

Z knih a listin budtež vyjmenovány:

Kniha kšaftů 1505—1548, smluv přátelských 1517—65, příjmů a výdání obec. na rok 1523, trhová 1534—42, kšaftů 1568, trhová V. 1570—82, VI. 1582—92. Pamětní kniha snesení obecních od r. 1581, kniha sousedův neboli příjmná 1581. Kopiář listů poselacích P. Kašpara Malesia z Opole, převora kláštera Pivoňského 1582—84. Liber Vakianus (opisy důlež. listin města se týkajících, pořízené Eliášem Vakou, měšťanem Domažlickým [1547]). Zlomky manualu o radních sneseních 1620—27 a jiný z r. 1642. Kniha trhová 1635—66. Trhová kniha vesská 1636—1707. Manual radní

Jana Ant. Klatovského, písaře radního ze 17. stol. Kopiář dopisů o fortifikaci Plzně 1646—47. Kopiář listů rady městské 1649—50 a jiných více ze 17. a 18. stol. Ostatní knihy (pozemkové, trhové, kšaftovní a j.) ze 17. a 18. stol., týkající se města a okolních obcí, nalezájí se u c. k. okresního soudu.

Privilegia městská. Krále Jana z r. 1341, aby pivovary a kořárny za městem byly, lat., pečeť utržena; císař Karla IV. z r. 1363, na trh výroční, lat., s velkou vis. pečeti. Kr. Václava IV. z r. 1372, potvrzuje priv. Karla IV. na svobodu majetku, lat., pečeť utržena; z r. 1382 na osvobození od berní po 3 leta, lat., bez pečeti. Ladislava z r. 1454, confirm. priv., lat.; Vladislava II. z r. 1472, stvrzení priv. Ladislava z r. 1455 Domažlickým, aby nikdy víc zastavovány nebyly, lat. s vis. pečeti; z téhož roku orig. český na pergam; z roku 1481, nadání znakem a pečeti s malov. znakem, lat. s vis. pečeti; z r. 1492, revers, že se na posudné potahovati nemá, český, bez peč. a z r. 1499 odpuštění berní za 10 let, česk. s vis. pečeti; Ferdinanda I. z r. 1547 (2) potvrzuje privileje, jiné ruší a nový řád pro Domažlice ustanovuje, česk. s vis. pečeti; — majestát na všeliká vydání špitálská a zádušní; z r. 1557 zapisuje vesnice k záduší a špitálu Domažlickému náležitě Janu ml. z Lobkovic, český; Maxmiliána z roku 1567, confirm. priv. a z roku 1571 dovolení, aby Domažličtí prameny vody z hor českých mohli vésti k městu, české. Rudolfa II. z roku 1579, confirm. priv., z roku 1584 a 1585, majestáty na Chody, české, pak z r. 1609 přeložení trhu týdenního ze soboty na čtvrtek, česk. s vis. pečeti; — vesměs originály na pergameně; opis českého majestátu Rudolfa II. na svobodu nábož. pod obojí z r. 1609, císař Matyáše conf. priv. (česk.) z r. 1612, týž pojišťuje dluh Domažlickým 1612 (čes.); Ferdinanda II. conf. priv. (čes.) 1628; Ferdinanda III. conf. priv. 1638 (čes.), týž uděluje právo na výroční trh 1642 (čes.), dále německé majestáty s vis. pečeti Karla VI. na týdenní trhy obilní (1716), Marie Terezie na týdenní trh na plátno a přízi (1765), conf.

Obr. 22. Domažlice. Profily gotických portálů měšťanských domů.

priv. z r. 1747, Josefa II. conf. priv. z r. 1786, Františka II. 1793 a Ferdinanda V. 1845.

Listiny právní pergamenové: Zákup pozemků v Milavčích

Obr. 23. Domažlice. Museum. Velká pečeť města.

z r. 1325 (lat.), Jakub soukeník v Dom. prodává mlýn pod horou Bořickou mlynáři Václ. Levkovi 1384 (latinská), Boreš z Oseka na Přimdě kvituje obci dluh král. 1413 (český), Bozděch a Olbram z Kamenice a Jan Muchek z Bukova potvrzují roku 1454 listy kupní z roku 1324, 1325 a 1404 (český), Zikmund Černín ze Stanětic prodává dvůr tamže 1465, odprodej téhož dvoru Petru z Říchovic z roku 1470, Mikuláše z Branišova, purkrabí Domažl., revers z roku 1526 a jiné smlouvy a právní listy.

Listiny papírové: opis privilegia Jana Lucemburského Řezenským z r. 1331, list Václava IV. z r. 1395, jímž dovoluje Domažlickým sekati dříví v lesích mezi Oujezdem a Tlumačovem, list Václava IV. Domažlickým,

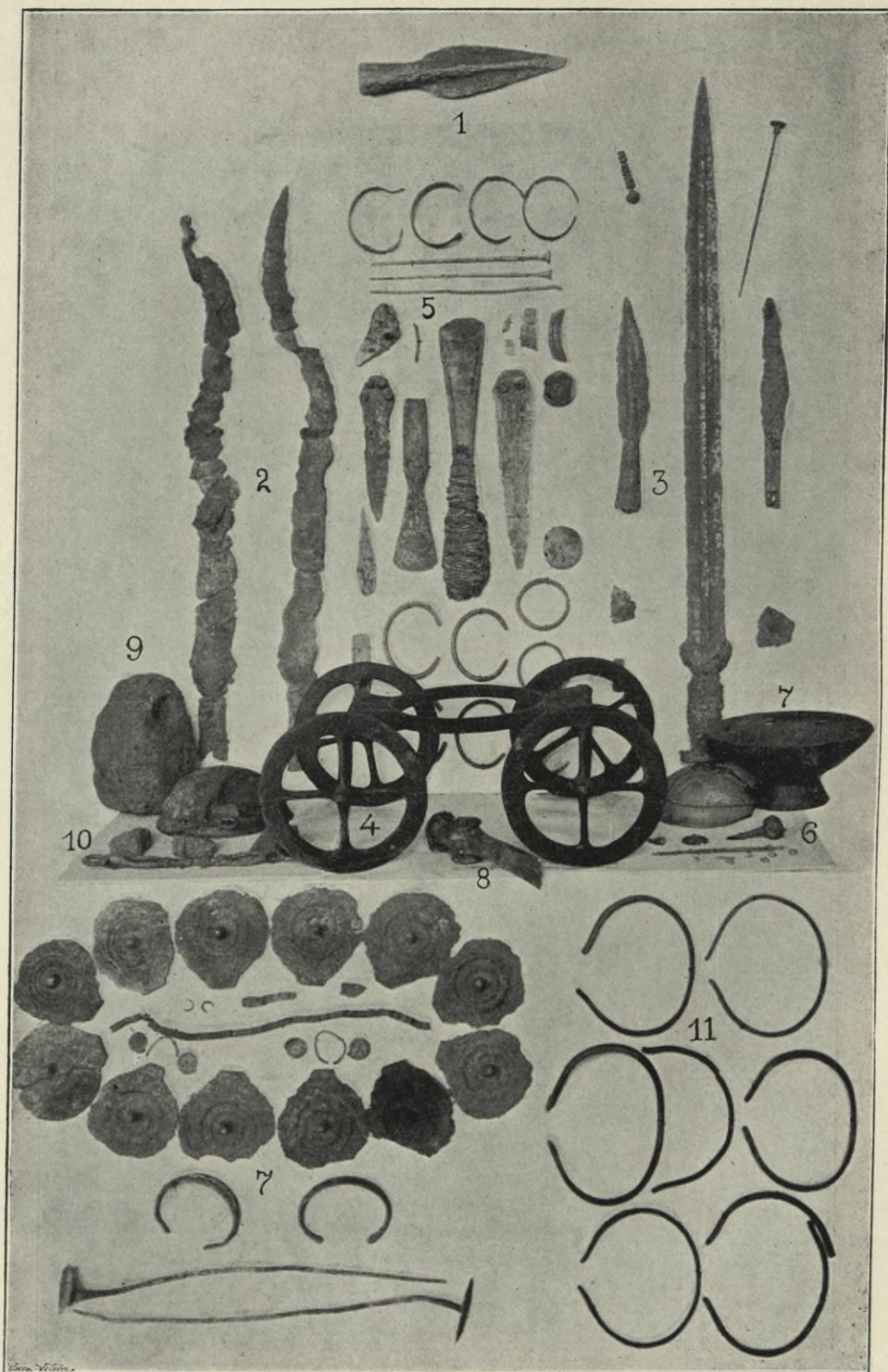

Obr. 24. Domažlice. Museum. Menší pečetě města z konce 15. stol.

jímž svoluje, aby staré krámy masné a pekařské ponechati mohli na náměstí až do vystavění nových krámů, Zikmunda z r. 1422, jímž zastavuje Domažlice Zdenkovi z Drštky, sto listin různých z let 1331—1642 (mezi nimi známý list Jana Žižky z r. 1420 za vydání šatstva a peřin vdově po zemř. Gutštejnovi ze Dvorce), dále listiny cechů Domažlických (13 kusů) ze 16. a 17. stol.

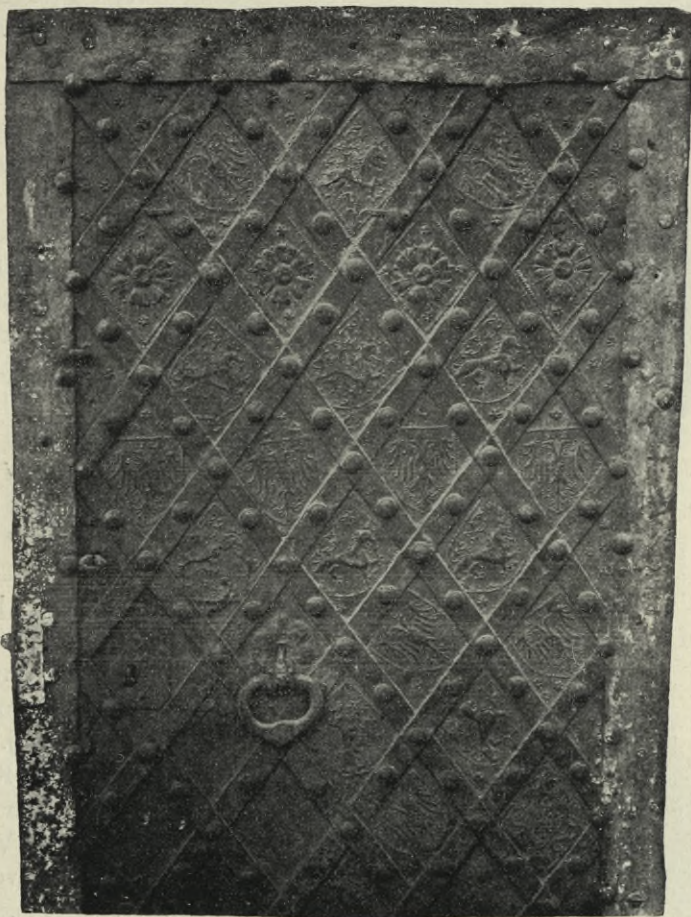
Obr. 25. Domažlice. Museum. Hliněné nádoby z mohyl u Milavče (nádobka a ze Staňkov).

Obr. 26. Domažlice. Museum. Bronzové předměty z mohyl u Milavče (1, 3, 4), Škrchleb (5), Třebnic (6), V. Luženic (7), Staňkov (8), Radonic (11), železné, hliněné a kamenné předměty z Milavče (2, 9, 10), nádobka z V. Luženic (7).

Z pečetidel: 1. velké stříbrné města Domažlic; prům. 6 cm, uprostřed znak města, na pásce nápis: SIGILLVM MAIVS CIVITATIS TVSTENSIS; na svrchní ploše letopočet 1 · 6 · 1 · 0 · (obr. 23).

2. menší stříbrné, prům. 4·5 cm, s opisem: sigillum civitatis hussensis. (Konec 15. stol.),

Obr. 27. Domažlice. Museum. Železná dvéře z Chodského hradu z 15. stol.

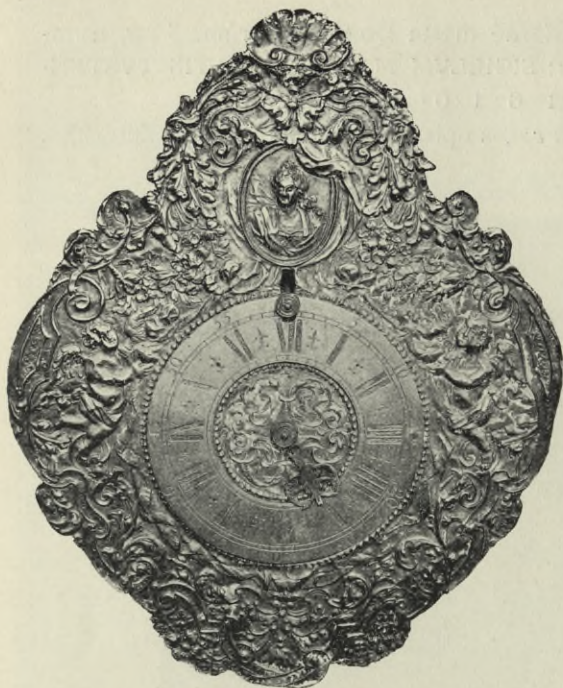
3. malé stříbrné, prům. 3·5 cm, v opise: sigillum · civitatis · hussensis. (Konec 15. stol.). (Obr. 24.)

4. stříbrné, prům. 2·5 cm, v opise (vnější kruh) SECRETVM IVDICIS CIVITATIS (vnitřní kruh) TVSTENSIS.

Pečetidla cechovní:

1. Bronzové s železnou rukojetí, prům. 4·5 cm, opis: · s · perzef · × [ladovníkom × mieřta × domažlicy × (16. stol.),

2. stříbrné závěsné, prům. 3 cm, opis: P · R · MLIUARZV · Z DO-MAZLICZ · (16. stol.),

Obr. 28. Domažlice. Museum. Tepaný ciferník.

Obr. 29. Domažlice. Museum. Kutý kříž z poč. 19. stol.

3. stříbrné s železnou rukojetí, prům. 35 cm, opis: SIGILLVM · TVSTENSIVM · PISTORVM · ,

4. mosazné s opisem: CECHOWNI PECZET PVN-CZOHARZV DOMAZLICZ-KEICH · 1612,

5. mosazné s opisem: SIGILLVM · ☉ · DER · ☉ · HAFNER · ☉ · ZV · ☉ · THAVS. (17. stol.).

6. mosaz. s rukoj. želez., v opise: KENIKLIHE :: STAT :: TAVS :: 1780,

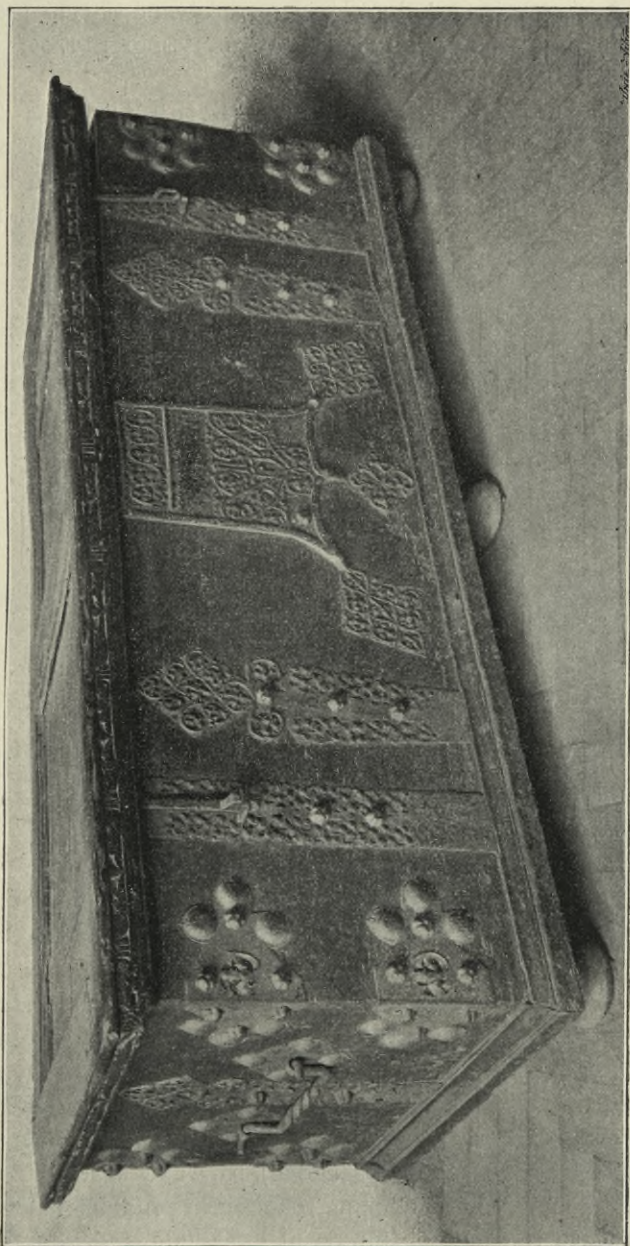
7. pečetidlo cechu kovářů a kolářů s opisem německým, z 18. stol.,

8. mosazné s opisem: PECZET : CECHV : RZEMESLA : KOZISS : WMES : TEG : HORSO * (uvnitř) 1657.

Sbírka archaeologická obsahuje nálezy (44 celých nádob, bronzové palstavy, jehlice, náramky, nože, meče, puklice a j.) z mohyl u Meclov, Kvitkovic, Škrchleb, Velkých Luženic (Arch. Pam. XIV., 651), Chrastavic a Milavče (Arch. P. XI, XII, XIV., zajímavé a cenné předměty bronzové, dvě veliké nádoby hliněné, vys. 0·96 m a 1·03 m, sádrový odlitek bronz. vozíku a j. v.), Třebnic, ojedinělé nálezy z Újezda, Volmavy, Brůdku, Radonic a j. (obr. 25. a 26.)

Z předmětů mladších: sbírka mincí, medailí a pečetidel, 3 kuté kříže náhrobní z poč. 19. st., sbírka

zbraní sečných, bodných a střelných, dvojitý praporec císařské jízdy znamenáný křížem, nad nímž nápis: *IN HOC SIGNO VINCAM* a leto-

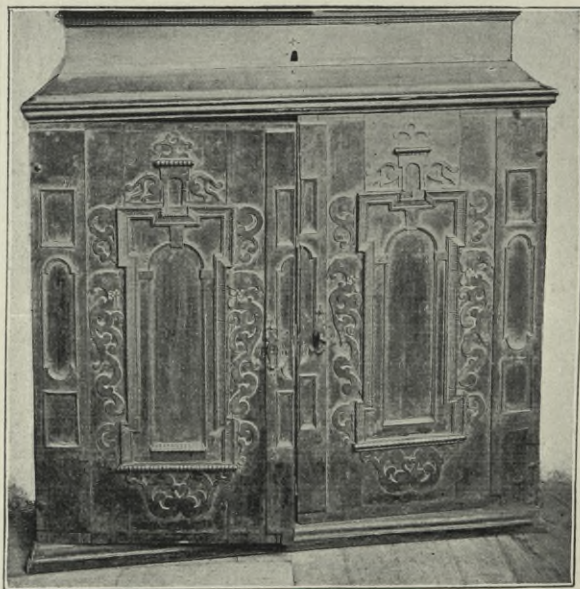

Obr. 30. Domažlice, Museum. Gotická truhla z 15. stol.

počtem 1621, odznakem císařským a orlem římsko-německým, menší sbírka keramiky z 18. stol., železné hmoždíře, z nich jeden s nápisem: *ΕΠΙΟΧ · ΚΛΕΜΕΙΤ · W · ANNO · 1660.*, na jiném: 1668 F. V., gotické dvěře

z hradu Chodského, 1·70 *m* vys., 0·90 *m* šir., plechem pobité, v kosoúhelníkových polích šestilistá růže, dvojocasý lev, dvojhlavý orel a herald. lilie (obr. 27.), ciferník tepaný z mosaz. plechu, z poč. 18. stol. (obr. 28.), ornamentální deska mosazná, baroková prosekávané a ryté práce s figurami Ukřížovaného a svatých, vyryto: Wentzl Sporer 1754. Kutý kříž náhrobní z poč. 19. stol. (Obr. 29.)

Ze starších kusů nábytkových: velká gotická truhla 2·04 *m* dl., 0·75 *m* šir., s dvěma visutými zámky a bohatým, prolamovaným kováním (obr. 30.) z 15. stol., dvě ramena velkého trojdílného stolu barokového z refektáře kláštera Aug. v Domažlicích, na nich intarsie architektonické,

Obr. 31. Domažlice. Museum. Spodní část renaiss. sekretáře ze 17. stol.

ornamentální a figurální, skříň téhož slohu a původu, spodní část renaiss. sekretáře, 1 *m* vys., na dvoukřídlech předních dvířkách jemně řezaná architektura (obr. 31.), na vnitřních dvířkách k četným příhrádkám dva malované sdružené erby Vřesovských a Kolovratů s písmeny: I · W · K · Z · W · (znamená Jan Wikhart Kostomlatský z Vřesovic anebo Jan Vilém Kyšperský z Vřesovic) a K · W · R · K · S · K, dole letopočet 1674 (dar hraběte Dohalského ze zámku Přívozeckého), h o d i n y švarcwaldské z konce 17. stol. s jednoduchými intarsiemi, na rokokovém prádelníku se sekretářem, stereotypního tvaru 18. stol. se stuhovými intarsiemi, litá, pěkně ciselovaná ucha v podobě vkusných ornamentálních větvic (obr. 32. a 33.).

Ve sbírce obrazů, kreseb, rytin a leptů 10 olejových podobizen (z nich 6 dobrých) členů šlecht. rodů ze zámku Přívozeckého, 21 měďo-rytin, škrabaných dle Wouwermana, dobrý olejový o b r a z na plátně

(2·45×1·00 m) vítězství Břetislava nad Jindřichem u kláštera Pivoňského, z 18. stol. (bez značky, obr. 34.), několik prospektů města Domažlic z 18. stol., kresby a plány budov městských, dále zajímavé krojové studie z Chodska od Ferd. Velce.

Ve sbírce tisků: bible, postilly a kázání, herbáře, kalendáře a jiné tisky ze 16. a 17. stol.

Obr. 32. Domažlice. Museum. Rokokový sekretář a prádelník.

Četné modlitební knihy psané a tištěné z 18. stol., cenné zápisky místních historiků a písařů.

DĚKANSKÝ KOSTEL NAROZENÍ P. MARIE.

Původ kostela dlužno zajisté hledati v počátcích založení města*), neb zmínka o něm z roku 1385 líčí stavbu již jako chatrnou a tou měrou sešlou, že nutno bylo služby Boží odtud přenést do předměstského ko-

*) Zápisy pozdější udávají (ovšem bez udání pramenů) rok 1110 jako dobu založení.

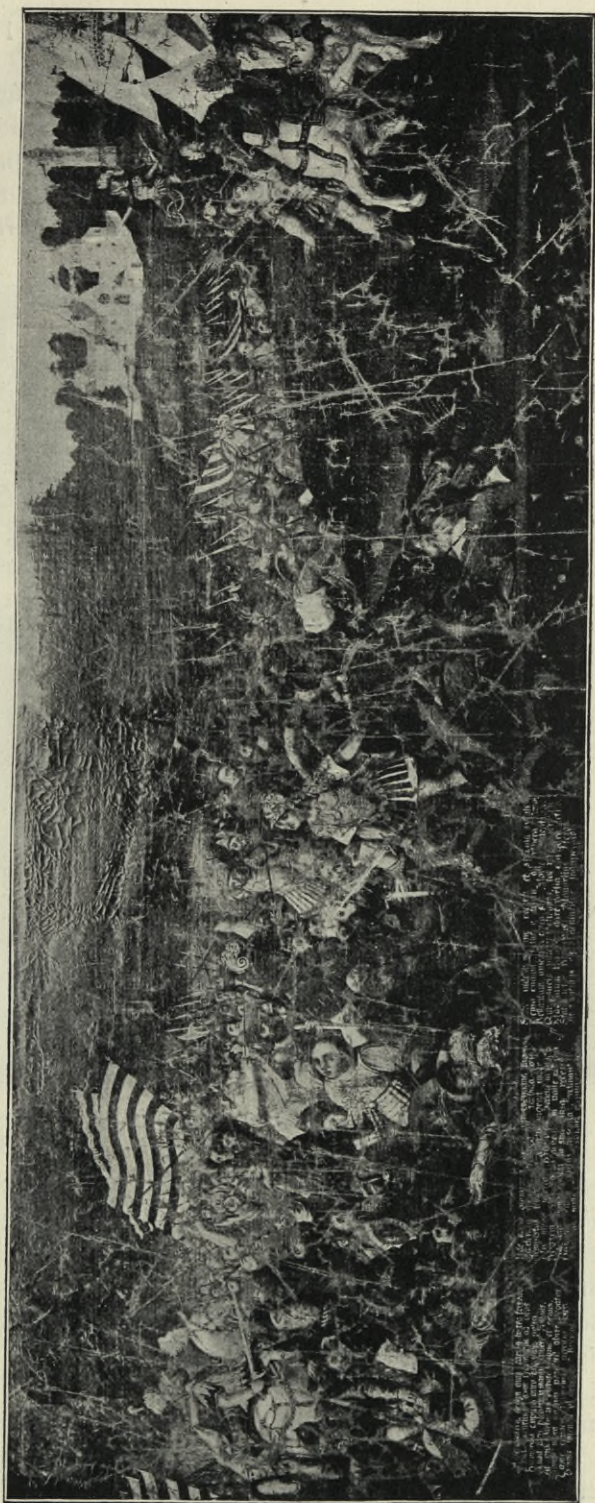
stela u sv. Jakuba, který k účelu tomu nově upraven, sloužil pak po celý čas trvání stavby děkanského chrámu za městský farní kostel. Nová stavba bezpochyby z nedostatku prostředků hmotných**) prováděna velmi zdlouhavě a ač ještě v XVI. století na ní pracováno, přec stavba zůstala nedokončenou, ana vystavěna byla jen loď chrámová. K stavbě choru, jak se zdá, ani základ nebyl položen. Prostora chrámová rozdělena byla šesti štíhlými, profilovanými pilíři v trojlodní síň s lodí hlavní o čtyřech čtvercových polích a dvěma loděmi bočními poloviční šířky, jichž klenutí stejné

Obr. 33. Domažlice. Museum. Rukojeť rokokového prádelníku z 18. stol.

bylo výše s lodí hlavní. Poslední travée tak jako nyní pojímalo v sobě okrouhlou věž (snad zbytek nějakého staršího opevnění města) a kruchtu. K severní straně přilehlá kaple sv. Barbory v podobě ambitu, dosud zachovaná, jest snad zbytkem přístavby nějaké k starému chrámu z počátku XIV. století. R. 1747 zachvácen tento kostel požárem, při němž sřítivší se štít a krov probořily klenutí, načež chrám s použitím starého zdiva přestavěn a zbarokisován. Plány k této přestavbě, zhotovené městským stavitelem *Jiřím Zahoříkem*, předloženy byly ku schválení *Janu Kil. Dienszenhofrovi*, načež mezi léty 1751 a 1756 přestavba provedena, při čemž zdi chrámu a nová klenba nižší udělány a gotická okna v hořejší části byla zazděna. R. 1822 krov chrámu a kryt věže opět požárem vzaly za své. Poslední pronikavou opravou, r. 1892 nákladem 29.062 zl. dle návrhu arch.

**) R. 1406 vydala obec pověřovací listinu Janovi ze Sušice, kterýž sbíral almužny pro novou stavbu kostela.

Obr. 34. Domažlice. Museum. Olej. obraz bitvy u Pivoně.

V. Kaury prováděnou, dána zevnějšku chrámovému nynější podoba, která ovšem jest v rozporu s dřívějším charakterem budovy.

Stavba orientovaná, ovrhnutá, svou zevnější moderní úpravou úplně zastírá původní gotickou podstatu. V jižním nároží západního průčelí zvedá se do výše 56 m (42 m až ke krancli) okrouhlá, k jihozápadu nachýlená věž, zvenčí o čtyřech patrech, dekorovaná v nižších patrech slepými okny v moderním orámování. Vrchní její část přistavěna byla

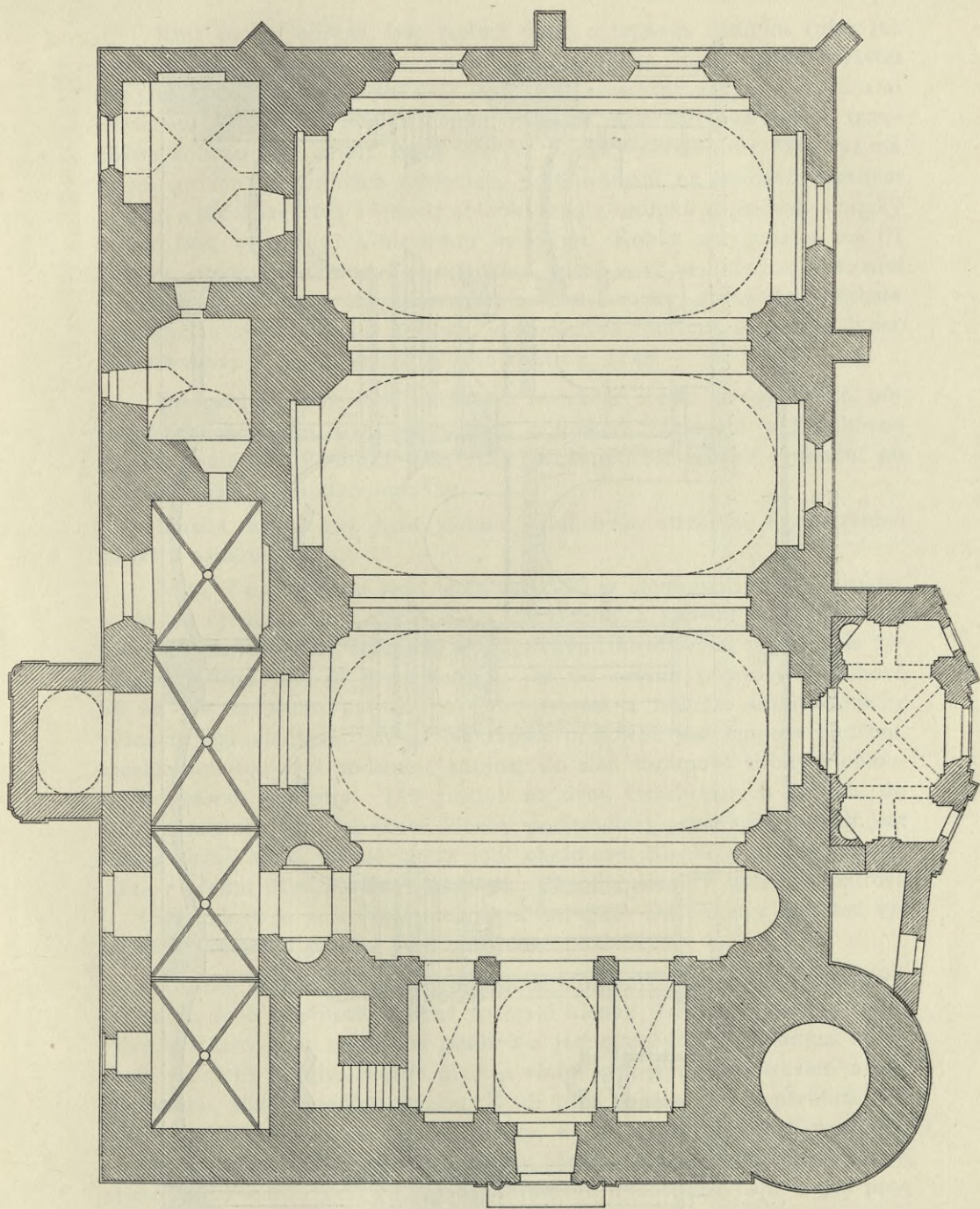

Obr. 35. Domažlice. Děkanský kostel.

v XVI. stol., jak o tom svědčí letopočet 1547, vytesaný na krancli směrem k dolní bráně městské. Nízká baň nad otevřenou pavlačí vyzdvižena byla po živelní nehodě r. 1822.

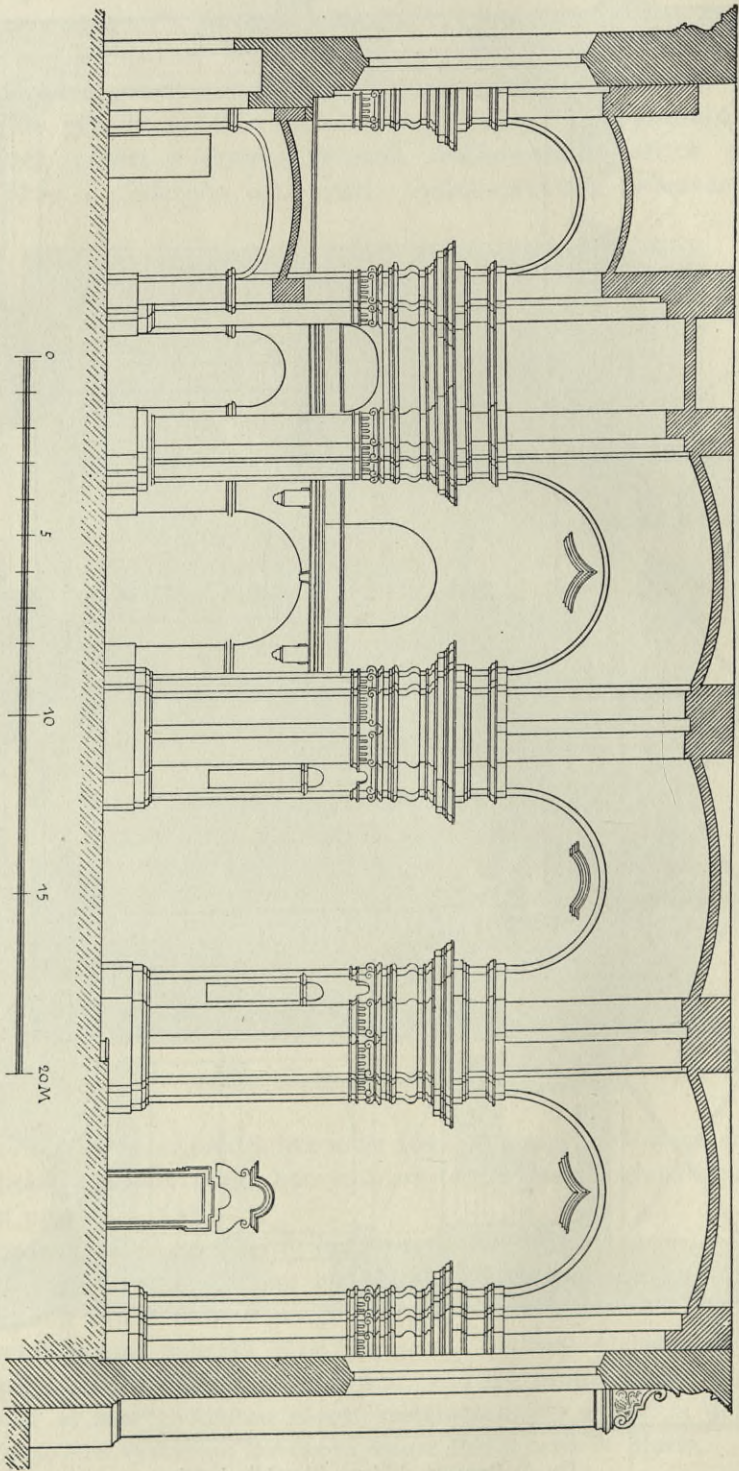
Západní průčelí chrámové bez štítové zdi oživuje moderní portál s novými alegorickými sochami na obou šikmých římsách nadpražního štítu; nad ním široké okno s novým barevným zasklením.

Severní stranu zakrývá nižší kaple sv. Barbory s dvěma vchody, starším při nároží západním a vedlejším, r. 1884 prolomeným, v dalším pokračování až k východnímu nároží kostela sakristie a nad ní depositní kobka. Ze středu vystupuje baroková kaple Růžencové P. Marie.

0 10 20 M.

Obr. 36. Domažlice. Púdorys děkanského kostela.

Obr. 37. Domažlice. Dekanský kostel. Řez podélný.

Jižní strana opřena jest čtyřmi pilíři o jednom ústupku (původně o dvou), z těch rožní jsou v postavení diagonálním, kosiny před opravou čelnými štítky opatřené, přikryty jsou nyní ornamentovanými svinutinami z cementu. Pole mezi prvním párem opěráků zastavěno jest sličnou barokovou kobkou (z r. 1746), která zakrývá gotický portál (obr. 38). Týž má ostění o dvou pravouhlých ústupcích, profilovaných na hranách hrotitým prutem a přecházejících v lomený oblouk; kouty ústupků vyplňovaly sloupky (dířky jsou vylámány) s hlavicemi listovými. Kobka polygonální má tři vchody, střední polokruhový se světlíkem, kutou mříží vyplněným, postranní čtverhranné; na attice tři pískovcové, barokové sochy: archanděla Michala uprostřed a svatých Petra a Pavla, zhotovených domácím sochařem *Frant Ringelhahnem* a postavených na toto místo r. 1746.

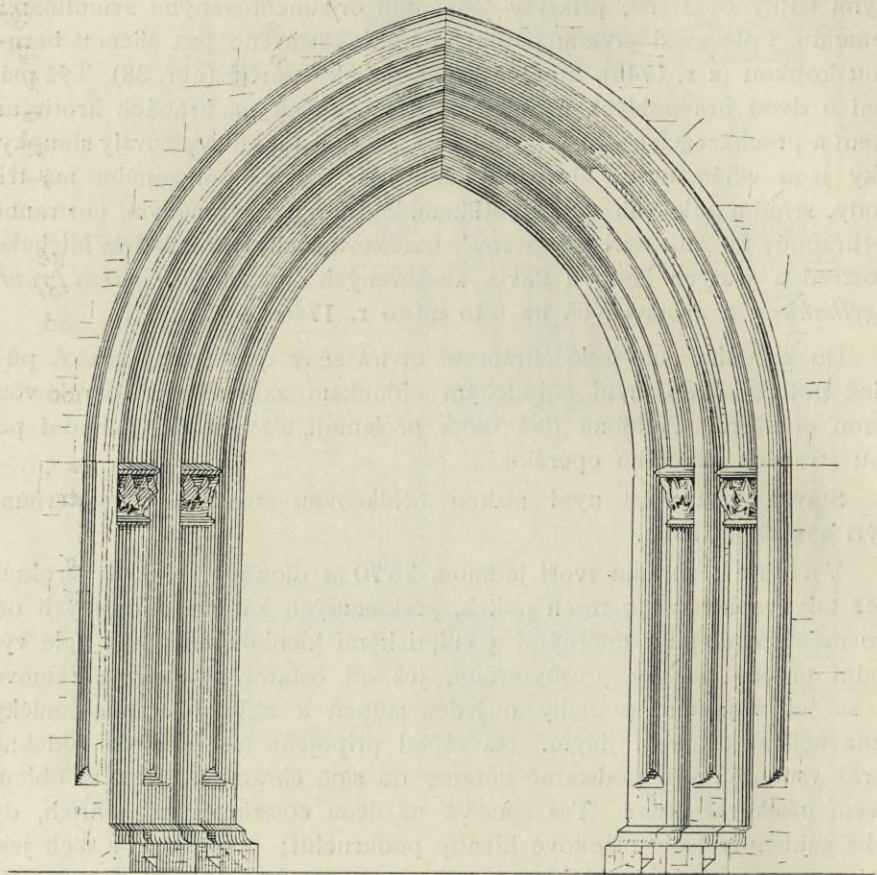
Do každého pole lodě chrámové otvírá se s této strany široké, původně gotické okno, nyní eliptickým obloukem zaklenuté a barokovou římsou opatřené. Podobná dvě okna prolamují též průčelí východní po obou stranách středního opěráku.

Stavba kryta jest nyní nízkou břidlicovou střechou s moderními vikýři a sanktusníkem.

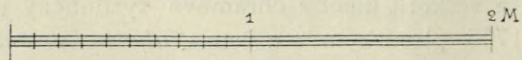
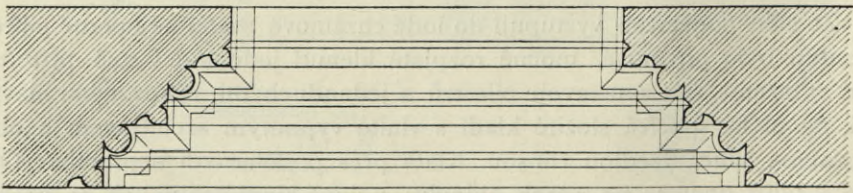
Vnitřek chrámu tvoří jedinou, 25·70 m dlouhou, 16·90 m širokou a též tak vysokou síň o třech polích, překlenutých kápěmi a dělených od sebe mohutnými pilíři opěrnými a eliptickými klenbovými pásy; pole východní určeno jest za presbyterium, jež od ostatní prostory chrámové líší se jen zvýšením podlahy o jeden stupeň a žádným architektonicky význačnějším článkem jiným. Na západ připojena jest empora hudební, kteráž vsunutou věží podstatně zúžena, do síně chrámové širokým obloukovým pásem se otvírá. Táž spočívá na dvou čtverhranných pilířích, do nichž zaklenuty jsou plackové klenby podkruchtí; prostřední z nich jest širší a rovná se as bývalé hlavní lodi chrámové. Klenutí nad emporou je jako v přední části chrámu plackové. Původní empora byla dvojpatrová (r. 1681 mluví se o kruchtě dolejší a hořejší). Od empory hudební vybíhají k oratoriím prvního pole balkonové pavláčky.

Ze stěn podélných vystupují do lodě chrámové mohutné opěrné pilíře, jež nutno bylo pro nové, mocně rozpjaté klenutí jednodlní síně přizdíti. Pilíře vyloženy jsou soustavou pilastrů s jednoduchými, rýhovanými hlavicemi, na nichž spočívá složitě kladí s vlnitě vypnutým architravem a oblamovanou, silně vysedlou římsou. Kladí přes podélné zdi nepřebíhá. Od pilíře k pilíři pnou se po zdech oblouky, v jichž hladkých polích na straně severní spatřují se freskové malby, jimiž i plocha mezi oběma okny přímé čelné zdi a veškeré klenby chrámové vyzdobeny jsou a jež provedeny byly r. 1756 plzeňským malířem *Juliem Luxem*. Obsah jejich jest tento:

Na čelné zdi baroková architektura oltářní stereotypní formy s postavami sv. Josefa a Jana Křt. po stranách.

J. Vaněk

Obr. 38. Domažlice. Děkanský kostel. Portál jižní.

Na třech polích severní zdi a na klenbách vylíčen v bohaté krajině neb architektuře s četnou alegorickou stafází kult Marianský způsobem tímto: Na hladkých plochách severní zdi 1. Obětování P. Marie sv. Annou v chrámu Jerusalemském, 2. Zasnoubení P. Marie, 3. Navštívení P. Marie. Ve třech klenbových polích: 1. Narození P. Marie, scena ozářená hvězdou a sluncem s monogramem P. Marie (ženy a andělé obsluhují rodičku u kolébky jiná žena s novorozenou v náručí), v cípech čtyři evangelisté s odznaky. 2. Oslava Matky Boží dle slov litanie Loretanské (královna nebes uprostřed, okolo různé atributy), v cípech alegorie čtyř dílů starého světa. 3. Početí P. Marie (na stupních klečí Jáchym a Anna, nad nimi vznáší se slunce MARIA, v levo klenutí chrámu starozákonního na sloupech v podobě Arona a Mojžíše, v pravo obět kněžská Nového Zákona), v cípech čtyři svatí otcové církevní.

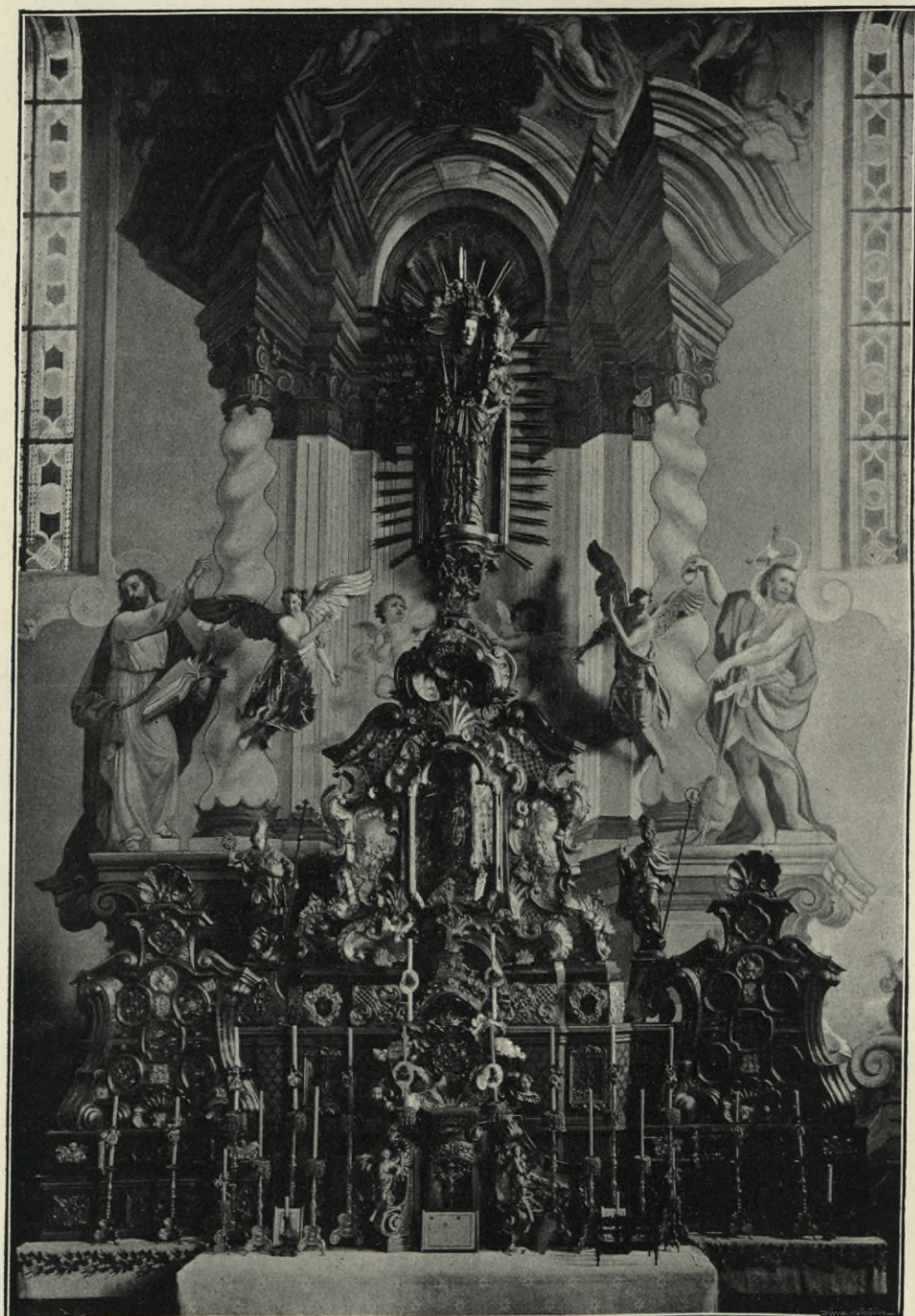
V klenbovém poli před kruchtou zobrazen Útěk do Egypta, v klenbě nad kruchtou pak sv. Cecilie ve sboru hudoucích andělů. Na lícním oblouku před hudební emporou říšský orel, při němž letopočet MDCCLVI udává dobu zakončení přestavby chrámové. Pod orlem byl chronogram:

DE
INITIO FVIT CONDITA
AB
EXORTO VRBIS INCENDIO
EXVSTA ANNO IX RVRSVS
ERECTA & HAC AFFABRI
FORNICIS FABRICA
CONDECORATA

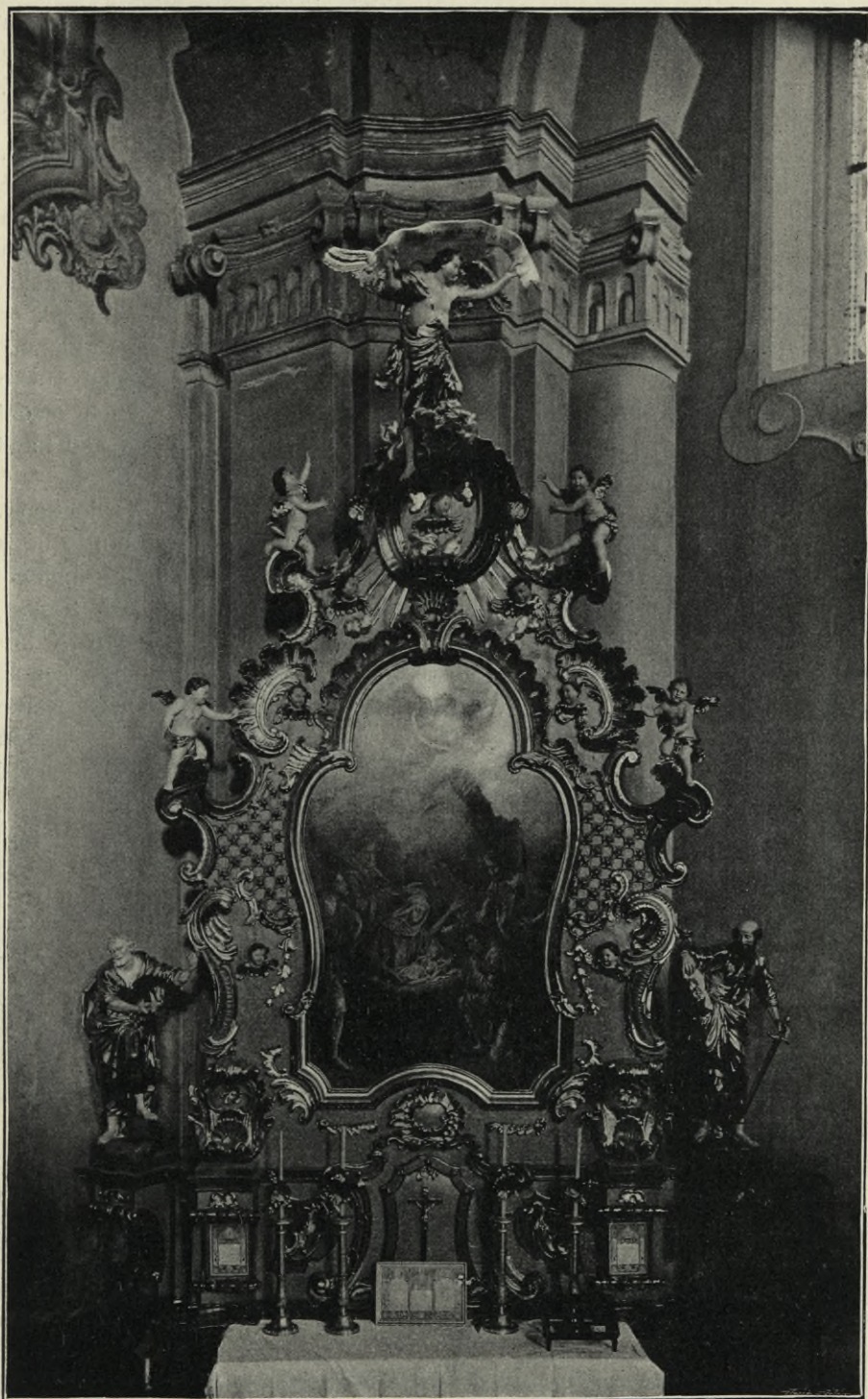
na jehož místě spatřuje se nový nápis: »*Chrám založen R: 1110. Nově sklenut R: 1756. Obnoven R: 1865.*«

Myšlenková spojitost jednotlivých scen, doplněná četnými alegoriemi a atributy v ladný celek jest přední vlastností těchto freskových maleb, v ohledu technickém barvitost veskrze tlumená a na vzory gobelinové poněkud upomínající jest uznání hodna. Opravami, které prováděny byly zdejším malířem P. Wimmrem mezi léty 1865—1866 v neprospěch originálu nejvíce postiženo bylo fresko hlavního oltáře, kdež také vepsáno se spatřuje ve dvou štítících anděly držných, v levo: *Mal: Ful: Lux 1756*, v pravo: *Obnov: Petr Wimmer 1865*.

Z lodi chrámové otvírají se v levo při kruchtě dva oblouky do boční kaple sv. Barbory, obdélné to prostory 21 m dlouhé, 3·60 m široké, sklenuté čtyřmi křížovými travée ve čtverci s žebry klínovými, po stranách proláklými a sbíhajícími se v hladké svorníky; konsoly místy v maltě doplněné jsou jednoduchého tvaru s dvojím lalokem. Na místě oltáře, který zde stával (viz oltář hlavní) postaven zde oltář pro Boží Hrob a pro Betlem, k němuž některé sochy řezal r. 1883 samouk *Jan Franc*, od něhož

Obr. 39. Domažlice. Hlavní oltář v děkanském kostele.

Obr. 40. Domažlice. Vedlejší oltář v děkanském kostele s obrazem Narození Páně.

také je velký krucifix, v kostele zavěšený. Z původní výzdoby kaple zbyla zde na stěně fresková malba, signovaná »*Fulius F. Lux pinxit*«, taktéž P. Wimmrem obnovovaná, a malby na klenutí od zdejšího rodáka *Václ. Kaplanka* z XVIII. stol. (slabé). Pod kaplí byla nedlouho před r. 1747 za děkana Příhody založena krypta v podobě kříže pro dobrodince chrámu.

Z kaple sv. Barbory klene se na levé straně oblouk do barokové kaple P. Marie Růžencové, jejíž čtvercová prostora sklenuta plackou. Zde prostý, r. 1864 opravený oltář a na něm sošky sv. Františka a Jana, které druhy zdobily relikviáře, nyní na hlavním oltáři umístěné.

Sakristie a síňka, spojující tuto s kaplí sv. Barbory, jsou, jak se podobá, přístavky z XVIII. stol.; nad valenou jich klenbou nalezá se klenutý depositář, přístupný ze síňky strmými, kamennými schody, k nimž užito bylo profilovaných kusů buď ze starých pilířů chrámových aneb ostění arkatury hlavní lodě. Podobá se ostatně, že celá stěna severní nad kaplí sv. Barbory vyhnána byla nově při velké přestavbě po r. 1747.

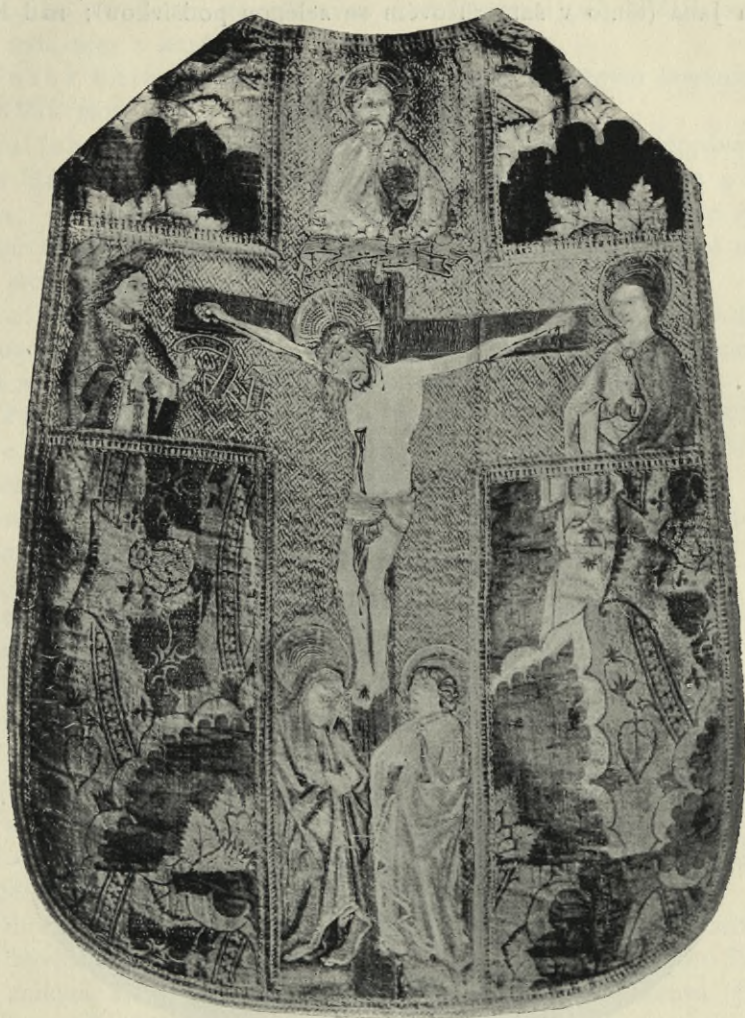
Hlavní oltář. (Obr. 39.) Podstatou jeho jest bývalý oltář kaple sv. Barbory, jež dal r. 1744 v Praze zhotoviti děkan Domažlický Antonín Příhoda nákladem 15.000 zlatých. Dle četných značek AK a puncovního znamení Staroměstského bylo to vynikající dílo pražského stříbrníka *Ant. Karera*, však nejcennější aplikované části odvedeny byly r. 1807 puncovací komisi.*) Všecka pole plošná zdobily výborně ve stříbře tepané a jemně ciselované aplikace ornamentální, z nichž však málo zbylo. Oltářní tento nástavec i s dřevěnou podnoží 4.50 m vysoký, 3 m široký, zhotoven jest z měděného, v ohni zlaceného plechu a tvoří barokové panneau, zakončené ve vrcholu tabernakulovým výklenkem, ve kterém na místě stříbrné, fiskem zabavené sochy jest nyní dřevěná soška sv. Barbory, vedle níže spatřují se dvě rocailové náplně s výjevem legendárními ze života sv. Barbory a dvě dřevěné sošky sv. Norberta a sv. Vojtěcha (dříve na oltáři sv. Anny) od *Ringelhahna*. Plochy ostatní vyloženy jsou šesti deskami s ostatky svatých. K tomuto středu přidělána jsou křídla, na nichž zavěšeny krásně řezané relikviáře, jež před tím, než tento oltář sem byl přenesen, zdobily oltář hlavní (zřízen byl r. 1708 od hraběte Ant. Nostice) a jež daroval chrámu děkan a potom kanovník kapitoly Svatovítské Jan Ludvík Steyer r. 1712. Nad hlavním oltářem stojí ve výklenku terrakotová 1.40 m vysoká socha P. Marie, od Mnichovského sochaře *Fr. H. Rietzlera* z r. 1876.

Dva vedlejší oltáře v čele: v levo Narození Páně, (obr. 40.) v pravo Narození sv. Jana Křt., oba baroková tabla s dobrou sošnickou prací (sv. Petr a Pavel, Jakub a Krištof), z XVIII. stol., oltářní obrazy, nové, od zdejšího malíře *Petra Wimmra*.

V levo boční oltář Bolestné Matky Boží se slabou sochou Piety v barokovém výklenku, XVIII. stol. Naproti oltář sv. Anny, ba-

*) R. 1810 zabaveny byly ještě: monstrance, ciborium, osm kalichů, podstavce od ostatních stříbrných kalichů a monstrancí, 6 párů andělů, nožka od pacifikalu a jiné ještě náčiní v úhrnné váze 99 liber.

roková architektura od místních truhlářů *Trugera a Wolfganga Brantla* z konce XVIII. stol., na něm sousoší: sv. Anna vyučuje P. Marii, zdařilá řezba *Fr. Ringelhahna*.

Obr. 41. Domažlice. Kasule z XV. stol. (zadní strana).

Kazatelna, baroková ambona, spočívající na orlu s rozpjatými křídly, na baldachynu Ježíš jako dobrý pastýř. Zdařilá práce výše jmenovaných řemeslníků a umělců.

Varhany, častěji (posledně r. 1853) opravované, jsou z polovice XVIII. stol.

Z paramentů: Kasule z XV. stol., látka červený brokát s granátovým vzorem, poškozený a neorganicky našíváný, na zlaté (or couché) půdě dorsálního kříže hedvábné vyšívání plochým stehem: Ukřížovaný, u pravé

ruky poprsí anděla zvěstujícího (plášť zelený, spodní roucho bílé) s blanou nápisovou, na ní AVΘ GRACIA PLORA , u levé poloviční postava Mariina s rukama sepjatýma, v šatě modrém; u nohou Kristových celé postavy Marie a Jana (tento v šatě růžovém se zelenou podšívkou); nad Kristem

Obr. 42 Domažlice, Kasule z XV. stol.

poprsí žehnajícího Boha Otce v zeleném plášti a modré sutaně. V přední půli postava sv. Prokopa s mitrou a berlou, pod ním klečící Magdalena v roucho zeleném objímá břevno kříže. Všecko vyšívání výborně zachováno. (Obr. 41. a 42.)

Kasule zelená z hladkého hedvábí, obruby ze zlaceného dracounu, dorsální kříž červený, v něm ploše vyšitý Kristus na kříži práce méně zdařilé, pod křížem leb s hnáty. XVI. stol.

Rouška na kalich, zelená, zlatem vyšívaná, XVII. stol.

Dvanáct pláštíků na ciborium, zlatohlavových, ze starých čepců porízených.

Socha sv. Jana ve výklenku pod kůrem z pol. XVIII. stol. přenesena byla sem z kapličky na Týnském předměstí.

Vazba knihy (evangelia), velká osmerka s něžným kováním z počátku XVII. stol. (knihy sama z poč. XIX. stol.).

Kalich stříbrný, barokový, výška 27 cm, na kupě vytepávané arabesky s hlavičkami andílků a poprsími sv. Jana Nep., Prokopa a Šimona apoštola; noha okrouhlá, u spodu vykrajovaná, na ní tepané obrázky sv. Vojtěcha, Víta a Narození P. Marie. Slabší výrobek z druhé polovice XVIII. stol., bez značky.

Kalich 27 cm vysoký, stříbrná kupa z XVIII. stol. zdobena tepanými medaliony s poprsími Boha Otce, sv. Petra, Pavla a Václava; na měděné noze (novější) svatí: Vít, Norbert, Vojtěch a Jan Nep.

Křížek stříbrný na relikvie s monogramem Maria a Ježíš, XVI. stol.

Lampa bronzová na věčný oheň, 30 cm vys., baroková, ze XVII. stol. (viz Všeruby), ornament prolamovaný, rytý.

Lavabo tepané z mědi, 32 cm vys., na víku pukle, XVI. stol.

Na hlavním oltáři tři páry svícňů cínových, barokových, 90 cm vysokých; při vedlejších oltářích šest párů rokokových.

Svícen mosazný, soustruhovaný, s třemi prstenci, 54 cm vysoký (XVI. stol.).

U dveří sakristie vkusně kuté rameno se zvoncem, na němž v opise: HONORI S PROCOPII FVSA ANNO 1723. (Dílo *Pricqueyovo*.)

V depositáři uchována jest spořádaná knihovna z pozůstalosti věhlasného děkana Ant. Příhody, obsahující díla theologická ze XVII. a XVIII. stol. v pěkné zevní úpravě.

Matriky počínají rokem 1631. Ve IV. svazku na prvním listě podrobné vypsání ohně z r. 1747.

Náhrobních kamenů a epitařů nespátřiti nikde, ana těla zemřelých kladena bývala od pradávna ku kostelům sv. Jakuba a Matky Boží u Svatých; činí se zmínka sic o náhrobníku Prokopa Lupáče z Hlaváčova († 1587), když byl kostel přestavován, avšak kam byl uložen, dnes se neví.

VĚŽ v jihozápadním rohu kostela zdá se býti též pozůstatkem starší doby kostela, ana se o stavbě její žádná zmínka listinná v době novostavby kostela nečiní. Svým okrouhlým tvarem řadí se k výjimečným (nemnohým) stavbám toho druhu v Čechách a shodujíc se v této vlastnosti s věží hradu Chodského ve městě, stejného je asi s ní původu a stáří.

Průměr její v prvém patře i se zdivem 2·30 m silným rovná se 7·45 m v nejvyšším patře však 8·16 m, difference naklonění mezi nejkrajnějšími body as 20 cm. Uvnitř 12 pater, schodiště dřevěné, úzká okénka. Nejvyšš osmiboký ochoz kol příbytku pro hlásného; zde zavěšen zvoněk „adventník“, na něm v opisu třikrát opakuje se: ☼ h|ilf|gof mit ☼ |; XV. stol.

Do r. 1747 visel na dol. bráně a slul zvonek mlatný, jelikož se jím zvonívalo, když mláto v pivovaře mělo se prodávat. Po ohni 1747 byl přenesen na velkou věž, kdež přetrval ze všech zvonů jediný pohromu požární r. 1822.

Ve věži visí zvony:

1. Výška 1'24 *m*, průměr 1'43 *m*, ucha v podobě vousáčů. Pod korunou opis dvouřádkový:

A: D: MDCCCXXII, DIE VII MAJI, EXORTO IN URBE INCENDIO, TURRI IGNE CONSUMPTA, ET IN EA IV CAMPANIS LIQUEFACTIS, DENUO HÆ DUÆ, SIGISMUNDUS

ET MARIA, REITERATÆ ET EX ECCL: B: M: ANNUNC: DUÆ PETRUS ET PAULUS ADHIBITÆ SUNT

Pod opisem šest kartuší s lijeckými odznaky; níže na plášti ve třech skupinách:

(1.) IN AMPLISS: SENATU,

PRÆNOB: D: GOTTH: IANDERA, CONSUL,

„D: LAUR: KONRADY, SENAT: I

ET ECCL: QVÆSTOR, HUIJAS.

„D: ANT: NEUPAUER, SEN: III. HUIJ:

„D: FRANC: HOLY, SEN: IV. HUIJ:

„D: IOS: PITZKER, SECRET: HUIJ:

II. SENATORE VACCANTE.

(2.) HOC TEMPORE ERANT,

IN CURA ANIM:

ADM. VEN. AC EXIM. D. AEG: WESSELY,

DECAN. CIV: HUIJAS.

VEN. D. DOMINIC. WRABETZ, CAPELL: KLATTOV:

IN MONAST: P. P. AUGUSTIN:

VEN: D. P. EVOD: STARÝ, PRIOR:

V. D. P. IOS: NOVOTNY, SUBPR:

V. D. P. AUG: ADAMOWITZ, CATECH:

(3.) IN RE OECON: ADMINIST:

PRÆN: D: IOAN: HOENIGER, INSPECT:

„D: ALOYS: LORENZ, QUÆST:

D. FRIDER: MELCHERS. PRÆF: SYLV:

TRIBUNI PLEB:

D: IAC: FLORIAN.

D: PET: MOOS.

D: ANT: WESSELY:

Relief sv. Zikmunda na oblaku, neseném dvěma anděly.

Na obrubě:

☛ HÆ DUÆ CAMP: NOVÆ FUSÆ SUNT IN URBE PILSNA,
PER ME PETERUM PAULUM PERNER CIVEM ET CAMP FUSOREM
A. D. MDCCCXXIV. DIE VII. MAJI.

2. Výška 0·88 *m*, průměr 1·03 *m*. Na uchách masky andílků. Opis třemi řádky:

☛ IN LAUDEM ET GLORIAM OMNIPOTENTIS DEI
⊗ HONORARIꝰ BEATISSIMÆ VIRGINIS MARIÆ ⊗ ATQꝰ

☛ OM̄I SSRV̄M CAMPANÆ HÆ DVÆ NON ITA PRIDEM
SVBITO COELITVS ORTO INCENDIO LAESÆ DANVO

☛ REFVSÆ RESTAVRATAEQꝰ SVNT ⊗ QVM PAX ALMA
IN IMPERIO ROMANO NORIMBERGÆ CONFIRMATA ESSET ⊗

Pod opisem renaissanční lodyhový vlys a řada visutých ornamentálních květů, kalichů a andělích hlaviček. Na plášti plakety: P. Maria Immacul. v paprskové záři, Ukřižovaný s postavami Jana a Marie a menší figurky sv. Petra a Pavla; dole letopočet 1650. Na koruně střídavě palmetky s hlavičkami andělími.

3. Výška 0·69 *m*, průměr 0·82 *m*. Ucha jako u predešlého, na koruně čtyři palmetky. Opis třemi řádky:

Δ ID FACTVM SVB ADMODVM REVER. DÑO. DECIANO
TVSTENSI MATHEO ADALBERTO MA-

☛ LAHOWSKI DE KORN-
BERG SÆ. UÆ. M̄TIS. INDICA DÑO. MATHEO PAVLOWICZ
DE LVMENSTEIN

☛ DÑO. IOĀNE GEORĚ. BERAN PRĪATORĚ
ET DÑO. W. S. K. QVRATORĚ HQDLĀ ⊗ 1650; krátkým vlysem
je řádek doplněn a ukončen; pod opisem ornamentální pásek a festonky
s hlavičkami andílků a visutými kalíšky se střídající, na plášti Ukřižovaný
s Marií a Janem, Petr, Pavel, Matka Boží s Ježíškem, sedící v oblacích,
obklopená pěti hlavičkami andílků.

Oba tyto zvony bez jména a znaku zvonařova až nápadně podobny
jsou pracím vyšlým z dílny Klatovského zvonaře Jana Pricqueye; lity však
byly v Norimberce ke kostelu »u Svatých«, odkud byly sem na velkou
věž přeneseny r. 1823. (Pam. děk. Hájka, Pos. od Čerch. XVII., 28. —
D. L. VII., 14.)

4. Výška 0·55 *m*, průměr 0·65 *m*. Pod korunou pět festonů, na plášti plakety: P. Maria s Ježíškem na měsíci, sv. Vavřinec, sv. Anna a medalion zvonáře s opisem: PETR PAVL PERNER IN PILSEN; pod tím letopočet 1824.

HŘBITOVNÍ KOSTEL U SVATÝCH, původně farní kostel Chodů Domažlických, posvěcený památce Zvěstování Panně Marii a připomínaný ve XIV. stol. častěji v knihách konfirmačních a soudních, později v XV. a XVI. stol. v jednáních a dopisech konsistoře i pramenech do-

Obr. 43. Domažlice. Kostel »u Svatých« (před opravou věže).

mácích. Jako takový uvádí se výslovně vedle kostela sv. Jakuba, který v jeho sousedství až do roku 1788 stával a o němž zmínka činí se již v první polovici XI. stol., kdy odevzdán byl v právomoc klášteru Ostrovskému. Z dalších osudů kostela Z. P. M. známo tolik, že utrpěl r. 1648 úderem blesku a vzniklým z něho požárem značné škody, ostáváje od těch dob v stavu více méně zanedbaném. Teprve v posledních letech, najmě pak roku 1896 znovuzřízením vrchní části věže dostalo se mu pronikavější opravy.

Gotická stavba orientovaná z počátku XIV. stol.; věž přistavěna málo později, některé podřízené proměny (klenba presbytáře, strop lodní), které ale původní dispozice se nedotkly, provedeny v XV. a XVII. stol.

Stavba na svahu od severu k jihu spočívá na mocném trnoží, provedena jest z lomového kamene; nároží, pažby oken a dveří, opěrky vesměs hrubého, jinak solidně tesaného díla. Kryt taškový na sníženém krovu spočívá v choru ještě na původní kamenné římse.

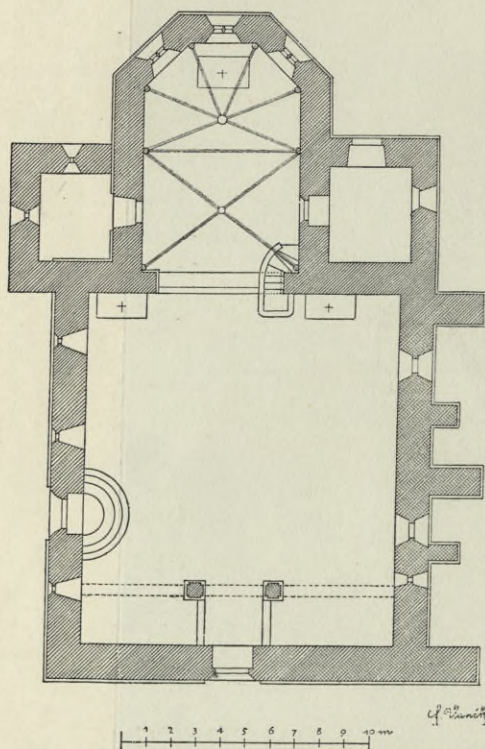
Průčelí obdélníkové lodi vybíhá v zděný, hladký štít ve svrchní části ubraný, s kamenným křížem ve vrcholu; uprostřed hrotitý portál s mělkou

Obr. 44. Domažlice. Kostel »u Svatých« (po opravě věže).

profilací (obr. 46.), nad ním široké okno, jehož hrotitý vrchol zazděn a nepravidelným segmentem nuzně překlenut. Z podélných stran severní, zachovavši prvotní tvárnost, prolomena jest třemi úzkými, hrotitými okny, na venek slabě, do vnitř silně vyšpaletovanými, a portálem (obr. 47.), jehož šťavnaté profilování hruškovým prutem a dvěma válcovitými oblouny s příslušnými výžlabky bezprostředně lemuje boky a hrotitý oblouk; jižní strana opřena jest třemi hrubými a dvěma slabšími a nižšími opěrky bez ústupků, jich pultové stříšky později z nouze jen taškovým krytem byly opatřeny; dvě okna 1·38 m široká, hrotitá a jiné úzké okénko na kruchtě se otvírající osvětlují s této strany loď.

Presbyterium užší, s lodí stejně vysoké a bez opěrných pilířů, uzavřeno jest na venek třemi stranami osmiúhelníka; v závěrových stranách prolomeno třemi hrotitými, dvojdílnými okny s kružbami v různých variantech (obr. 48). Štítová zeď mezi lodí a presbytářem při snižování krovu zpola byla ubourána. K jižnímu boku přiléhá sakristie, k severnímu věž, prolomená v přízemí dvěma okny hrotitými, nad tím úzkými okny čtverhrannými a v nejvyšším patře čtyřmi většími okny hrotitými, dvojdílnými,

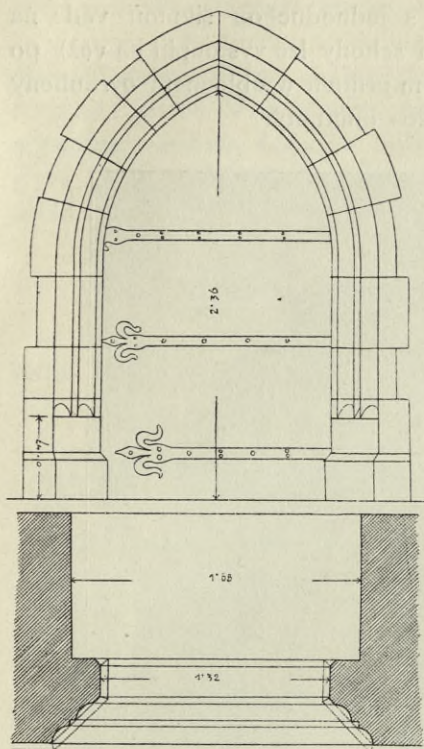
Obr. 45. Domažlice. Půdorys kostela sv. Svatých.

s novou kružbou. Věž kryta jest novou sedlovou střechou dle staršího vzoru napodobenou, avšak nesprávně nasazenou, (původně bylo slemeno kolmé k podélné ose kostela).

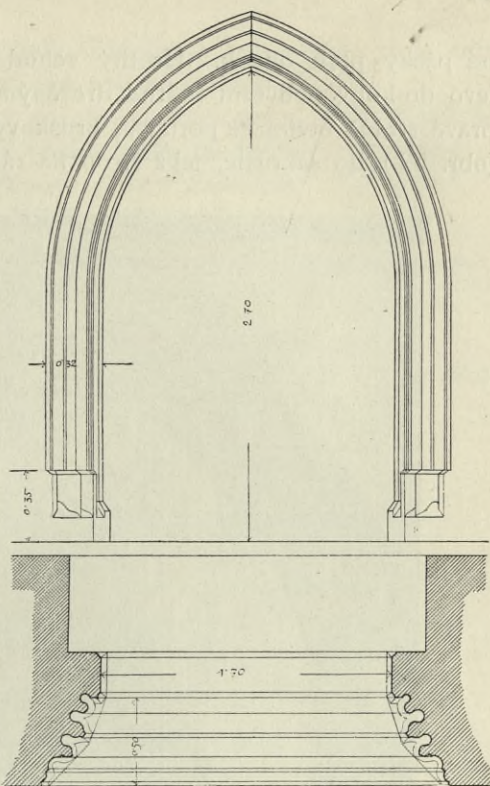
Vnitřek. Do síně kostelní, 14·31 *m* dlouhé, 12·28 *m* široké, sestupuje se portálem severním po čtyřech polokruhových stupních; klenutí, které prostoru tuto snad až do r. 1648 přepínalo, sbíhalo se bezpochyby v jediný, uprostřed síně postavený sloup (viz Loučím). Kruchta spočívá na břevnech, položených přes dva čtverhranné pilíře. O b l o k triumfální, tupě lomený, na obou hranách skrojený, vystupuje nad podbrádkovou římsu hladkých boků, postavených na jednoduchém trnoži. K pravému boku je přistavěna kamenná kazatelna (XVI. stol.) hrubých tvarů, na

kterou z choru vede zděné schodiště s ohnutým zábradlím. Kazatelnu podpírá nízký, okrouhlý dřík s polokruhovou patkou a abakem, utvořeným z četných, neorganicky na sebe kladených článků; vše silnou vrstvou vápna pokryto. Ze tří pravoúhlých boků ambony jest přední zdoben malovaným (obnoveným) erbem města, ostatní plochy jsou hladké.

Chor 10·18 *m* dlouhý, 4·97 *m* široký (obr. 49.), skládá se z křížového travée a závěru, vytvořeného pěti stranami pravidelného osmiúhelníka. Klenutí málo nižší stropu v lodí. Žebra klínovitá s boky proláklými vystupují z římsovaných hlavic oblých přípor, které konsolou ve výši 1·50 *m* nad podlahou choru jsou podchyceny (obr. 51.). Svorník paprskového klenutí závěru zdobí ploše dlabaná, trojnásobná růžice pětistá. Ve špaletách oken pod omítkou stopy ornamentálních maleb ze XVI. stol. Taktéž stěny v presbytáři a lodí pokryty byly malbami biblickými z téže doby, avšak

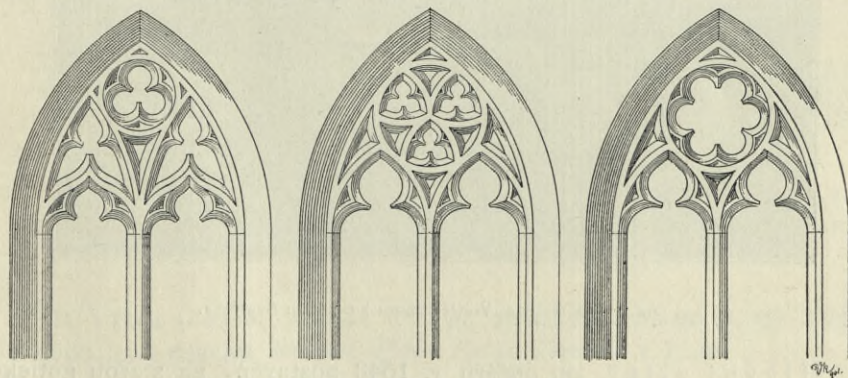

Obr. 46. Domažlice. Kostel »u Svatých« :
portál západní.

Obr. 47. Domažlice. Kostel »u Svatých« :
portál severní.

při posledních opravách byly malby ty zabileny. Nepatrný jich zbytek spatřuje se v podstřeší na západní štítové zdi, kdež nad čelným oknem

Obr. 48. Domažlice. Kostel »u Svatých« : Kružby okenní.

čte se na ozdobné pásce nápis: lefa panie m^o rrrrr^o xxii^o, nad tím pak v dvojatém, ověčeném poli znamení cechu pekařského a kovářského se jmény již nečitelnými, nejvš I + N + R + I po straně pravé MARIĀ a v levo

od pásy pták dudek. Hrotitý vchod s jednoduchou šíkmou vede na levo do koby podvěžní (odtud dřevěnými schody lze vystoupiti na věž), po pravé straně otvírá se portálek, hruškovým prutem a oblounem ovroubený (obr. 52.), do sakristie, jejíž strop na rákos omítnutý.

Obr. 49. Domažlice. Vnitřek choru kostela »u Svatých«.

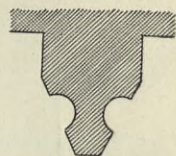
Hlavní oltář, po požáru r. 1648 postavený na starou gotickou mensu, jednoduchá architektura pozdně renaissanční, nejvýš anděl k soudu volající, v hořejším nástavci slabý obraz Nejsv. Trojice, oltářní obraz Zvěstování P. Marii maloval *A. Wieninger* 1860.

Boční oltář Klatovské Matky Boží (z 18. stol.), ze zrušeného kostela sv. Jakuba sem přenesený, má na zděné mense široké orámování akanto-

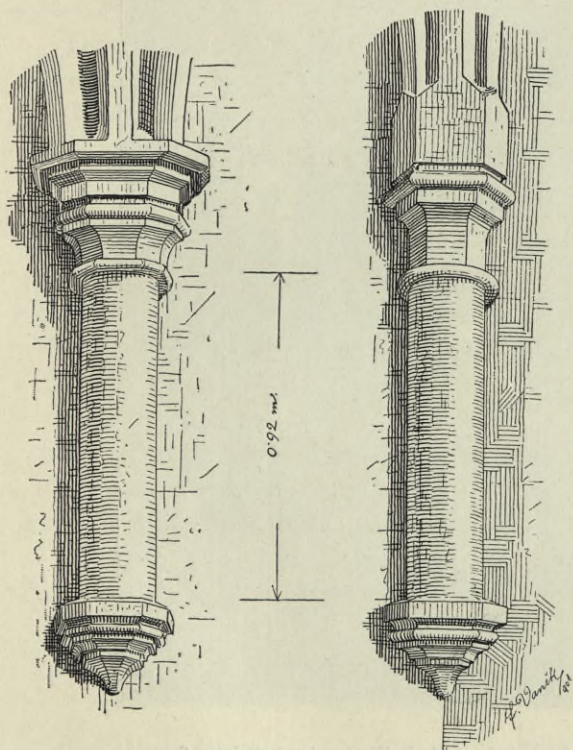
vými rozvilinami kolem reliefu sv. Judy Tadeáše a Jana evang.; dole erby na levém dvě stínkované hradby nad sebou a podpis: *Jan Hieronym Gelast z Draštowa*, v pravém, čtvrceném, střídavě prsten v červeném poli vedle pole modrého a podpis: *Anniska Lidmilla Gelastowa rozená z Pacholcze*. Tyto erby staršího původu (ze XVII. stol.) pro tento oltář určeny nebyly.

Na věži tři zvony:

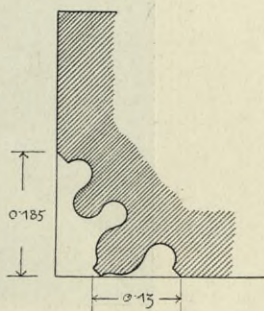
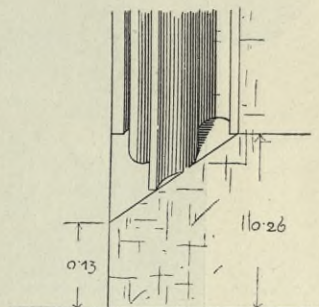
1. z roku 1896, ulitý *Rob. Pernerem* v Plzni.
2. Výška 0·40 m, průměr 0·55 m, s obrázky Ukřížovaného a sv. Vojtěcha, letopočet 1824.

Obr. 50. Domažlice. Profil žebra v kostele »u Svatých«.

Obr. 51. Domažlice. Konsolové přípory v kostele »u Svatých«.

Obr. 52. Domažlice. Profil portálku v kostele »u Svatých«.

3. Výška 0·36 m, průměr 0·45 m, obrázky P. Marie a sv. Václava. Na obou jsou značky zvonaře *Petra Pavla Pernera* v Plzni.

Náhrobníky. V choru:

1. Deska ze Sliveneckého mramoru 2·12 m dlouhá, 0·96 m široká, uprostřed v renaissanční arkádě Kristus na kříži; opis renaissančními majuskulemi:

Obr. 53. Domažlice. Nástavec oltáře P. Marie Klatovské v kostele sv. Svatých.

ANO CHRI · M · D · CIV · EVO | CATO EVA POTESTATIS VXOR
 MÆSTISSIMA POSVIT | DMAGISTRO IOANĪ PIT | HO · Æ · CIVI ET
 SENATORI TVSTÆ MERITISS · HIC XIII IANĪ: (odtud nápis pokračuje
 v desce hořejší:

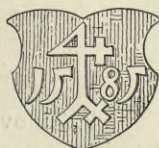
MORTVVS LOQVITVR

PATRIA S SN · NIH · · CIN · · · · · FORANS · · ·

odtud nápis, který pokračoval v spodní polovici, nečitelný.

2. Žulová deska 1·63 *m* vys., 0·82 *m* šir., nahoře štít se značkou a letopočtem, nápis pod ním úmyslně vydlabán; z opisu čte se:

w Strzedu ... | .. Dmryel Pan Danihel de | a tuto
gest pocho|wan P · B · racz miłościw Byłi geho du . .

3. Žulová deska 1·97 *m* vys., 0·97 *m* šir., v hořejší polovici štít s letopočtem 1·5·66· a monogramem SWZ, opis gotickými minuskulemi zní:

Letka Panie M: | v^r lxxvi: Kniez Marclaw Rodi^zia: | ferzky.
a D^ekan Do|ma^z: Dmryel g^t w Luni Sobotu po VI: hodi^e.

4. Žulová deska 1·73 *m* dlouhá, 0·95 *m* široká, ve štítu domácí značka s písmeny EM, opis:

Letka. M: Dlx· | viii: wpondieli po Pamatce
... a | . . I . . . vmryel: | slowu^{tny} p. Czechel znak . . .

(pokračuje pod štítem) a tuto pocho:
wan gest w:
nadiegi živo
ta wieczneho.

5. Žulová deska (1·60 × 0·75 *m*) s nápisem:

LETHA PANIE MDXCVIII
..DNE MIESICE RZIGNA
PROSTRZEDKEM SMRTI
S TOHOTO SWIETA P B
WSSEMOHVCY MARVSKV
ZVZANKV ANNV ANDRESA
KATENDERA MANZELKV
KATERZINV DCERKV
POWOLATI GEST RACZIL
A TVTO GSAV POCHOWAN ·
GEGIMZTO DVSSEM
P. B. RACZ MILOSTIW BYTI.

Štít s písmeny AK.

6. Žulová deska (2·00 × 1·00 *m*), v opisu:

Cerckle: xxx | viii Pamatu^g na saud (mug | nebo tak bude i fwug
lobie wčera) mnie dnes.

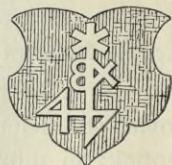
Ve štítu kříž s ovinutým hadem a písmeny GR, pod ním letopočet 1·5·62· a nápis:

Dmryel Pan
Rzechor^z Pila^z
Rokyrcky Rad ·
w Miestie Do
ma^zlic^ziech

Čtvrtek po
Svatý Janu
(Křížiteli) . .

7. Žulová deska (1·85 × 0·78 m), nápis nečitelný, dole štít s domácí značkou:

8. Dva žulové úlomky, na jednom z nich znatelný letopočet 1597 a část opisu: . . NET SALOMEN . . .

V lodi kostela:

9. Deska žulová (1·76 × 0·86 m), v svrchní části Ukřížovaný s hlavičkami andělů po stranách, pod ním nápis:

HIC IACET
PRÆNOBILIS AC CONSULTISSIMVS D
IOANNES GEORGIVS SCHMERFELDT
REGIÆ VRBIS TVSTANÆ DCÆS IVDEX
SANQVINE NOBILIS
VIRTVTIBVS NOBILIOR
ET AREBVS IVSTE ADMINISTRATIS
NOBILISSIMVS
QVI TANDEM
DEBITVM MORTALITATIS SOLVIT:
DIE XXI· SEPT . . .

LVX ÆTERNA LVCEAT EI DOMINE (1722).

10. Deska z šedého mramoru 1·76 m dlouhá, 0·87 m široká, v dolejší polovici výborně pracovaný erb (lev v pravo skákající v předních tlapách drží meč s čepelí vislou, v klenotu hlava s tatarskou čepicí), při něm písmeny: AN, RZD; ve svrchním, polokruhem zavřeném poli (ve cviklech hlavičky andělků) nápis:

Letha Panie 1613

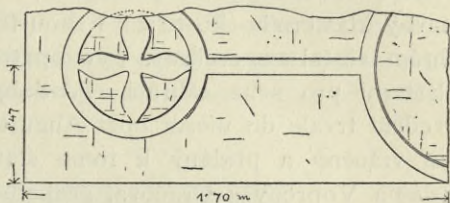
Dne 26 Miesice Czierwen
ce W godzin 8 W snula W panu
Krystu Drozyna Pany Anna
Kantorowicz Rozyna Wlasata z Doma-
lawie Manzielka Droz(eneho) Pana
Wyktoryna Kantora (z Horn)mierzicz
A to Se trzyma Siny Bismundem Wy-
lymem Jakubem . . . prostrzedkem (zaf)
ne Smrci od Pana Boha Powolani . .
A tuto . . . Prachu . . . od
porzywagi (kte)rzeto . . . le Pan Buh Karz
w pocziet Wolenych Swatich Przigiti . Amen.

11. Úloemek žulové desky z XV. stol., na ní kříž v kruhu, nápisu neviděti. (Obr. 54.)

12. Žulová deska s měšťanským erbem, z opisu dá se čísti jen:

Třetja 1598 w pa | tek den S

Ze čtyř náhrobníků na hřbitově nejlépe uchován jest pískovcový kámen při vchodu na hřbitov postavený, 1'50 m vys., 0'98 m šir., na něm dvě klečící postavy muže a ženy, mezi nimi sdružené jich erby, nahoře deska s nápisem:

Obr. 54. Domažlice. Úloemek náhrobníku v kostele «u Svatých».

MEMORIAE CLARISS VIRI DÑI PAVLI
FELICIS MISENI PRIMATI INCLYTAE
TVSTAE DIGNIS VXOR MAESTROS

Dále ve spodní oprýskané polovici:

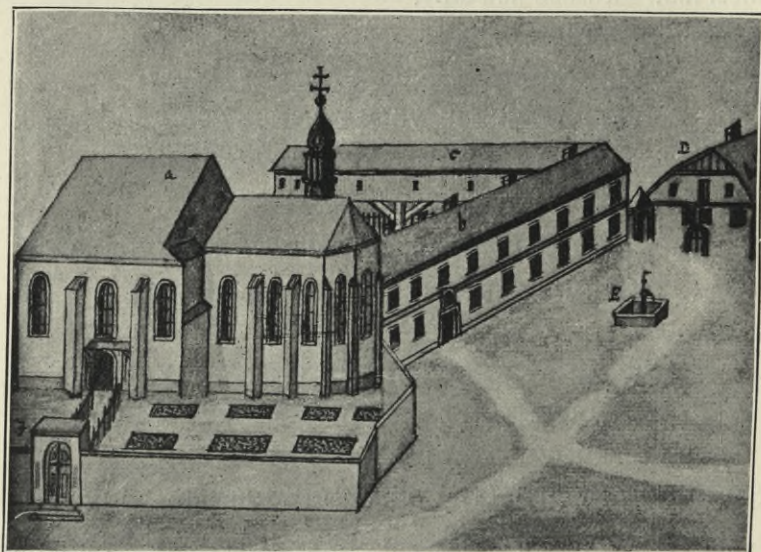
NOCTE FERRE MEDIA FVRIT IGNIS IN VRBE FVRENTEM
VICINI SVMMA VI COHIBERE PARANT
IPSE QVOQVE ACCVRRIT PRIMAS ET CVRIA CLAM . . .
PROXIMA NE CIVES IGNE CAVETE IVAT
TALIA DICENTEM MILES TER PERCVTIT ENSE
ILLI TERQVE CAPVT PERFORAT ILLE CADIT
SEMINECEM ATTOLLIT CONIVX CHARISSIMA ET VNXIT
AT MISER AH VITÆ NESCIVS IPSE SVÆ EST
CVMQVE ITA V . . . TI IACET
TAM RPOBVS ET TANTVS VIR CADI . . .

Náhrobek svědčí domažlickému primasovi Pavlu Felixi ze Stříbra, jenž při požáru od vojnů zbodán, zemřel r. 1634.

Ze tří žulových náhrobníků ze XVI. stol. s nápisy nečitelnými jest jeden označen erbem, v něm šikmo položené břevno, nad ním tři pěti-paprskové hvězdy, dole půl zvířete (psa?) v pravo skákajícího; jiný s odznakem řeznickým má letopočet 1591, na třetím je domácí značka, kteráž přichází též na povalu v domě č. p. 37 na náměstí; vedle těchto čtyř k u t é k ř í ž e, dobře pracované a ladné koncepce z první čtvrti XIX. stol.

KLÁŠTER AUGUSTINIÁNŮ S KOSTELEM NANEBEVZETÍ P. MARIE. (Trajer Joh. l. c. 861. — Chronicon et Acta Memorabilia coenobii ord. Erem. S. Augustini in r. civ. Tusta fundati A. MDCCI conscripta. (Na desce: Liber major memorabil. Conventus Tustensis). — Liber minor memorabil. conv. Tustensis, ab anno 1680. — Summarium rerum memorabilium conv. Tust. 1799 s několika vyobrazeními v textu.)

Založen byl od krále Václava II. a jeho choti Jitky roku 1287 (opis stvrzovací listiny biskupa pražského Tobiáše z Bechyně ze dne 28. ledna 1288 v lib. memorabil klášť.). Pokud se stavby týče, známo, že r. 1379 arcib. Jan z Jenštejna povzbuzoval k příspěvkům na dokončení stavby klášterního kostela. V bouřích husitských klášter vyvrácen, avšak chrám zůstal neporušený, byv opatrován na dále od obce, která jmění klášterní pro sebe zabrala. Po dobytí města Martinem Huertou r. 1620 uvedeni trvale do města opět Augustiniáni a jmění, pokud zjistiti se dalo, jim vráceno a přidány k tomu statky bývalého primasa Domažlického Adama Voprchy z Uračova, propadlé konfiskaci. R. 1671 položen základ

Obr. 55. Domažlice. Klášter a kostel Augustiniánů r. 1674 (dle vyobrazení v pamětní knize z r. 1799).

k nynějšímu klášteru (strana východní), k němuž trakty ostatní po r. 1746 přistavovány. Značným přestavbám a opravám podroben byl kostel v letech 1676, 1741, 1774 a 1829—1832, které s něho úplně setřely původní podobu.

Z původní stavby chrámové zbylo jen zdivo, jež dnes tvoří jádro presbytáře, obalené vně i uvnitř nevkusným barokovým pláštěm. Též spodní zeď severní boční lodě zachovala se až do dnes a dá se stopovati dle původního soklu v jižní šíji klášterního ambitu. Soudě dle těchto zbytků a starších vyobrazení, měl původní kostel podobu trojlodní basiliky, jejíž chor v závěru až po dnes dochovaný obsahoval dvě křížová travée, sahající as do poloviny nynějšího kostela, kdežto loď svým západním průčelím prodlužovala se bez mála až do stejné čáry s nynějším konventním stavením, tak že celková délka chrámová rovnala se přibližně 40 m.

Západní průčelí chrámové, prolomené prostým vchodem se světlíkem a velkým oknem nad ním, oživené lesenami, vyběhá v štít po stranách

vykrajovaný. Z volné strany jižní vystupuje předsíň a nad ní oratoř, k nim druží se úzká, nevysoká věž s jehlanovým krytem, s lodí splývá pak stejnou šířkou i výškou chor, vytvořený pěti stranami osmiúhelníka, jediný to zbytek starého založení. Boky choru tvoří s přízdívkou duté segmenty, vytrácející se v obezdívce čtyř starých opěráků nárožních. Kordonová římsa ve třetině výšky obepíná veškeré volně vystupující části stavební. Dvě okna v choru a dvě lodní zakončena jsou barokovým obloukem, stopy původních oken v závěru chorovém se neshledávají.

Obr. 56. Domažlice. Kostel Nanebevzetí P. Marie při klášteře Augustiniánů.

Do chrámu vedou prosté dvěře kobkou na jižní straně, ku vchodu západnímu pak nádhernější portál, kterým se až do r. 1842 vcházelo do hraženého prostranství před vchodem jižním; týž po rozboření této ohrady přenesen a s ním též sochy ze staré zdi na novou zeď zahradní. Hlavní jeho okrasou jest kutá železná mříž baroková, vyplňující celou vrátnici (obr. 57.). Nad štítem portálu socha Bolestné Matky Boží a dvě postranní sochy světců, na zdi sochy svatých: Tomáše z Villanuovy, Jana Nep., Václava, Gelasia a Vavřince, vesměs díla *Frant. Ringelhahna* (*1706,

† v Domažlicích r. 1789), znamenáné jménem sochařovým a letopočty 1743 a 1744, v kterýchž letech též portál postaven byl.

Vnitřní prostora chrámová obsahuje loď, dělenou potrojnými pilastry na dvě plackami překlenutá pole; v západní její části empora na třech obloucích, z nichž prostřední, většího rozpětí, jest elliptický. S obou

Obr. 57. Domažlice. Kutá mříž před klášteřem Augustiniánů.

stran druhého pole otvírají se širokým obloukem do lodi oratoria. Choro stupeň zvýšený, bez zvláštního vyznačení oblouku triumfálního, obsahuje užší pole s plackovou klenbou a konchový závěr, vyplňující tři strany původního polygonu. Před chorem kutá mřížka stejného původu s vraty výše uvedenými. Dlažba nová, zbytky staré nalezeny před průčelím chrámovým ve hloubce 1 m pod zemí.

Oltáře tři i s obrazy jsou díla novějšího, dvě sochy (sv. Augustin a sv. Řehoř) na oltáři hlavním jsou z XVIII. stol.

V presbyteriu obraz olejový, 0·90 *m* vys., 0·61 *m* šir., Madonna s děckem, kopie dle originalu florentinské školy.

V lodi dřevěný křucifix, dobrý korpus životní velikosti, z XVIII. stol.

Monstrance barokní, paprsková, 0·63 *m* vys., melchisedech vrouben jest stříbrným volným proutěním s listy a květy, pod ním kniha se sedmi pečetěmi a beránkem, po straně Zvěstování P. Marii, nahoře Bůh Otec, jinak hojně aplikováno květů, klasů a hroznů. Bez značky. Dobrá práce z XVIII. stol.

Ciborium 33 *cm* vys., empírové.

Kalich stříbrný, 28 *cm* vys.; kupa obložená košem prolamované a tepané práce; bez značky, XVIII. stol.

Kalich stř., 26 *cm* vys., kupa v koši prolamovaném a tepaném, jemně ciselovaném, bohatého dekoru, bez značky, zdá se býti imitací staršího díla z konce XVII. stol.

Zvony: 1. a 2. ulity byly r. 1892 *Jos. Diepoltem* v Praze.

3. Výška 0·34 *m*, průměr 0·40 *m*, znamenáný letopočtem 1808 a plaketami P. Marie Pomocné, sv. Jiří a štítkem zvonařovým, ulil *Petr Ferner* v Plzni.

KLÁŠTER, přiléhající k severní straně kostela, tvoří čtverec s raským dvorem uprostřed a s ambity hladce křížem sklenutými. Strana východní, obsahující vchod, nad nímž socha sv. Tomáše, jest nejstarší částí kláštera, v nynější podobě r. 1671 postavená, tvoří čelo do města obrácené; roku 1746 položen byl základ k traktu severnímu, (tou dobou dřevěnému) a západnímu, jimiž čtverec klášterní uzavřen. V přízemí severního traktu refektář, dohotovený r. 1752, vchod tesaným barokovým ostěním obložený, velká síň obdélníková se čtyřmi okny na sever a dvěma v západním čele, klenba valená s okenními výseky, na stropě ve třech stuccových kartuších freskové obrazy výborně traktované a dobře uchované; v prvním poli legendární scna v hodovní síni (sv. Tomáš z Villanuovy myje nohy Kristu v podobě poutníka), ve druhém obraz allegorický na slova žalmu 144., v. 16., ve třetím smrt sv. Mikuláše Tolentinského, při rámu monogram F. I. L. (Fecit Jul. Lux). (Obr. 58., 59., 60.)

Na stěnách zbytky výborných tapet plátěných, ve špaletách okenních zběžné malby ornamentální, čtyři lunety vyplněny olejovými obrazy valně sešlými, ale výborně malovanými (Herodiada, Šalamounův rozsudek, Vražda dítěte v Betlemě a Zapření Krista Petrem, poslední úplně zkažený).

Madonna s Ježíškem na rukou a žezlem, 1·28 *m* vysoká, u nohou pláštěm Madonny chráněné dvě drobné figurky, držící cípy srpku měsíce, zlacení i polychromie, ač ne již původní, dobré, tváře líbezné. Velmi cenná řezba ze XVI. stol. (Obr. 61.)

Soška sv. Šebestiana, 0·85 *m* vysoká, dobrá řezba baroková z XVIII. stol. (Obr. 62.)

Obr. 56. Domazlice. Fresková malba v refektráři kláštera Augustiniánů.

Obr. 59. Domazlice. Fresková malba v refekci kláštera Augustiniánů.

Obr. 60. Domazlice. Fresková malba v relikviáři kláštera Augustiniánů.

Velká skříň baroková s pěkně řezaným nástavcem a s barevnými intarsiemi. Pendant v měst. museu.

V prvním poschodí dveře vedoucí do provincialatu nad refektářem, dubové veřeje a profilované pažení s architravem, v něm znak řádový a nápis: LÆTANTES INTRATE FRATRES, PACE ET AMORE DVCTI. (1757.)

Obr. 61. Domažlice. Madonna v klášteře Augustiniánů.

Obr. 62. Domažlice. Soška sv. Šebestiana v klášteře Augustiniánů.

Tamtéž na chodbě velký olej. obraz, podřízené hodnoty, představující zakladatele kláštera v brnění, s korunou, v rohu signatura: *pinx. W. K.* (Kaplánek) 1741.

V knihovně klášterní, obsahující většinou theologická díla, na mnoze cenná, některá bohemica (rejstřík z r. 1776): *Historicus Liber M. S.*

(D 65), Menšík Jak., O mezích a hranicích (E 140, E 145), Vrba Jak., Krátký výtah práv m. (E 143, 151), Vindiciae Boemiae (E 125), Černín Adalb. de Chud., Propositiones ex univ. philos. sistema juris gentium (E 42, 43, F 72) a m. j.

Zahrada, obkličující se dvou stran klášter, rozkládá se z polovice na valech a hradební zdi městské, jež byly r. 1785 klášteru postoupeny; stopy dosud zřetelné.

S klášterem sousedí stará škola, v níž snad umístěno od r. 1682 (1728) až 1778 pod správou kláštera stávavší gymnasium; průčelí má prostý barokový štít a vchod.

Obr. 63. Domažlice. Kaple sv. Antonína se špitálem.

KOSTELÍK SV. ANTONÍNA vznikl as současně se založením špitálu kolem r. 1331, při čemž správcem obou ustanoven nepochybně kněz z řádu sv. Antonína. Výslovně uvádí se r. 1415. Kaple v XVII. stol. zpustlá, r. 1666 sice opravená, avšak r. 1695 nadobro požárem zničená ustoupila nové a ve větších rozměrech založené kapli, vybudované v podobě dnešní mezi lety 1696—1699; stavitelem jmenuje se *Karel Saneta* (Zanetti). Náklad na stavbu nesli četní dobrodinci a dárcové, jimž se kaple od svého založení až podnes v hojné míře těší.

Stavba tvoří v základě pravoúhlý kříž, jehož stejná ramena ve světlosti 22·50 m dlouhá, 8·80 m široká tvoří pět čtvercových polí, uvnitř hladce křížem sklenutých. V krajním poli levém byla až do r. 1876 kaple lorentánská. Nad křížením sedlových střeš vystupuje ze slemene nevkusná, plechem pobitá zvonice. Jednotlivé stěny omezeny jsou zevně lesenami

a mdle oživeny oknem do polokruhu sklenutým. V západním čele prostý čtverhranný vchod s renaissanční římsou, v jejíž poli výklenek a rok dokončení stavby 1699. Celkový dojem stavby svou plochostí a střízlivostí působí jednotvárně. (Obr. 63.)

Vnitřní úprava z větší části nová. Čtyři oltáře: sv. Antonína (hlavní) sv. Josefa, sv. Jakuba a Rodiny Páně byly pořízeny r. 1876, při čemž použito různých podrobností ze starších barokových oltářů, obrazy k nim maloval a obraz sv. Jakuba přemaloval rodák zdejší *Petr Wimmer*; socha sv. Josefa, dřevěná, baroková, přenesena ze zrušené kapličky na Týnském předměstí.

Poblíž hlavního oltáře na levé stěně deska mramorová z r. 1862 s nápisem vztahujícím se k smrti dobrodince města a chudé studující mládeže, děkana P. Antonína Příhody, jehož místo pohřební označeno bylo v dlažbě kostelní vytesaným A. P † 1749.

Ze dvou zvonů větší má opis: A FVLGVRE ET TEMPESTATE LIBERA NOS DNE IESV CHRISTE 17 . . (další pro nepřístupnost nečitelné).

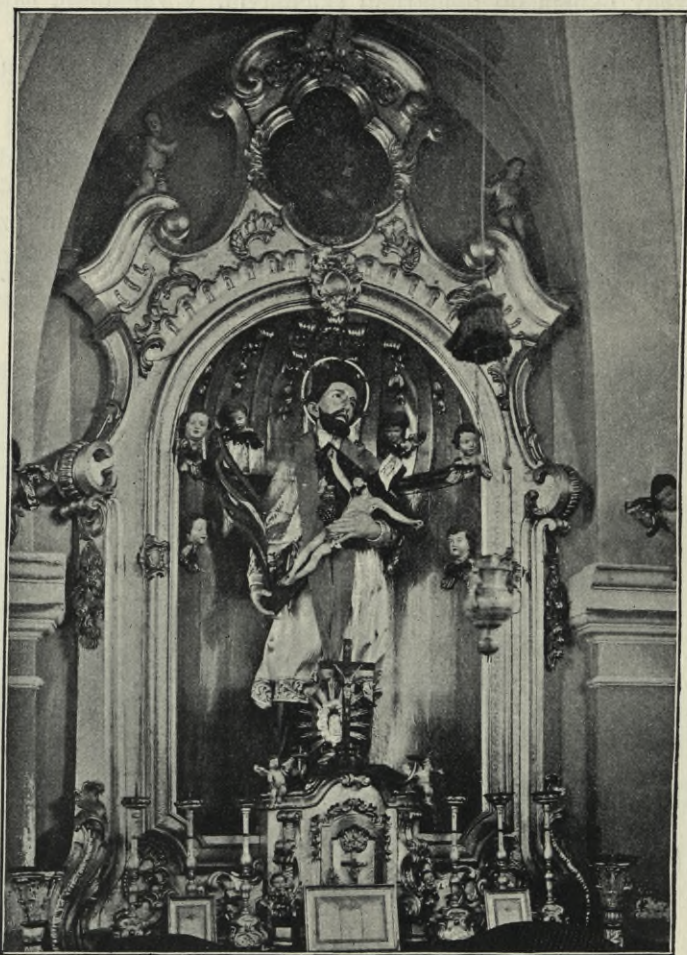
Menší zvon je bez nápisu.

KAPLE A HŘBITOV U SV. JANA NEP. na Týnském předměstí. Na hřbitově založen r. 1614, vystavěti dal a sám posvětil r. 1699 děkan zdejší a potom kanovník Svatovítký Jan Ludvík Steyer kapli k uctění sv. Jana Nep.

Obr. 64. Domažlice. Hřbitovní kaple sv. Jana Nep.

Šestiboká kaple lesenami oživená a prolomená na pěti stranách polokruhovým oknem, kryta jest stanovou střechou, vybíhající v malebně kreslenou zvoničku. Polokruhem zakončený vchod (nad ním oválové okno) vede do vnitřní prostory paprskovitě sklenuté. Zde oltář s nástavcem ve způsobě výklenku se vkusným barokovým orámováním, výborně řezaným. Sochu sv. Jana Nep. v nadživotní velikosti po způsobu modelu Rauchmüllerova řezal dle Schallera *Widmann* (Widimon), dle udání děk. Hájka v jeho pamětech *Fr. Ringelhahn* (poslední udání zakládá se na značce sochaře tohoto F. R. 1773, kteráž spatřuje se na levém ze dvou andělíčků, snad později přidaných). Nad výklenkem dobrý obrázek zakladatele, modlícího se k Matce Boží. (Obr. 65.)

Obr. 65. Domažlice. Nástavec oltáře v hřbitovní kapli sv. Jana Nep.

Žulový epitaf 1,60 m vys., 0,70 m šir., nahoře erb čtvrcený (střídavě jelen v pravo nad zdí skákající a paprsková hvězda mezi sloními troubami, v klenotu dvě helmice s týmž znakem; pod erbem nápis:

Monumentum
 PeriLLustris ac generosi
 Domini Francisci
 Equitis de Frankenbusch
 Legionis Cæsareæ Saxo Cobur
 gianæ Equitum Magistri
 ac
 unius cohortis Ductoris

qui
 pie obiit Tustæ ætatis 44 annorum
 die 15. Novembris Anno 1781
 Requiescat in pace.

Z venčí renaissanční kazatelna na cihelné podezdívce, přenesená sem ze zrušeného kostela sv. Jakuba (obr. 66.). Ambonu tvoří čtyři strany šestiúhelníka, zdobené ornamentálními náplněmi, na jedné z nich

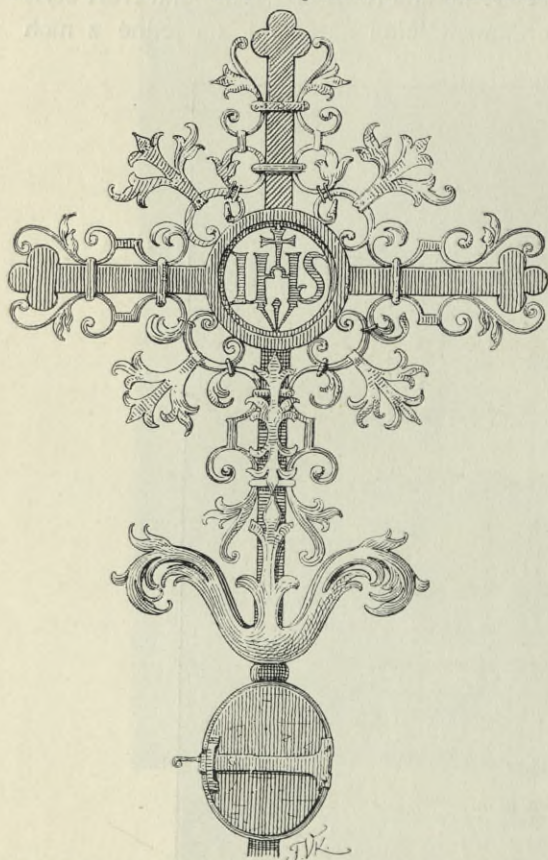
Obr. 66. Domažlice. Kamenná (žulová) kazatelna na hřbitově u sv. Jana.

erb města Domažlic a letopočet 1562, na jiné štít se značkou děkana Václava Žateckého; viz jeho epitaf v kostele »u Svatých«.

Na hřbitově železný, kutý kříž z r. 1818 zdařilé koncepce, výška ornamentovaného prutu 0,75 m (obr. 67.).

SVATY VAVŘINEC (VESELÁ HORA). Na vrcholu hory pojmenované dle někdejších majitelů vyskytuje se porůznu struskovitá hmota, jakáž shledává se jinde na t. zv. spečených valech předhistorických; avšak příkopů a valů zde více znamenati nelze.

KAPLE SV. VAVŘINCE. R. 1695 založila měšťanka Domažlická Zuzana Veselá na tomto místě menší kapli, kteráž r. 1698 synem jejím dostavěna a poustevníkem obsluhována byla. R. 1761 kaple ta pro chatrnost byla již zavřena. Na jejím místě nákladem obce zbudována a r. 1775 posvěcena byla nová větší kaple; táž pak Josefským patentem zrušena, stála až do r. 1810 opuštěná a vnitřního zařízení zbavená. Řečeného roku znova opravena vně i uvnitř, ale teprve po opětné opravě r. 1851 znovu vysvěcena.

Obr. 67. Domažlice. Kutý kříž náhrobní na hřbitově u sv. Jana.

na níž temperové obrazy čtyř sv. Otců církevních z 18. stol., na každé podélné stěně dva zděné pilastry nesoucí dekorativní vázy. Oblouk triumfální, stlačený a chor paprskovitě sklenutý dekorovány jsou pilastry, po nichž běží římsa.

Vnitřní zařízení bezcenné.

Hájek (Donau).

Trajer Joh., l. c. 850.

Osada u Všerub (pod Sv. Annou), jejíž něm. jméno povstalo z názvu Tanna, kterýž dosud ozývá se v německém pojmenování osádky Sv. Anny (Tannaberg). (Privilegia Všerubská ze 17. stol.)

MEŠNÍ KAPLE NEJSVĚTĚJŠÍ TROJICE, vystavěná r. 1698 nákladem Jana Müncha, sedláka v Hájku. Slohu prázdná, jednoduchá budova, tvořící oktagon prolomený čtyřmi segmentovými okny a obyčejným vchodem; střecha stanová vybíhá v cibulovitou zvonici. Uvnitř prkenný strop, cihlové dlažky tvoří kruhové, protínající se spáry. Jednoduchý renaissanční oltář z doby založení, na něm slabé obrazy Korunování P. Marie a sv. Barbory.

Zvonek v lucerně má plakety sv. Jana Nep., Nejsv. Trojice a Panny Marie, medalion se jménem zvonaře IACOB WILHELM SEITZ IN PILSEN, a na boku letopočet 1778.

Obr. 68. Kaple sv. Vavřince na Veselé Hoře u Domažlic.

Havlovice.

Šnajdr, l. c. 79. — Zápisy a paměti děkana Hájka. — Památky arch. V. 237. — VI. 77. — Posel od Čerchova XXII. 1.

V lese Okrouhlíku u Havlovic nalezeny v r. 1862 pod velkým pískovcovým balvanem bronzové předměty (pět kruhů hladkých i rýhovaných, zlomky kruhů, srp, části srpů a noží, hrot šípů, břit palstavu, hřeb [jehlice] se silnou hlavou, kusy drátů a dva kusy spěže).

Herštejn.

Heber F. A., Burgen u. Vesten IV., 169. — Sedláček Aug., l. c. IX., 35 (s půdorysem).

Na rozdíl od staršího, nad Pivoní se zvedajícího hradu téhož jména Nový Herštejn zvaný. Sídlo panského rodu, dle všeho větve rodu pánů z Risenberka, známé teprv od polovice XIV. stol. (Břeněk z Herštejna 1355). Hrad byl ve druhé polovici XV. stol., jsa tehdež v držení Jana Herštejn-

ského z Vilhartic od Bavorů dobyt a pobořen. Později získal hradu a statku Půta Švihovský z Risenberka, od něhož aneb od jeho syna Břeňka hrad poněkud opraven, avšak od obce Domažlické, která r. 1524 zboží Herštejnského koupí získala, opuštěn a vlastní zkáze odevzdán. Herštejn pro účastenství Domažlických v odboji stavů proti Ferdinandovi I. s jinými statky obci konfiskován a prodán Šebestianovi Markvartovi z Hrádku; později získali jej Černínové a připojili k panství Chuděnickému, při němž do dnes ostává.

Z hradu, vybudovaného na vrchu, jenž na jihu souvisí s pohořím Novokdyňským a na ostatní strany příkře spadá, zachovaly se značné ještě zříceniny. Podhradí v podobě nepravidelného trojúhelníka, chráněné valem, příkopem a vnitřní zdí, obkličuje vlastní, výše na skalnatém temenu se zvedající hrad, k němuž přístup od jihu chránila velká bašta čtverhranná s okrouhlou nárožní »panenskou« věží, dále v rozích hradebního trojúhelníka položené dvě věže a přední brána.

Z vlastního hradu zachovala se mohutná, věži podobná palácová stavba, obývaná jen v nejvyšších, nyní již sesutých patrech; přístup k ní byl po zvoditém mostě, který k ní z protějšího k hradební zdi přilehlého stavení položiti se dal. Dekorativní části nikde se nezachovaly.

Hiršov (Hirschau).

Trajer, l. c. 175. — Pamětní kniha farní z r. 1837. — Matriky z r. 1836.

Osada pozdějšího založení v mýtině lesů Šumavských na říčce Koubě, uvádí se v XVII. stol. (1676) jako příslušenství panství Risenberského.

FARNÍ KOSTEL DOBRÉHO PASTYŘE. Roku 1830 učinil zdejší rodák Ondřej Schmidtpeter nadání k stavbě nového kostela, při kterém roku 1836 lokalie byla zřízena. Před tím stávala zde šestiboká kaple, původem z r. 1750.

Neslohová, orientovaná stavba skrovných rozměrů, pod šindelovým krytem. Loď obdélníková s předsíňkou v západním průčelí, kdež prostý vchod, prolomena na každé bokové straně třemi, polokruhem zavřenými okny; chor čtvercový užší a nižší, k němu přiléhá na severní straně nevysoká věž s cibulovou bání, v její přízemí sakristie. Loď ve tři travée hladce křížem sklenutá, oblouk triumfalní polokruhový, chor přepíná křížové klenutí.

Tři oltáře jsou vesměs bezcenné.

Při vchodu žulová křtitelnice tvaru kalichového, na ní opakuje se dvakrát kříž a srdce, táž nezdá se býti původu středověkého.

Kasule z bílé hedbávné látky, bohatě vyšívána pestrým hedbávím a vlnou (žluté větévky barokové, mezi nimi naturalistické květy); při dolejší obrubě na dorsálním kříži vyšity dva sdružené erby: v levém zvíře (laň?)

s větévkou v hubě, v pravo skákající, v pravém čtvrceném střídavě šíp na kosém vlnitém břevnu a tři hlavy ptačí (?). Z počátku XVIII. stol.

Dva soustruhované svícny mosazné, barokového již rázu a jiné dva cínové na trojbokých podstavcích ze XVII. stol.

Kalich stříbrný (výška 27 cm), kupa obložená košem prolamovaného a dobře tepaného díla asi z r. 1840.

Monstrance téhož díla a z téže doby, obé prací zdejšího rodáka *Seidla*.

Zvony: 1. Výška 0'45 m, průměr 0'59 m. Nahoře opis: MICH GOSS BARTHOLOMÆ · KAFFEL K · K · HOF GLOCKENGIESSER IN WIEN 1841. Na plášti plaketa Dobrého Pastýře a Ukřižovaného.

2. Výška 0'25 m, průměr 0'34 m, opis jednořádkový: VALENTIN LISSIACK GOSS MICH IN PRAG 1748, pod tím vlys z drobných akantových listů, na boku relief sv. Jana Nep. (Zvon tento pochází bezpochyby ze zrušeného kostela sv. Jana Nep. v Čachrově; zpráva v »Bote aus dem Böhmerwalde« V. č. 9.)

3. Výška 0'29 m, prům. 0'38 m, na něm festony slunečnicové a dvě plakety s dvojicemi světců (Pavel a Jan, Tadeáš a Šimon); bez letopočtu, ale z Plzeňské zvonařské dílny *Pernerovy* z polovice XVIII. století (Plzeňské listy r. 1885, čís. 125: Některá data o zvonařství a konvářství v Plzni).

Hrádek.

Skalnatý kopec nad chodským Újezdem s pomníkem duševního vůdce Chodův v povstání za svobodu proti Lamingenovi, Jana Sladkého (Koziny), popraveného v Plzni r. 1695. Socha, postavená r. 1895, jest společným dílem sochařů *Fr. Hoška* a *Č. Vosmíka*.

Na vrcholu nikde není stop valů ni jiných zbytků nějakého opevněného sídla, k němuž název místa ukazuje.

Hrůbek u Ždanova.

Trajer J., l. c. 839.

KAPLE BLAHOŠL. KOLOMANA, vystavěná mnichy kláštera Augustiniánů v Pivoni r. 1684. Kaple po zrušení kláštera r. 1787 opuštěná, byla r. 1860 obcí Dražinovskou opravena a znovu posvěcena. Při kapli byla poustka.

Stavba tvoří v základě oktogon paprskovitě sklenutý hlubokými kápěmi a osvětlený čtyřmi podélnými, nahoře i dole polokruhem zakončenými okny. K oktogonu pojí se pětiboký chorek stejné výše s kaplí, v něm křížové a paprskové klenutí. Vysoká, stanová střecha vybihající v cibulovitou

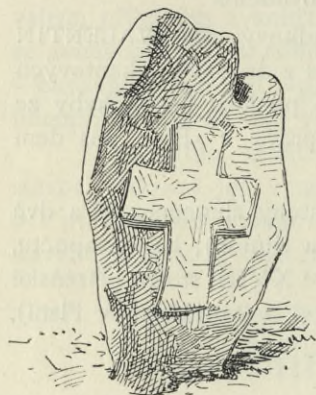
věžici (2 zvonky jsou nepřístupny) přispívá účinně k malebnému celku štíhlé, na venek četnými lesenami oživené budovy. Do vnitř vedou dva polokruhové vchody s kamenným ostěním a oblamovanou římsou nad architravem, v jejíž středu výklenek. Podlaha má původní dlažbu z čtvercových a šestihranných dlažek, v ní spatřuje se žulový náhrobník s nápisem

REQVIEſant

in pace

Amen A 17

Oltář je hrubá architektura baroková s obstojnou figurální výzdobou, obraz mouřenecké P. Marie, ze XVII. stol., který na něm dříve býval, visí nyní na levém oltáříku.

Chodov.

Chodská ves na silnici z Trhanova do Bavor.

V obci u cesty starý žul. kámen 0'90 *m* vysoký, na něm vypoukle tesaný kříž. O původu a významu kamene domácí lid neví dáti již žádných zpráv. (Obr. 69.)

Chrastavice.

Nález bronzových a hliněných předmětů v mo-

Obr. 69. Chodov. Pamětní kříž v obci. hylách na pomezí obcí Chrastavic a Milaveč (v. t.).

Kanice.

Sedláček Aug., l. c. IX. 126. — Sommer J. G., l. c. VII. 195.

První zprávy vyskytují se o místě teprve ve XIV. stol., kdy ves byla v držení Děpolta z Risenberka, jenž se odtud psal (1325). Týž anebo jeho nástupce přesídlil se odtud na blízký, nově vystavěný hrad Netřeb (Nový Risenberk). Dalšími držiteli ve XIV. stol. jmenují se Racek ze Švamberka a po něm Ješek Kozíhlava z Pňetluk, načež nastupuje v držení Kanic rod vladyk z Čachrova, který podržel statek bez přerušení až do konce XVII. stol. a byl též původcem nynějšího zámeckého stavení. Po Kanických z Čachrova žádný jiný rod na dlouho v držení statku neostával.

ZÁMEK, jednopatrová, zevně modernisovaná budova dle rázu stavby ze XVI. stol. pocházející, uzavírá dokonale čtvercový dvůr. Strana západní (čelní) jest o patro novou přístavbou zvýšena a též nově vystavěným portikem opatřena. Přízemek mohutného zdiva vesměs klenutý, kolem běží chodbička, otvírající se na každé straně do dvora třemi oblouky, valené její klenutí prostoupeno jest střídavými výseky. V přízemí nízké, klenuté

jizby pro čeled' a komory pro domácí potřeby, v prvním patře pokoje s rákosovými stropy. Střed strany severní zaujímá kaple, založená r. 1765 rytířem Jos. Schmiedgräbnerem z Lusteneggu, dvěma plackami sklenutá, zřízená vybouráním klenby přízemní. V ní oltář s obrazem sv. Jana Nep. v dobrém barokovém rámcí.

U osady KAPLIČKA, kterou r. 1865 vystavěti dal polní zbrojmistr Fr. hrabě Gyulai z Maros Németh na paměť svých sester zde pohřbených: Alžběty G. (* 1795, † 1798) a Amalie G. (* 1796, † 1825). O tom na kapličce kovové desky s českým a německým nápisem.

Kdyně (Nová Kdyně. Neugedein).

Schaller Jar., l. c. XII. 64. — Posel od Čerchova XVIII. č. 15. — Method XXII. 95, 98. — Liber memorabil. obecní od r. 1797. — Pamětní kniha farní, založ. r. 1854, s výpisy starších inventářů a knih pamětních ze XVII. a XVIII. století. — Matriky I. od r. 1635, II. od r. 1679.

Osada pod hradem Risenberkem, později (již 1508) městečko, ode dávna podané pánům z Risenberka a pozdějším držitelům hradu a panství. Při městě starší část obce Stará Kdyně, v níž fara i kostel Nad Starou Kdyní městiště pusté vsi Kojetic.

RADNICE (v XVII. stol. spodek zděný, na něm štok dřevěný), prostá, dvojpátrová budova bez slohové úpravy, přestavěná r. 1800 a 1850. V úřadovně chovají se privilegia (vesměs originály) na pergamenu, německy psaná:

1. Ferdinanda III. z r. 1637; potvrzuje výsady udělené městysi Nové Kdyni Janem Filipem Kratzem svob. pánem ze Scharffensteinu r. 1624.

2. Jana Aug. hraběte ze Solmis z r. 1671; potvrzuje výsady předešlé (6 listů se 3 vis. pečetěmi hr. ze Solmis, Jiřího Vác. Černína z Chuděnic, J. Příchovského z Příchovic).

3. Wolfa Maxmil. svob. pána z Lammingen z r. 1677; confirmace privil. z r. 1624 (6 listů s vis. peč. Lammingena, Ferd. Vil. Popela z Lobkovic, a Jindř. hr. z Guttensteina).

4. Jiřího Jindřicha svob. pána ze Stadionu z r. 1710; potvrzení výsad z r. 1624 (6 listů s vis. peč. Stadionu, Jana Leop. ze Širndingu a Bedř. Jarosl. Hory z Ocelovic).

5. Josefa II. z r. 1784 (confirm. privil.).

6. Téhož z r. 1787; potvrzuje výsadu městu udělenou Marií Terezií na dva týdenní trhy.

7. Františka II. z r. 1795; confirm. privilegií předešlých.

Staré městské knihy: I. z r. 1649 (starší shořely při požáru r. 1781), II. od r. 1691, III. 1710, u soudu dříve chované, odevzdány do Zemského archivu.

Na věžici radniční dva zvony: 1. vysoký 0·40 m, prům. 0·50 m, na plášti obrázky Nejsv. Trojice, Nanebevzetí P. Marie a sv. Mikuláše, letopočet 1801 a medalion zvonaře *Petra Pavla Pernerera* v Plzni. 2. bez letopočtu, je novější.

Dvě pečetidla stříbrná. Větší prům. 3 cm se znakem města (věž, po každé straně vzpřímený lvíček) a opisem: SIGILLVM · CIVITATIS · NOWI · KDINI · , menší průměru 2 cm, s týmž znakem a opisem.

Obě ze XVI. stol.

Obr. 70. Nová Kdyně. Kostel sv. Mikuláše.

DĚKANSKÝ KOSTEL SV. MIKULÁŠE připomíná se ve XIV. stol. jako farní, r. 1573 uvádí se v lib. visit. při něm farář pod obojí. Kostel rozšiřován a obnovován r. 1763 nákladem patrona hrab. Stadiony, po té i uvnitř novým nářadím opatřen a r. 1771 benedikován. R. 1806 povýšena fara na děkanství.

Orientovaná stavba, původem gotická ze XIV. stol., presbyterium v původním tvaru, loď a věž barokisovány v XVIII., stol., při té příležitosti přistavěna též sakristie a dvě boční kaple s oratořemi. Původní stavba spočívá na jednoduchém gotickém soklu. Kostel stojí uprostřed hrazeného hřbitova opodál města a na výšině, vystupující dále k vrchu Škarmani.

V západním průčelí čtyři pilastry nesoucí přímou římsu, nad ní barokový štít, v jehož středu socha sv. Mikuláše ve výklenku; nad vrcholem vkusný kříž kutého díla s drobnými kotoučovými ozdobami. V čele hlavní

vchod segmentem překlenutý, nad ním kamenný erb hrabat Stadionů, výše obyčejné okno segmentové.

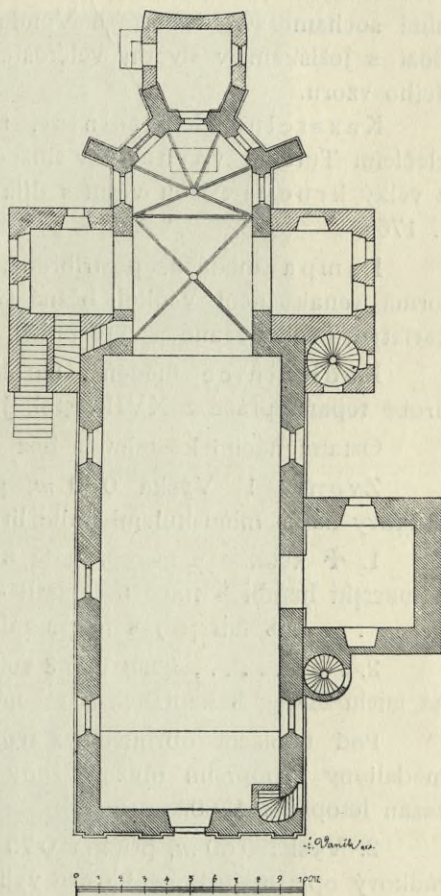
Lod, taškami krytá, prolomena jest na straně severní třemi, na jižní straně dvěma podélnými, rozšířením a eliptickým zaklenutím barokisovanými okny. Uprostřed jižní strany nevysoká věž čtvercového půdorysu, krytá cibulovou bání, do kobky pod ní vchází se jednoduchými, hrotitými dveřmi, přístup do vyšších pater a na půdu kostelní okrouhlým schodištěm vně.

Chor nižší a užší, od lodi štítovou zdí oddělený, obstoupen jest čtyřmi opěráky o jednom ústupku s kosinami někdy v lomeničky vybihájícími a prolomen čtyřmi okny, z nichž boční rozšířena a segmenty zaklenuta, gotická okna šikmých stran závěrových ve světlosti zadržena a jen čelné okno v původním tvaru ponecháno, ač i zde kružba byla vylomena. Boky choru zakryty jsou pultovými střechami nižších čtverhranných kaplí, nad nimiž jsou oratoria osvětlená obyčejnými segmentovými okny.

Vnitřek. Lod' 7·85 *m* široká, 20·0 *m* dlouhá, kryta jest plochým stropem; v zadní části dřevěná kruchta; v pravo široký oblouk na místě bývalého portálu otvírá se do neklenuté kobky pod věží. Triumfální oblouk hladce do polokruhu sklenutý má plnou šíři choru 5·25 *m* a jest patrně přestavěný.

Chor o stupeň zvýšený uzavřen jest pěti stranami (2·15 *m*) pravidelného osmiúhelníka; k němu pojí se čtvercové travée křížem na žebra sklenuté, s nímž celá délka jeho dosahuje 9·80 *m*. Žebra klenby, jejíž hřebeny jsou vodorovné, mají profil jednoduše vykrouženého klínu a jsouce bez konsolů, vystupují dvojím výkrojem při patě bezprostředně ze zdí. Ze dvou svorníků je přední okrášlen dvojitou, plastickou růží. Do bočních kaplí a oratorií, jichž stropy jsou na rákos, otvírají se široké, eliptické oblouky.

Hlavní oltář na kamenné tumbě jest slušná architektura pozdního baroku se čtyřmi sochami světců (mezi nimi Petr a Pavel) a sousoším

Obr. 71. Nová Kdyně. Půdorys kostela.

berský.*) Z nápisu na spodní kartušové desce nic se nezachovalo. Z 1. polovice XVII. stol.

V KAPLIČCE P. MARIE před hřbitovem Pietà 1 m vysoká; Matka Boží s rukama sepjatýma, žalem zalomenýma (ohybné, nové obarvení). Výborná řezba ve dřevě z XV. stol. (Obr. 72.)

Obr. 72. Nová Kdyně. Pietà v kapli P. Marie před hřbitovem.

Ze dvou KAPLÍ ve městě byla kaple Nejsv. Trojice zrušena; v druhé kapli při továrně Keilově dřevěná socha sv. Jana Nep., 2 m vys., velmi rázovitá řezba z polov. XVIII. stol.

TOVÁRNA na vlněné zboží zasluhuje zmínky jako z nejstarších v království i říši (založ. 1768); stavba postrádá slohovosti.

*) Jindřich Burjan z Guttenštejna držel tvrz Koutskou a † r. 1620, manželka jeho byla Sibylla ze Švamberka.

Kleneč.

Trajer Joh., l. c. 838. — Hypolit Randa, Chodové a jich osudy, 140, 184. — Posel od Čerchova, XXII. č. 1, 46. — Method, XXII, 101. — Matriky I. od r. 1647. — Liber in quo varia et diversa notata inveniuntur conscripta a Joanne Schwab curato Klenčenzi (z pol. XVIII. stol.). — Eichler J., Dotazy k přepracov. Schallerovy topogr. z r. 1826 (rkp. v zem. museu).

Starobylá osada chodská na úpatí Českého lesa. Silnice, která tudy z Čech vede do Řezna, druhdy nemálo přispívala k rozvoji obce; na čilé obchodní spojení z doby té dosud upomíná starý poštovský dům ze XVII. stol., z doby té i rychta, jednopatrové stavení s mansardovou střechou a cibulovitou zvonící, hostinec »U zlatého orla«

Obr. 73. Kleneč. Radnice.

a některé jiné stavby v úpravě XVII. a XVIII. století (viz obr. 73.). Též pohraniční celnice tu bývala. Největšího rozkvětu dosáhla osada za pověstného pána Maxmiliana z Lamingen, který i přes zjevnou pospolitost Klenečských s ostatními proti němu pracujícími obcemi Chodskými vymohl jí práva městečka s trhem týdněm a dvěma trhy výročními.

Na radnici německé originály privilejí městských na pergamenu: majestáty z r. 1678, 1680, 1786 a 1797, pak výsady Wolfg. z Lamingen z r. 1690 a Jiřího Jindř. ze Stadionu z r. 1701.

Pečetidlo městské mosazné z r. 1828. Původní pečetidlo o průměru 2,5 cm mělo opis: SIGIL · DES · MARCK · KLENITSCH · VORN · WALD · 1680 a ve štítu věž s cimbuřím a otevřenou branou, (Pečeť v archivu zem. musea.) Starší tohoto, snad ze XVI. stol., je farní pečetidlo s obrazem sv. Martina a legendou: SIGILLVM · ECCLESIAE · KLENCZENSIS; průměr 3,5 cm.

FARNÍ BUDOVA, jednopatrová, nad vchodem letopočet 1754, nad vraty do dvora nápis: PRO MERITO PRÆSENS HABITATIO CONDITA CLERO. Dvěře do fary mají pěkné kování.

FARNÍ KOSTEL SV. MARTINA, připomíná se farním teprv r. 1481. Z nedostatku zápisů v knihách erekčních i confirmačních dlužno za to míti, že osada podřízena byla původně faře Chodské při kostele u Svatých v Domažlicích a v místě snad jen kaple nějaká stávala. V pamětní knize farní praví se, že při bourání starého kostela nalezen na jednom trámu vyrytý letopočet 1258, číslo století však postrádá věrohodnosti a chybně vyčtěno bylo as na místě středověké arabské čtverky 8. Při kostele tom stála od r. 1713 kaple bratrstva sv. škapulíře P. Marie. Pro chatrnost byl r. 1737 starý kostel stržen a základ položen k nynější stavbě, kteráž dokonána r. 1746; stalo se tak pod patronatem hrab. Filipa Stadiona, který zde hrobku svého rodu zříditi dal. R. 1820 opravena, a nově pokryta byla věž, kostel pak celý r. 1857 náležitě obnoven.

Orientovaná stavba značnějších rozměrů s dobrými poměry prostorovými a solidní, barokovou architekturou.

Západní průčelí o třech osách a dvou patrech rozvrženo pilastrovou soustavou ve tři pole, z nichž střední, širší, vystupuje ve způsobě risalitu, v jehož přízemí hlavní portál, nad vrchní římsou pak věž, v celku čtyřpatrová, krytá cibulovou bání šindelovou. O boky věže opírají se volutované štíty, při jichž patách sochy sv. Petra a Pavla. Ze tří vchodů průčelí jsou boční prosty všeliké architektonické výzdoby a jen prostřední bohatěji vypraven členitým rámováním a vlnitou římsou štítovou nad architravem, v němž nápis:

ILLVSTRISSIMA PROSAPIA STADIANEA
GRATIOSE FIERI EXSTRVIQVE CVRAVIT,

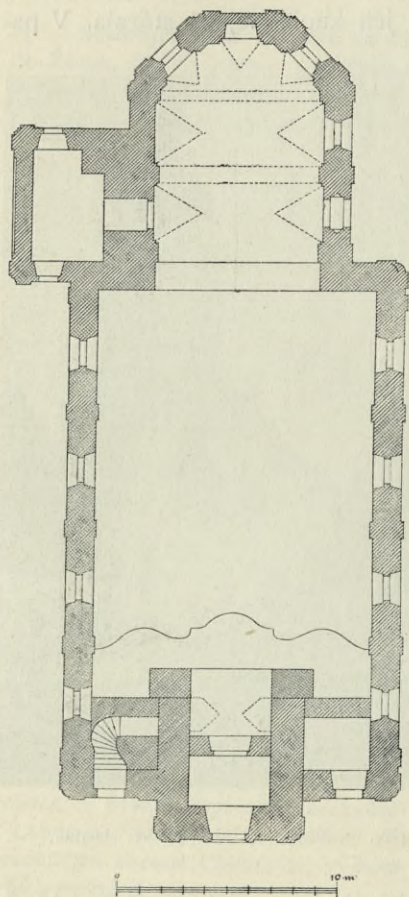
v poli štítovém kamenný znak Stadionský. Dorské hlavice pilastrů, na mnoze ze dřeva řezanými nahrazené, zdobí dvě řady kymatů.

Obr. 74. Kleneč. Farní kostel sv. Martina.

Podélné strany lodě, v rozích zaoblené, vykazují čtyry osy s příslušnými pilastry a podélnými okny, jež mají polokruhové závěry a zdobeny jsou profilovaným orámováním.

Chor mírně zúžený, stejné s lodí výše, uzavřen jest pěti stranami osmiúhelníka a stejně jako loď pilastry a velkými okny oživen. Z levého boku jeho vystupuje čtvercová sakristie. Nad lodí i chorem šindelový kryt s jednotným slemenem bez sanktusníka.

Obr. 75. Kleneč. Půdorys kostela.

Vnitřek jest v prostorách i dekorativní úpravě dobře zladěný. Věž vsunutá spolovice do lodě chrámové obsahuje předsíň a prostupuje kruchtou, zbudovanou na třech valených pasech a mohutným košem, do lodí vypnutou; na poprsní štukové ornamentální náplně.

Nad lodí, 20:30 m dlouhou, 12:04 m širokou pne se zrcadlový strop na rákos omítnutý a štukovým dílem na 3 pole rozčleněný. Podélné zdi dekorovány jsou pilastry s korintuskými hlavicemi, na nichž spočívá římsa běžící v nepřerušení pod valbou stropní. Triumfální oblouk, polokruhový, vyložen v čele širokou ornamentální obrubou, v jejíž vrcholu velký erb hrabat Stadionů v akantovém orámování.

Chor o stupeň zvýšený a valeně sklenutý členěn jest pilastry, na nichž spočívá oblamovaná římsa, na dvě pole; k nim pojí se trojboký závěr; levá stěna prolomena jest vchodem do sakristie a výše dvěma širokými okny oratoria s oblouky segmentovými. Poprseň oratoře vyplňují kartušové štíty

s barokovými panely rázu kobercových závěsů, dobrého díla štukového.

Z vnitřního zařízení sluší uvést hlavní oltář, barokovou stavbu běžného rázu, široké rozlohy, s postranními portály, novým oltářním obrazem od *Ferd. Velce* (1893) a sochami světců Václava, Vojtěcha, Prokopa a Víta v nadživotní velikosti, dobré faktury; nad oltářním obrazem erb hrabat Stadionů.

Oba boční oltáře, stejné, postavené za faráře Pachmayera r. 1777, ve svém způsobu dobré koncepce, oživují postranní sošky světců Petra

a Pavla, Jana Křt. a Jana evang., obrazy na nich (sv. Dominik a Ant. Paduanský) jsou z doby pozdější.

Též kazatelna, čtverhranná (na baldachynu výborně řezaný Dobrý Pastýř a čtyři allegorické putti) patří mezi barokové výtvořy lepšího druhu.

Dvě průvodní tyče s bohatě řezanými rukojeťmi a soškami sv. Martina a sv. Vojtěcha na lepých korinthských hlavicích, z XVIII. stol.

Zvony: 1. Výška 0·63 m, průměr 0·92 m. Na plášti plakety Ukřižovaného s Marií a Janem, sv. Václava a Jana Nep., v kartuši nápis:

HAT MICH
GEGOSSEN
IACOB SEITZ
IN
PILSEN
1779.

Opis kolem čepce: A FVLGVRE ET TEMPESTATE LIBERA NOS DOMINE IESV CHRISTE, pod tím festony slunečnicové; hořejší i dolejší kraj zvonu spjat je pásem s ozdobami rostlinnými, v nichž střídají se různé figurky a podoby zvířat. Na uchách vousáči.

2. Výška 0·42 m, průměr 0·53 m, ucha pletencová, opis kolem čepce: sacerdoti sic sci recipe gaf nga mef far eam conservare pod tím šarlatu v řepě, bez ozdob a plaket, z konce XV. stol.

3. Výška 0·30 m, průměr 0·37 m, na plášti plaketa světce s kalichem a palmou, při koruně festony, medalion *Jakuba Viléma Seitze* v Plzni, při něm letopočet 1776.

4. Výška 0·28 m, průměr 0·37 m, plakety sv. Floriana a sv. Barbory, kolem koruny festonové ozdoby a nápis: IACOB WILHELM SEITZ IN PILSEN ANNO 1779 HAT MICH GEGOSSEN.

Sedm párů empirových svícňů, pěkných forem, bez ornamentálních přímětů.

Náhrobníky: V presbytáři deska z červ. mramoru (nad hrobkou) 2·05 m dlouhá, 1·02 m široká, na ní erb vyšlapaný a nečitelný z větší části nápis:

EN VIATOR
IACET HIC
ILLUSTRISSIMUS AC EXCELLENTISSIMUS DOMINUS
DOMINUS WOLFFGANGUS
MAXIMILLIANUS
DOMINUS BARO · DE LAMING · ET ALBERNRET,
DOMINUS DOMINIORUM
CHODENSCHLOS, RIESENBERG, GAUTH,
SAHORZAN, ET NEU MARKT.
SVAE CAESAREAE MAIESTATIS
CAMERARIUS ACTUALIS
REGIUS LOCUMTENENS

POSTREMUS PROSAPIÆ SVÆ SURCULUS
 OBIIT SECVNDa NOVEMBRIS
 ANNO 1696.

(Nápis doplněn dle zpráv Eichlerových a H. Randy.)

V lodi deset žulových náhrobníků bez erbů, z nich dva nečitelné
 (nápis na náhrobníku 1., 2. a 3. doplněny dle Eichlera).

1. SVBSISTE VIATOR
 ET
 PIE PRECARE
 IVNIORI
 FRANCISCO PROCOPIO
 HOFFMEISTER
 AB HOFENEK QVÆSTORI REG
 VT REQVIESCAT
 In SANCTA PACE
 OBIIT 1 Martij AnnoR. 27.

2. EN VIATOR
 HIC
 QVIESCIT CATHARINA
 VXOR
 CHRISTOPHORI HOFF
 MEISTER AB HOFFENEK
 TELONARII
 KLENTSCHENSIS
 QVÆ
 IN SENECTVTE BONA
 : 70 ANNOR: PIE OBIIT
 17 mAÿ 1750.

3. D · GEORGIVS · MALTZER
 BENE IACET
 QVI BENE
 ANTEA STABAT
 VIXIT BENE
 TRANSEGIT ANNOS
 SVPRA, L.

4. HIC REQVIESCIT
 D. IOANNES CHRISTOPHORVS
 HOFFMEISTER

DE HOFFENEK
 SVÆ SAC: CÆSAREÆ
 MAIESTATIS
 TELONARIVS 52 ANN:
 KLENTSCHÿ
 EIUDEMQUE LOCI
 PRIMATOR 40. ANN .
 OPTIME MERITUS
 NATUS, 5. MARTÿ 1672.
 MORTUUS 7. AUGUSTI 1751.

5.

EPITAPHIVM
 D. FRANCISCI VTIERS
 BVGGRAVII TRANOVIÆ
 E MVNDO RECESSIT
 XXVI OCTOBRIS
 DEVS
 IPSI PECCATA IVVENTVTIS
 REMITTENS PROPITIVS SIT (1733)

6.

STA VIATOR
 Dnæ Mariæ Annæ
 SIKIRSchIN
 SVb terra QViesCENTI
 eXopta InfInI . . .
 DONA Æterna
 QVæ bene proVISæ
 VnaqVe DISposIta
 ple obIt tertIa May
 ReqViesCat In paCe

7

STA VIATOR
 ET
 EXOPTA CÆLVM
 D. AVGVSTINO SIKIRSS
 QVÆSTORI
 IN
 KOTTENSLOSS
 ATQVE PIE PRO EO ORA

8. Uprostřed lodi žulový náhrobník 178 × 88 cm s nápisem:

QVÆERIS VIATOR QVI
 SVB HOC MARMORE
 IACET, HOMO, VT TV
 MORTALIS ADM. REVE
 RENDVS PATER CHRIS
 TOPHORVS ADALBER
 TVS PESCHKA NATVS
 1635 PAROCHVS
 IN KLENZ FVIT
 ANNIS ÆTATIS 53
 MORTVVS 1688
 DIE 19 AVG
 ANIMÆ EIVS BENE
 PRECARE
 REQIE SCAT
 IN ^{kalich} PACE

Na rozcestí silnice Domažlické a Trhanovské pod Klenčí BOŽÍ MUKA v podobě toskánského sloupu na čtverhranném basamentu, na hlavici čtyřboký hranol s kamenným křížem. Stejná podoba se sloupem pod Trhanovem. Z konce XVII. stol.

Koloveč.

Trajer J., l. c. 819. — Sedláček A., Hrady IX. 54 a Slovník místop. — Erben K. J., Regesta diplom. I. — Method XII. 88 a XXII. 128. — Šumavan XV. 187. — Posel od Čerchova XXV. 43, XXVI. 11. — Hrabě Eugen Černín, Geschichte und Archaeologie der Herrschaft Chudenitz, rukop. v archivu Jindřichohradeckém. — Památky arch. V. 162. — Borový K., Jednání a dopisy konsist., II. 375. — Liber memorabil. od r. 1810. — Matriky od r. 1655.

Starobylá osada trhová, která prvotně bývala asi majetkem biskupství Pražského. Kníže a biskup Jindřich ku konci XII. stol. daroval újezd Kolovečský klášteru Doxanskému, který zboží to měl do počátku XV. stol. V tomto století uvádí se Koloveč již jako městečko. R. 1491 nabyl držení Kolovče Jan z Roupova, odtud po celé století patřilo městečko k hradu Roupovu. Od Roupovských koupil Koloveč Jindřich starší Žakavec ze Žakavy a spojil je se statkem Srbickým, s tím pak připadl r. 1711 k panství Chuděnickému.

Staré výsady městečka zničeny požárem; otisky pečetidel ze XVI. stol. (rovněž ztracených), zachované na listinách v archivu zem. musea zní: ⌘ PECIET ⌘ MIESTECKA ⌘ KOLOWCZIE a PECZ · MALLA · MIE-
 STECZKA: KOLLOWCZE.

FARNÍ KOSTEL P. MARIE. Jelikož o něm ani knihy erekční ani konfirmační nečiní zmínky, lze míti za to, že býval bezpochyby filiálním blízkého kostela Srbského. V první polovici XVI. stol. měl však již svého kněze. R. 1652 přenesena duchovní správa ze Srbic do Kolovče.

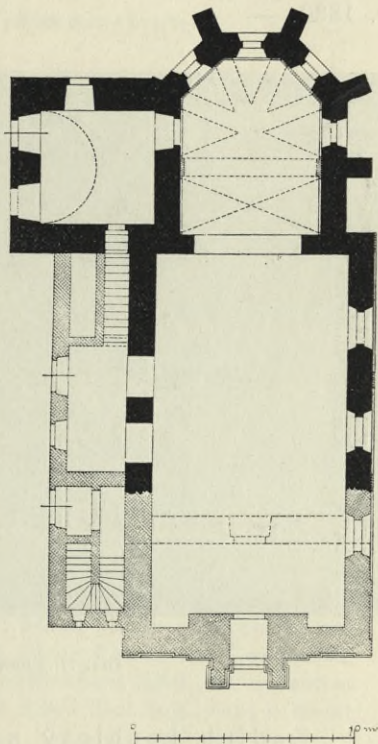
Stavba orientovaná, původně gotická, opravami a přístavbami pozbyla slohové rázovitosti. Po požáru r. 1729 kostel do r. 1731 znovu zřízen. R. 1870 položen základ k nové věži v západním průčelí lodi, kteráž r. 1868 v tuto stranu o 4·5 *m* byla prodloužena.

Loď 19·5 *m* dlouhá (původně 14 *m*), členěná na venek lesenami ve 3 osy s tolikéž okny segmentovými (strana jižní), zastavěna jest na severní straně schodištěm a emporami (přístavby pozdní). Užší, na venek stejně s lodí vysoké presbyterium obstupuje patero opěráků šikmých, nahore ubouraných; hrotité oblouky původních gotických oken na všech stranách závěru přeměněny v segmentové. K severní straně přiléhá sakristie, nad ní oratoř a sýpka, stavba stejně vysoká s kostelem a jak se podobá, spodní část bývalé věže.

Vnitřek nově malbou vylíčený jeví loď rovným stropem opatřenou, do které otvírají se v přízemí dva oblouky z před síně, a nad nimi tři oblouky z oratoře. Polokruhový oblouk triumfální bez římsy i paty otvírá se do nižšího presbytáře valeně sklenutého s barokovou úpravou na místě křížového travée a paprskového sklenutí závěru chorového, jež bez pochyby datuje se od opravy roku 1731 předsevzaté. Prostý vchod na levé straně (zde též malá, kutá dvířka z původního sanktuaria) vede do sakristie, opatřené valeným klenutím a dvěma obyčejnými okny osvětlené. Veškeré vchody a okna pozbyly původního rázu, pročež nelze s určitostí dobu stavby udati; podobá se však, že povstala ve 2. polovici XV. století.

Zařízení vnitřní je moderní. Na pseudorománském oltáři hlavním dřevěná socha Madonny s děckem (1·40 *m* vysoká) na srpku měsíce, jehož konce drží klečící andílkové; starší, ale slabá kopie Madonny v sousedním kostele Srbském (viz tam) ze XVI. stol.

Mimo tři páry cínových svícňů rokokových a jeden pár nízkých (25 *cm*) svícňů bronzových, soustruhovaných, nic pozoruhodného.

Obr. 76. Koloveč. Kostel P. Marie.

V cibulovitém sanktusníku zvonec 0'28 *m* vysoký s figurkou sv. Vojtěcha a medalionem zvonáře, jehož jméno v opisu IACOB WILHELM SEITZ IN PILSEN. Z konce XVIII. stol.

Na věži dva zvony, z nichž menší 0'40 *m* vysoký, 0'49 *m* průměru má opis ve dvou řádkách:

SIT NOMEN DOMINI BENEDICTVM

IOSEPH PERNER GOS MICH IN PILSEN A° : 1 · 7 · 63.

a obrázek P. Marie s Ježíškem; větší ulit byl *Josefem Diepoltem* v Praze r. 1880. —

Obr. 77. Koloveč. Odlitek kadlubu got. kachlů.

Kadlub kachlový z pálené hlíny, oboustranný, 22 *cm* stranové délky, nalezený v studni domu č. p. 3, na jedné straně Vjezd Kristův do Jerusalema, na straně druhé královský jezdec v plné zbroji. Z XV. stol. Nyní v musei Klatovském. (obr. 77.).

Košenice.

Rkp. hr. Eug. Černína: Geschichte u. Archaeologie. — Kranz 1823 č. 24 (s vyobraz. předm.). — Pam. Arch. XII. 237. — Šnajdr L., Počátkové předhistor. místop. 79. — Šumavan 1882, 92.

Dvůr na Chuděnicku, druhdy ves k hradu Herštejnu náležitá a již r. 1534 jako pustá uváděná.

Na tak zv. »Štětkové Hůrce« sev. nad dvorem sneseny byly r. 1823 tři mohyly. V jedné objevena kostra lidská, při níž popelnice a jiná menší, méně hluboká nádoba hli-

něná, pak milodary bronzové: pálstav, jehlice, hrot kopí, hrot šípu, dva náramky tenké, zlomky spony a lviček hřivnatý as 1 palec dlouhý na plošce spočívající. Kromě toho nalezena tam řím. měď. mince s nápisem: S. C. Drusus Caesar Ti · Aug · F · Divi Aug · N · Pont · tr · Pot · II

V druhých dvou mohylách nebylo ničeho nalezeno.

Kouřím (Ruchomperk).

Aug. Sedláček, Hradý IX. 47. (s půdorysem hradu).

Asi v polovici cesty mezi hradý Pušperkem a Herštejnem zvedá se v lesích strmý pahorek zvaný od pradávna Kouřím, který v XV. stol. byl předmětem sporu mezi majiteli obou hradů (1465). Tu — asi teprve ve XIV. stol. — vznikl nepatrný hrádek, který pod jménem Ruchomperk několikrát se připomíná, avšak bezpochyby již v následujícím století zašel.

Na temeni vrchu (Velkého Kouříma) spatřují se dosud nepatrné zbytky jeho: ovální, na východní straně strmým srázem přerušeny příkop až dosud místy 8 m hluboký a části zdíva hradební zdi na straně západní. Hrádek, jenž zaujímal prostoru as 70 kroků zdělí a 40—44 kroků na šíř, sestával ze dvou nestejných oddělení; vchodem od jihu vstupovalo se do jakéhosi menšího předhradí, z něhož teprve přes příkop, vedený na příč ve směru kratší osy hradního hrazení, do vlastního hrádku se přicházelo.

Kouty.

Nález dvou bronz. pálstavů před r. 1823 a r. 1873; hr. E. Černín: Geschichte und Archaeol. — Šnajdr L., l. c. 77; M. W. A. G. 1883, 26. — Posel od Čerchova, XVIII. č. 15., XX. č. 3. — Randa Hippol., l. c. 12. — Method XXII., 99. — Sanctae Annae Kirchen Rechnungsbuch 1740. — Matricula seu Liber Eccl. S. M. Anna in Monte Tannaberg. 1741.

Sídlo svěřenského statku hrabat Stadionů z Tannhausen. O místě děje se zmínka teprve v XVI. stol., jako příslušném k hradu Risenberskému; v té době postavena zde tvrz (snad Jiřím z Gutštejna, † 1597), ze které prodlením času povstalo nyníjší slohu prázdne zámecké stavení.

MEŠNÍ KAPLE SV. JIŘÍ před zámkem uprostřed nádvoří založena byla r. 1704 na podnět vrchního panství Jana Seifrida. Jest to orientovaná neslohová budova prostřední velikosti s obdélnou lodí, nad jejíž střízlivým západním průčelím zvedá se maltou ohozená dřevěná věžice s plechovou cibulovou bání; presbyterium vytvořeno jest pěti stranami šestiúhelníka. Vchod v západním průčelí a na jižní straně lodi, jakož i okna do polokruhu jsou sklenuty. Loď má uvnitř zrcadlový strop, kruchtů o třech obloucích a polokruhový oblouk triumfální s šikmými boky, cho klenut paprskovitě kápěmi a osvětlen čtyřmi okny, za ním nízká sakristie.

Z vnitřního zařízení zmínky zasluhuje pouze kazatelna renesanční z konce XVII. stol., pocházející z far. kostela ve Strážově (klobouk nový), jejíž čtyři strany šestiboké ambony dekorovány jsou hermovými pilastry a tabernakulovými náplněmi; oltáře jsou díla nového. V lodi visí slušný

obraz olejový, představující svatořečení sv. Jana Nep., z konce XVIII. stol.

Dva páry barokových soustruhovaných svícňů z mosazi (30 cm, 38 cm vys.) ze XVII. stol.

Kalich barokový 23,4 cm vys., stříbrný s košem prolamované a tepané práce běžného vzoru, noha šestilaločná; konec XVIII. stol.

Pacifikal 30 cm vys., stříbrný, paprskový, uprostřed kartušové orámování kol schránky s relikviemi sv. Anny v křišťálovém pláští. Na rubu dva sdružené erby a opis: Maria Anna Isabella Gräffin von Stadion Gebohne Freyin von Wambold Umstatt. 1746.

Z relikviáře dříve na faře u sv. Anny (Tannaberg) chovaného spodek (nyní novým mosazným nahražený) vojiny francouzskými byl uloupen.

LETOHRÁDEK na severním konci vesnice při parku, slohu prázdný, vystaven byl r. 1824.

Ve dvoře stavení č. p. 65. dřevěná SOCHA SV. VOLFGANGA, 150 cm vys., dobrá řezba z poč. XVI. stol., pochází dle udání majitele z Bílého mlýna (obr. 78.).

Obr. 78. Kouty. Socha sv. Volfanga.

Loučím.

Schaller J., l. c. XII. 47. — Trajer Joh., l. c. 177 — Method XXII. 130, 133. — Farní kniha důchodů od r. 1595. — Registra kostelní záduší Loučimského, obnovená a opravená od Jeronyma (Maršálka) faráře Loučimského od r. 1599 (končí r. 1693). Liber memorabil. od r. 1760. — Matriky od r. 1686.

Ves a v ní tvrz (v místech nynějšího panského dvora) náležela, soudě dle podacího práva, již ve XIV. stol. rodu Příchovských, který se zde ještě v XVI. stol. držel; od něho přešlo zboží na rodinu Vlasatých z Domaslavě, později na četné rody jiné. Nyní drží je kníže z Hohenzollern při panství Bystřickém.

KOSTEL NAROZENÍ PANNY MARIE (farní) uvádí se poprvé jako farní r. 1357 (lib. conf. I.). Roku 1404 založili bratří Stojmír

Trubec na Příchovicích, Vilém Trubec a Martin Rochce z Útova na Kvičovicích při kostele dosud stávající kapli sv. Kateřiny (lib. erect. VI.). Mezi lety 1760—1770 udály se na kostele mnohé opravy (přeměna oken, zvýšení věže, podlahy a j.), které ale podstaty stavby se nedotkly; v týchž letech též veškeré zařízení vnitřní, tak jak se dnes spatřuje, provedeno.

Stavba prostředních rozměrů, prozrazující vyvinutou gotiku XIV. stol., svými dobrými poměry a solidní prací kamenickou řadí se k lepším toho druhu kostelům vesnickým. Stavivo je lomový kámen, omítnutý, nároží a opěrčky osazeny jsou kvádry.

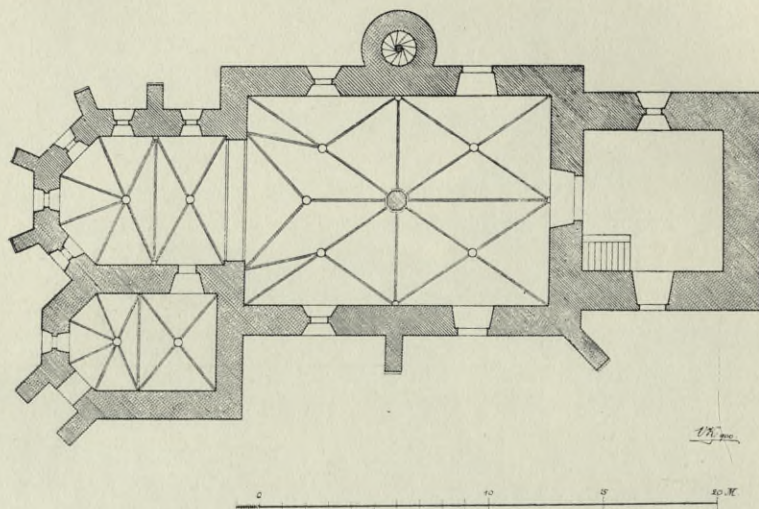
Obr. 79. Loučim. Farní kostel Narození P. Marie.

Věž, zaujímající téměř celou šířku západního průčelí, oživují ve 4 patrech nad sebou úzká, cihlami vyložená okénka, nejvyšší, r. 1770 přistavěné patro prolamují okna segmentová; kryt r. 1843 vichrem svržený, tvoří nyní štíhlý, osmiboký jehlan. Do přízemní kobky, druhdy sklenuté do kříže, vedou na straně severní hrotité dvěře s ubranou hranou. Věž zdá se býti přístavbou z počátku XVI. stol.

Z obdélné lodi, kdysi kryté strmou střechou (stopy na omítce věžní), vystupuje na jižní straně okrouhlé schodiště se šnekem (vchod zazděný), sahající až po římsu; týž vedl, prvé než byla věž přistavěna, do podstřeší. Na straně protější jsou dva opěrčky, jeden uprostřed, druhý daleko vystrčený, v nároží západním; dvě okna na každé straně mají segmentové zaklenutí, oba vchody proti sobě proraženy byly r. 1760.

Užší, s lodí stejně vysoký a od této zděným štítem oddělený chor s polygonálním závěrem obstoupen jest pěti opěráky, mezi nimi tolikéž oken hrotitých bez profilace ostění a bez kružeb (odstraněno při opravách v XVIII. stol., při čemž vrcholy ve světlosti zaklenuty segmenty), opěráky o jednom ústupku a s pultovými krytinami cele z tesaného kamene jsou provedeny, trnož bezpochyby zvýšením hřbitova zanesen.

K straně severní přiléhá po celé délce sakristie, bývalá KAPLE SV. KATEŘINY, založená r. 1404, stavba třemi stranami osmiúhelníka uzavřená, která, soudě dle stejné práce kamenické, provedena byla brzy po dokončení stavby chrámové. V čelné zdi závěrové hrotité okénko

Obr. 80. Loučim. Půdorys kostela.

a mezi dvěma šikmými opěrami na polygonální straně severní obyčejný (pozdější) vchod.

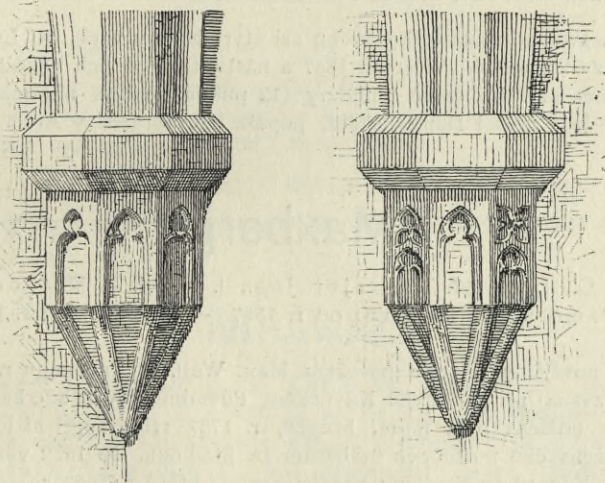
Vnitřek. Loď 13·30 *m* dlouhá, 9·30 *m* široká poutá půvabem klenutí, jehož žebra vystupují v rozích a volných středech z polygonálních, vespod kružbou opatřených konsolů k hladkým svorníkům a svázejí se do osmi-bokého, uprostřed lodi vztyčeného pilíře s nízkou patkou, bez hlavice. Takto povstávají čtyři travée s pravidelnou křížovou klenbou v polovici západní a vítězným obloukem podmíněnou kombinací klenby křížové s klenbou síťovou v polovici východní. Západní část zaujímá dřevěná kruchta, na niž vedou schody z kobky podvěžní.

Lomený oblouk triumfální, ve světlosti 5·34 *m* široký s ukosenými hranami otvírá se do presbytáře 5·65 *m* širokého, 7·20 *m* dlouhého. Klenba 7·50 *m* vysoká (o 1 metr nižší než v lodi) tvoří přední křížové travée a paprskové klenutí závěru chorového, vytvořeného z pěti stran osmi-

úhelníka. Ve svorníku závěrovém plastický beránek s křížem, ve svorníku druhém pětistá růžice.

Prostý vchod po levé straně vede do bývalé kaple sv. Kateřiny (nyní sakristie), 4·28 *m* široké, 6·60 *m* dlouhé. Klenutí její tvoří křížové travée a pětipaprsek závěrový. Oba svorníky ve výši 5 *m* jsou hladké, žebra a konsoly od podlahy jen 1 *m* vzdálené (původně 2 *m*) jsou stejného díla a tvaru jako v lodi a choru (viz obr. 81.). Zde též stará žulová křtitelnice osmiboká, jejíž podstavec bezpochyby je zakryt podlahou.

Veškeré vnitřní zařízení barokové z druhé polovice XVIII. stol. je prostřední hodnoty. Hlavní oltář tabernakulový se sloupy, na němž dřevěná socha Bolestné Matky Boží s Kristem na klíně, 1 *m* vysoká, hrubá řezba ze XVI. stol., po stranách barokové sochy sv. Petra a Pavla, Václava a Víta. Podobné jsou i malé dva oltáře v lodi, na pravém gotická soška (kopie) Matky Boží v Nových Kostelích.

Obr. 81. Loučím. Konsoly žebor v sakristii.

V oblouku vítězném zavěšena jest ve věnci baroková socha Panny Marie růžencové, na pažení výborně řezaný krucifix (tělo 1·50 *m* dlouhé) z počátku XVIII. stol.

Zvony 1. Výška 0·72 *m*, průměr 1·02 *m*, ucha i boky hladké, opis jednořádkový minuskulemi 3—4 *cm* velkými:

lefa božeteho ꝛ hšnyceho ꝛ pretrsteho ꝛ rturteho ꝛ gan bořowšky ꝛ udielal ꝛ žwon fenfo ꝛ

2. Výška 0·72 *m*, průměr 0·96 *m* (čepec nepoměrně vysoký, vlnitý), uchapletenci zdobená, nahoře opis jednou řádkou majuskulemi 4 *cm* velkými: ꝛ MARCVS ꝛ LVCAS ꝛ IOHANNES ꝛ MATEVS ꝛ S ꝛ MARTINVS ꝛ ORA ꝛ PRO NOBIS ꝛ D ꝛ I ꝛ S ꝛ 23 ꝛ GILI ꝛ pod tím S PLZNIE a gotický kružbový vlys.

3. Výška 0·26 m, průměr 0·36 m, nahoře dvouřádkový opis švabachem :

« Tento zvon daly zav slhly wolada przynalezlegucy Kościoła » | Matky
Boży dolawczyma leta 1596 od marfina gındry w Kłafowech »

Jinak povrch hladký.

4. Zvonek s plaketami Nejsv. Trojice a sv. Floriana je nový a bez nápisu.

V severovýchodním rohu hřbitova MÁRNICE o pěti stranách, stavba sahající sic za XVI. stol., ale bez architektonického významu.

Před hřbitovem kamenná SOCHA SV. JANA NEP., dobrá práce z XVIII. stol.

Luženice.

Arch. Pam. XIV. 209, 211, 651. — Posel od Čerchova. XVI. 32 XVII. 20.

Na záp. svahu Baldovského vrchu asi čtvrt hodiny vých. od Luženic nalézá se v poli a lese as 25 mohyl. V letech 1887 a násl. otevřeno jich několik a nalezeny tu nádoby hliněné, pak bronzové milodary (12 puklic, jehlice, náramky, závitky a j.). Nález uložen je v musei Domažlickém, popsán a vyobrazen v Arch. Pam. XIV. 655.

Maxberg.

Sommer J. G., l. c 117. — Trajer Joh., l. c. 840. — Method XXII. 136. — Pamětní kniha farní od r. 1837. — Matriky od r. 1785.

Osada novějšího původu (založena Max. Wolf. z Lamingenu r. 1665 a po něm též Maxruhe zvána) při průsmyku Kdyňském. Původně stávala zde kaple sv. Jana Nep., které r. 1730 udělena byla mešní licence, r. 1787 zřízena při ní lokalie a patronát z fondu náboženského postoupen hrabatům ze Stadionu. R. 1822 vystavěti dali hrab. Filip Frant. a Eduard ze Stadionu nynější kostel, který r. 1857 za farní byl povýšen.

Staršího původu než tento kostel byla kaple sv. Jana Křt., stávavší východně od osady za vrchem tu, kdež ještě podnes se říká Johanneskirchel. Zříceniny, po nichž dnes již není památky, vidali ještě někteří současníci. Z kaple té převedeno bylo patrocínium do kostela v Maxberku.

FARNÍ KOSTEL SV. JANA KŘT., budova slohem i úpravou bezvýrazná, obrácená chorem k severu. Nad průčelím jižním cibulovitá zvonice. Sňh kostelní prolomena na každé straně dvěma obyčejnými okny s polokruhovými závěry, nad vchodem v průčelí letopočet 1822 (rok výstavby). Chor stejně s lodí vysoký, užší, uzavřen jest třemi stranami osmiúhelníka, k němu přiléhá po levé straně sakristie, po pravé kaple sv. Jana Nep. Uvnitř je loď ploše kryta, oblouk triumfální polokruhový, chor hladce sklenutý. Vnitřní zařízení bezcenné.

Baroková soška sv. Jana Křt. na víku kazatelny pochází ze zrušené, výše vzpomenuté kaple.

Zvony: 1. Výška 0·45 m, průměr 0·57 m, ulit byl *Juránkem* a *Pernerem* v Plzni r. 1880.

2. Výška 0·27 m, průměr 0·35 m, opis dvěma řádkami:

HONORI BEATISSIMÆ VIRGINIS MARIÆ SINE LABE ORIGINALI
 CONCEPTÆ ET S · IOANNIS NEPOMVCENI FVSA ANNO 1726. Na boku Jan Nep., Matka Boží a medalion se jménem zvonaře *Jana Pricqveye* v Klatovech.

3. Výška 0·25 m, průměr 0·34 m, kolem koruny: IESVS NAZARENVS REX IVDÆORVM, na plášti obrázek Ukřižovaného, sv. Jana Nep. a nápis: IOHANN GEORG | SEDLPAVR GOSS MICH | IN STRAVBING ANNO 1731.

Dva mosazné, soustruhované svícníky 25 cm vys., profilování již barokového, z konce XVII. stol.

Mězholez.

Šumavan r. 1879 č. 15. — Fr. Mareš, České sklo, 54.

Druhdy zvláštní statek s tvrzí, v jehož držení od XVI. stol. vystřídali se rodové Kanických z Čachrova, Sudů Lukavských z Řenec, Menšíků z Menštejna a Campionů. R. 1715 přikoupen byl statek k panství Chuděnickému.

TVRZ, z níž zbyly jen základy, stávala na místě nynějšího panského ovčína.

Sklárna, která tu bývala v lesích, již v r. 1746 uvádí se jako zašlá.

Milavče.

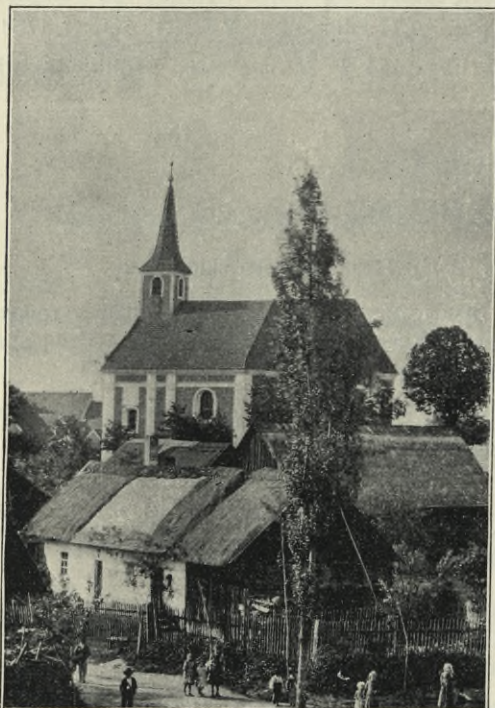
Posel od Čerch. I. č. 18, VII. č. 33, XVI. č. 32, XIX. č. 45. — Domažl. Listy XVIII. č. 16. — Schaller J., l. c. XII. 74. — Fr. Lang v Methodu XXIII. 111. — Pam. Arch. XI. 135, 141, XII. 162, 324, 385, XIV. 209, 211, 213, 307, 407. — Šnajdr, l. c. 78. — Obrázková revue II., 460 (vyobrazení kaple Vojtěšky) — Zápisy a paměti děkana Hájka. — Pamětní kniha farní od r. 1836. — Matriky od r. 1784.

V okolí Milavečském a Chrastavickém zjištěny dvě velké skupiny mohyl. 1. Ve skupině západní, jež počíná asi čtvrt hodiny sz. od Milaveč, jsou na vzdálenost 10 až 15 minut od sebe troje oddělení mohyl. Mohyly, jichž je celkem asi 50, prostírají se v lese na hranicích mezi oběma obcemi. Nejzajímavější nález učiněn v mohylách v lese Chrastavickém; tu objeveny v r. 1883 a 1887 bronzový vozík o čtyřech kolách, bronz. meče, dýky a nože, knoflíky, jehlice, kroužky a jiné drobné věci z bronzu, pak různé hliněné nádoby. Předměty tyto uloženy jsou po většině v zemském, dílem v Domažlickém museu.

2. Skupina východní rozkládá se as 1/2 hod. východně od Milaveč při cestě do Lštění v lese Háji a sousedních polích a čítá as 50 mohyl. V několika otevřených (r. 1888—1892) mohylách nalezeny dvě baňaté nádoby obrovských rozměrů (výška 1·03 m a 0·96 m), stěpy jiné hliněné nádoby as 1·20 m vys., hlin. kouřidlo, osudíčko, úzdy z bronz. drátu, bronz. ohnuté jehlice, nůž a kouřidlo, vše ze spěže. Obě velké hliněné nádoby jsou uchovány v museu Domažlickém. K této skupině druží se 7 pahrbků as 5 min. sev. v lese rozložených a dosud neprozkoumaných.

U kapličky při cestě z Milaveč do Františkova vyorány předměty z doby předhistorické (pískovec přihlazený, hlazený křemen do špičky vybíhající, 2 hliněná závaží a střepy hrubé hliněné nádoby a zbytky jiných nádob).

KOSTEL SV. VOJTĚCHA (až do r. 1787 filiální děk. Domažl. na to lokalie, od r. 1854 farní), vystavěn mezi lety 1741—1748 na místě kaple, která zde ode dávna stávala a r. 1644 nově vystavěna byla. Stavitelem kostela jmenuje se *Ant. Spannbrucker* z Prahy.

Obr. 82. Milavče. Farní kostel sv. Vojtěcha.

velké barokové okno. Boční strany lodě a choru, oživené lesenami prolomeny jsou okny téhož tvaru jako v čele, nad to v závěrku pod římsou třemi okny menšími tvaru podkovovitého.

Vnitřek působivě členěný pilastry s šabrákovými hlavicemi a silně vysedlou římsou prozrazuje svou dispozicí školu mladšího *Dienzenhofera*, ač jeví se nedostatek ušlechtilějších forem v detailu. Z předsíně, nad níž kruchta s plackovou klenbičkou, vstupujeme do lodě ve světlosti 11·80 m široké a tolikéž dlouhé, sklenuté plackou osmi kápěmi prostoupenou. Z kruchty lze postranními východy vejíti na menší empory umístěné na obloucích sousedních šikmých boků. Oblouk triumfální polokruhový s pilastrovým obložím otvírá se do choru o stupeň zvýšeného s hladkou

Baroková stavba orientovaná, vykazuje v půdorysu čtvercovou, v rozích kose otupenou loď, ku které pojí se užší presbyterium s polokruhovým závěrem; k straně západní druží se předsíní s emporou, na kterou vede na každé straně točité schodiště v původně založených, ale nedostavěných nárožních věžích. V náhradu za ně postavena nad emporu dřevěná zvonice, která r. 1831 nahrazena byla kamennou, osmibokým jehlanem krytou věží.

Průčelí, vyvedené jen po hlavní římsu, rozvrženo pilastry na tři pole, z nichž krajní šikmo ku předu jsou přikloněna, v prostředním hlavní vchod s tesaným ostěním, nad jeho architravem štítová římsa, v jejím středu výklenek s dřevěnou sochou sv. Vojtěcha (z roku 1863); nad vchodem

křížovou klenbou v předu a paprskovou v chorovém závěru. Prosté dveře na levé straně vedou do sakristie, přistavěné r. 1833.

Na stěnách lodi a choru, na klenbách a na poprsní empory freskové obsahem zajímavé malby, v nichž znázorněna legenda ze života sv. Vojtěcha malířem *Jul. Luxem* z Plzně a domažlickým malířem *Coppem* (?) brzy po dostavění kostela. Obsah jich jest tento:

1. Na poprsní empory: tři obrazy znázorňující narození sv. Vojtěcha, jeho činnost misijnářskou a pouť do Říma;

2. v lodi na straně jižní: místní pověst, kterak světci spícímu pastýři do ucha troubí, na straně severní pohanění jeho u řeky skrze přívozníka;

3. v choru na levo: sv. Diviš v biskupském ornátě do chrámu vstupující, na pravo mučnická smrt sv. Vojtěcha. (Tyto obrazy malovány prý *Coppem*.)

4. na stropu předsíně: vykropení těla sv. Vojtěcha ve Hnězdně;

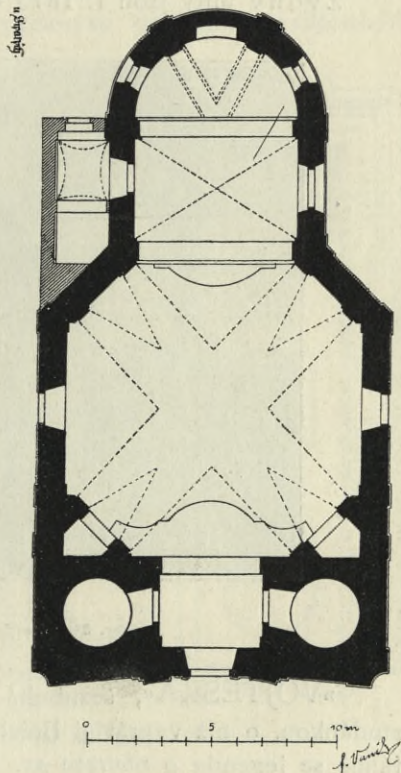
5. na klenutí empory: odkaz písně sv. Vojtěcha národu (světec podává svitek notami popsaný českému knížeti);

6. na klenbě lodi: apotheosa sv. Vojtěcha (pod pláštěm světce erb patronatního města Domažlic, u nohou český lev s erbem Slavníkovcův).

Obrazy 2. a 3. byly r. 1897 úplně a libovolně přemalovány, tak že nadobro setřeny původní jich ráz a zničena umělecká jich hodnota.

Hlavní oltář z roku 1755 a dva oltáře postranní z roku 1753 jsou dobré barokové architektury, sochy sv. Norberta a Zikmunda v životní velikosti a menší sochy sv. Ivana a Ludmily na hlav. oltáři řezal buď *Widmann* aneb *Fr. Ringelhahn*, oltářní obraz ceny prostřední byl neprospěšně přemalován. Na bočním oltáři sv. Víta dva relikviáře v dřevěných barokových rámech dovedně řezaných, v nich miniaturní obrázky *Ecce homo* a *Bolest. P. Maria*, lepší toho druhu díla, vedle toho velké a malé voskové medaliony — vše z poč. XVIII. stol.

Kazatelna baroková mušlového tvaru z r. 1753, na víku velký anděl hlásající desatero přikázání a menší putti na amboně stejného původu se sochami hlav. oltáře. Oltáře i kazatelny darovány byly chrámu

Obr. 83. Milavče. Půdorys farního kostela.

cís. rychtářem Domažlickým Vilibaldem Manětínským (dle zápisu v missálu farním z r. 1690).

Monstrance baroková, mosazná, s námětky stříbrnými přihroublého díla, darovaná od chalupníků Milavečských chrámu r. 1797; na noze chronogramm: qVoD VILLÆ NON DeDerVNT, CASÆ sINGVLArI eX pLeTATE Tlbi IesV OFFERVNT.

Cínový svícen 24 cm vys., běžný tvar kandelábrový z XVIII. stol., jemná ornamentika na patce jest zajímavá originelními podrobnostmi.

Zvony ulity jsou r. 1875 od *Juránka* a *Pernera* v Plzni.

Obr. 84. Milavče. Kaple a studánka Vojtěška.

»VOJTĚŠKA«, šestiboká kaple v obci pod kostelem s proslulou studánkou, o níž vyprávějí Bolelucký (1665), Paprocký, Dobner a j. K ní táhne se legenda o návratu sv. Vojtěcha z Říma do vlasti. Prostá stavba bezslohová ze XVII. stol.

Naproti ní bývalá lázeň, nyní obecná škola, zajímavá srubová stavba jednopatrová z r. 1775.

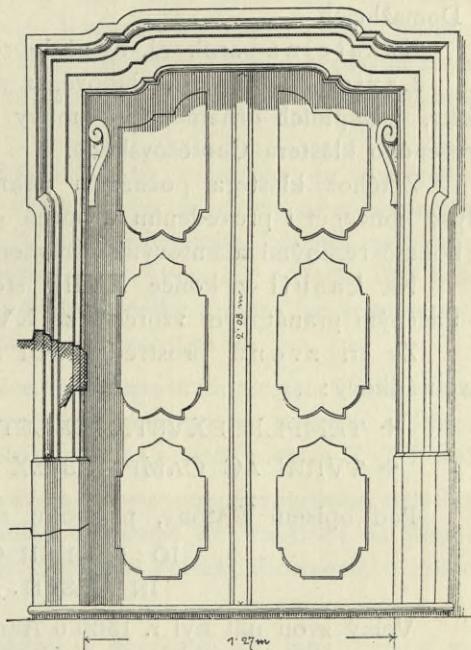
Miletice.

Sedláček Aug., l. c. IX. 153. — Schaller Joh., l. c. XII. 47. — Pam. kn. fary Loučimské.

ZÁMEK požárem r. 1899 téměř v zříceniny proměněný, rozsáhlá, slohu prostá stavba jednopatrová o dvou rovnoběžných křídlech na jihu spolu spojených příčným traktem. Stavba provedena byla ve druhé polovici XVI. stol., kdy byl v držení statku rod Koců z Dobrše, jenž i v následujícím

století zbožím tím vládl. Pod opadanou vrstvou maltovou zřítí v levém křídle dosud původní omítku rustikovanou, uvnitř pak na mnohých místech neumělé malování na zdích, svědčící XVII. a XVIII. století.

MEŠNÍ KAPLE SV. JANA NEP. před zámeckým dvorem, založená r. 1766 Jos. Schmidgräbnerem z Lustenegu na Mileticích, Sehostově a Vráži (střecha a římsa požárem r. 1899 zničeny), výstředně baroková stavba skrovných rozměrů (8×12 m), hlavním průčelím k jihu hledící, zde profilovaný barokní portál (obr. 85.), na straně protilehlé polokruhovou, nízkou apsidou zakončená. Budova vyzdobená vně i uvnitř hojným, ač nepřesným článkovaním ploch, jeví v půdorysu obdélník s eliptickými rondely ve čtyřech rozích, v nich točité schůdky vedoucí na malé balkonové empory. Průčelí kratších stran vybíhají ve vykrajované římsy, v jižním vkusný portálek a nad ním okno barokové, strany podélné rozvrženy jsou pilastry s hlavicemi šabrákovými ve dvě pole, v jichž každém přízemní, čtverhranné a nad ním barokově vykrajované okno. Stěny uvnitř, pilastry členěné, nesou plackovou klenbu s okenními výseky. Vnitřní zařízení požárem vzalo za své zbyly jen zděné tumby tří oltářků a zděný spodek hlavního oltáře, stávavšího uprostřed kaple. Při opravě kaple r. 1901 nalezeno v tumbě oltářní malé mosazné pouzdro s ostatky sv., pak pamětní listina latinská se jmény členů a malovanými znaky rodiny Schmidgräbnerů z Lustenegu.

Obr. 85. Milečice. Vchod do kaple.

Na místě staré, r. 1786 zrušené kaple na příkrém vrchu sv. Markety stojí od r. 1886 nová kaple sv. Marketě zasvěcená.

Mrákov (Mrdákov).

Method, XXIV. 85. — Trajer Jos., l. c. — Liber memorabil. ab aō 1790. — Matriky od r. 1784. — Archiv mus. kr. Č., materialie k přepracov. topografie Schaller.

KOSTEL SV. VAVŘINCE (fara od r. 1785), vystavěn nákladem nábož. matice r. 1811—1813 od základu na místě starší, r. 1790 rozšířené dřevěné kaple z r. 1783.

Stavba orientovaná, zevně vši architektonické dekorace prázdná s věží jehlanovou a přiléhajícím k ní s obou stran schodištěm v západním průčelí, obdélníkovou lodí a užším, polokruhem uzavřeným chorem; okna ve dvou řadách nad sebou, spodní polokruhová, svrchní vlnitě sklenutá.

Vnitřek prostorný, s účelným využitkováním daných rozměrů. Troj-
lodní síň o třech klenbových polích má i s předsíní 18·70 *m* délky, 12·60 *m* šířky, střední, širší loď má klenutí valené s kápěmi, jednotlivá pole lodí bočních hladká klenutí křížová, nad bočními loděmi empory s plackovými klenbičkami, pilíře mezilodní čtvercové; chor nepatrně nižší s klenutím valeným v conchu přecházejícím; oblouk triumfální polokruhový.

Oltáře tři jsou díla nového, obrazy na nich od *P. Vimmra* v Domažlicích.

Kazatelna baroková, na ní dobré ornamentální řezby, z XVIII. stol.

Lavice kostelní, dubové, z nich čtyři páry s pěkně řezanými boky, v náplních ornamentální motivy renaissanční; dodány sem byly ze zrušeného kláštera Chotěšovského.

Z téhož kláštera pochází i pěkná, dubová zpovědnice, v jejíž vlysu koncepcí i provedením výborné ornamentální náplně a varhany s bohatě řezanými akantovými ornamenty.

Na kasuli z konce XVIII. stol. zelené sametové postranice s tlačeným granátovým vzorcem ze XVI. stol.

Ze tří zvonů prostřední 0·61 *m* prům., 0·46 *m* výšky má opis dvouřádkový:

+ TEMPLIS EXVSTIS DELETAQVE IGNE VORACI

+ TVRRRI AC CAMPANIS EX TRIADE VNA FVI (1729).

Pod opisem festony, na boku relief sv. Markéty, pod ním nápis:

IO : PERNER GOS MICH

IN PILSEN . 1 . 7 . 30 .

Velký zvon ulit byl r. 1866 u Anny dcery *Karla Bellmanna* v Praze, malý r. 1874 u *Jos. Diepolda* tamtéž.

Nemanice (Wassersuppen).

Method, XXIV., 88. — Trajer, I. c. 867. — Posel od Čerchova, VI. č. 14, XXII. č. 46. — Domažlické Listy, XVI. č. 31. — Mareš Fr., České sklo, 53. — Bílek T. V., Dějiny konfiskací II. 1057. — Liber memorabilium der Filialkirchen St. Joannis Nep. in Dorf Wassersuppen von dermaligen Exposita alda P. Joan. Franc. Küffner 1775. — II. pamětní kniha něm. z r. 1832. — Matriky od r. 1758.

Německá osada, založená v drsné horské krajině Českého lesa při hranicích zemských na sklonku XVI. stol. v době, kdy Domažličtí nuceni byli stěžovati si na sněmu, že se lesy mýtí, Němci osazují a hutě nové k děláni skla v nich vyzdvihují. Stará farní kniha v bavor. Brodu uvádí tuto ves pod jménem Lošnice. Nedaleko odtud zříceniny hradu starého Heršteina blíže kláštera Pivoňského.

FARNÍ KOSTEL SV. JANA NEP., vystavěný v letech 1781 až 1784 nákladem hrab. Stadion a osadníkův. Od r. 1704 stávala zde malá kaple, obsluhovaná knězi Klenečskými až do r. 1718, kdy na její místě vystavěn dřevěný kostelík a k němu ustanoven exposita. R. 1785 zřízena byla při novém kostele farnost pro několik obcí dotud do bavor. Les. Mnichova přiřazených.

Orientovaná stavba baroková s bohatěji upraveným průčelím, jehož podstatou jest věž, tvořící v čele risalit s vykrouženými boky, v jichž koutech umístěno schodiště a kaple. V nadpraží hlavního vchodu leto-počet 1785, po stranách výklenky; nad hlavní římsou, podepřenou čtyřmi pilastry, zvedá se rovnoramenný štít, nad nímž pokračuje věž, krytá zvonovitou bání. Podélné stěny lodě, lesenami oživené a choru, mírným čtvrtkruhem zúženého, prolomeny jsou barokovými okny a prostými čtverhrannými vchody. Z chorového závěru polokruhového vystupuje nižší sakristie.

Lod' uvnitř 14'80 *m* dlouhá, 8'60 *m* široká, rozvržena jest sdruženými pilastry a pásem nad nimi z římsy vystupujícím na dvě pole s prkenným stropem v podobě plackové klenby. V západní její části kruchta spočívající na dvou oblých sloupech. Do choru, jehož prostora o málo užší lodě i s polokruhovým závěrem dosahuje 8'60 *m* délky, otevírá se segmentový oblouk triumfální; chor sklenut plackou, závěr conchou.

Hlavní oltář sestavený z oltáře dominikánského kostela v Klatovech, baroková architektura na čtyřech točitých sloupech se soškami sv. Jana Nep., Vavřince a Floriana. V celku obstojné dílo z první polovice XVIII. stol.

Obraz sv. Vavřince na pravém postranním barokovém oltáři se soškami sv. Štěpána a Linharta, pochází z kostela sv. Vavřince na Veselé hoře u Domažlic, kam darován byl děkanem Petrem Florianem z Polné r. 1771.

Monstrance mosazná, baroková s figurkami sv. Jana Nep. a sv. Josefa, jakož i pacifikal ve formě monstrance jsou méně cenné výrobky z polovice XVIII. stol.

Ze tří zvonů byl první ulit r. 1853, druhý a třetí r. 1836 *Václavem Pernere*m v Plzni.

Němčice.

V lese Jedlovce revíru Hernštejnského (č. kat. 470) nalezeno bylo v r. 1888 několik set mincí knížete Bořivoje II. Větší díl mincí těch uložen je v hrab. Černínské sbírce v Petrohradě u Jesenic.

Zpráva o nálezu tom v Pam. Arch. XIV. 416 a 417 mylně udává jako naleziště obec Oprechtice.

Netřeby.

Sedláček Aug., l. c. IX. 126 (s půdorysem hradu).

Zříceniny hradu na příkrém skalnatém ostrohu, vystavěného as ve XIV. stol. od držitelů blízkých Kanic, jimiž tehdy byli členové rodu z Risenberka a dle nich hrad též Novým Risenberkem pojmenován. Původní název hory v lidu podržený, po čase opět opanoval a přešel i na hrad. Týž dostal se jakožto zboží Kanické ve druhé polovici XIV. stol. v držení vladyk z Čachrova, kteří na zdejší hradě sídlili, ale v XV. stol. přesídlili se do tvrze Kanické.

Hrad od té doby více neobývaný pustl, až konečně úplně zkáze podlehl. Ze zbytků věžovitého stavení, hradební zdi, příkopu do skály vylámaného a v něm znaitelné studně dá se souditi na skrovné jen rozměry hradu.

Počínovice (Podsínovice, Putzeried).

Trajer Joh., l. c. 182. — Randa Hyp., Chodové, 118. — Method, XXV. 109. — Pamětní kniha farní a matriky od r. 1788.

Chodská ves, jejíž jméno snad odvozeno od vrchu východně nad osadou se zvedajícího, kdež podnes se říká »na sinech, na rosinech«. Osadou protéká potok Andělka. V listinách ves uvádí se již r. 1325. Psané výsady obdržela r. 1698. R. 1787 zřízena zde lokalie, fara od r. 1856.

KOSTEL SV. ANNY (farní), stavba bez slohu, provedená mezi lety 1805—1806 (před tím stála zde dřevěná kaple). V čele západního průčelí věž s cibulovitou bání, vystupující poněkud z úrovně lodi chrámové, pod ní prostý hlavní vchod, podélná loď k východní straně šikmými rameny k presbyteriu připojená, prolomena jest na každé straně dvěma barokovými okny a obyčejnými dveřmi. Presbyterium užší, s lodí stejně vysoké, má závěr pravoúhlý. Kryt šindelový. Stěny oživeny vně i uvnitř jednoduchými pilastry.

Vnitřek. Z podvěžní kobky, valeně sklenuté vedou v levo dveře na kruchtu, v pravo do depositáře. Loď 14·20 *m* dlouhá, 10 65 *m* široká, má strop rákosový, v západní části zděnou emporu na dvou čtverhranných pilířích a podkruchtí o třech křížových klenbičkách. Presbyterium 6·43 *m* široké, 7·46 *m* dlouhé (i s polokruhovým obloukem triumfálním) má valené klenutí se čtyřmi kápečmi. Po levé straně sakristie, nad ní malé oratorium.

Na hlavním oltáři s postranními portály neuměle řezaný nástavec v podobě bohatého akantového rámoví (XVIII. stol.) s bezcenným olej. obrazem rodiny Páně od *Jana Herzoga* v Plzni.

Dva oltáře boční mají plochá baroková tabla, na levém z nich obstojný olejový obraz sv. Markety z konce XVIII. stol.

Kazatelna a křtitelnice bez ceny.

Kaditelnice copová, tepaná v mosazi, XVIII. stol., tvarem i provedením jako na obr. 102. (viz Srbsce).

Zvony: 1. Průměr 0·77 m, výška 0·60 m, ucha hladká, na boku Kristus na kříži s Marií a Janem (drobné figurky), na druhé straně 15 cm vys. figurka sv. Petra. (Obr. 86.) Opis minuskulemi:

✱ anno ✱ domini ✱ milēmo ✱ cccc ✱ l ✱ um ✱ ista ✱ Kampana .
debet ✱ ecce ~ apof.

Pod tím: Sanctum ~ santslavm

2. Slit byl *Petrem Hülzerem* v Nov. Městě u Vídně r. 1881.

3. Průměr 0·37 m, výška 0·30 m. Na koruně ornamentální obrouček, na plášti obrázky sv. Jana Nep. a Prokopa. Opis dvouřádkový:

HONORI S · S · IOANNIS NEPOMVCENI
ET PROCOPII FVSA ANNO DOMINI ☉ 1729.
Zvonař. štítek *Jana Pricpveje*.

4. Prům. 0·28 m, výš. 0·23 m, ucha provazcová. Opis minuskulový: ✱ panu ✱ mljnarzi ✱ mafo . gon . u (?) ✱ pod kamenem; pod obrubou letopočet 1531°. Tento zvon visíval na bývalé dřevěné kapliče.

Zvony 1. a 3. přeneseny sem byly dle udání v pam. knize z Nepomuka.

Postřekov starý.

Pam. Arch. XIV. 377.

Chodská obec, v níž r. 1888 při přestavbě stavení č. 24 udál se nález zlatých a stříbrných mincí XV. stol.

Příkopy.

Eug. hr. Černín, Rkp. Geschichte u. Archaeolog. — Arch. Pam. 326.

Mezi zříceninami hradů Herštejna a Risenberka zvedá se do mírné výše opevněný vrch »Příkopy«. Témě vrchu obklopují trojnásobné, stupňovitě nad sebou se zvedající náspy s hlubokými příkopy, z nichž třetí má 72 m délky a 57 m šířky. Ohražená prostora je nepatrná a sloužila za hradiště v době již historické (patrně za hlídku pomezí).

Obr. 86. Počinovice. Plaketa na 1. zvonu.

Radonice.

U obce nalezeno (r. 1892) osm bronzových náramků otevřených, z doby předhistorické; uloženy jsou ve sbírkách musea v Domažlicích.

Rejkovice.

Pam. Arch. VI. 77. — Šnajdr L. l. c. 79.

U Dvora Rejkovic nad Dražinovem nalezena trojstranná dýka s rukojetí, smaltem obloženou, z doby předhistorické.

Risenberk (Ryžmberk).

Sedláček Aug, l. c. IX., 59. (s vyobrazeními a půdorysem). — Heber, Burgen u. Vesten IV., 145.

Zříceniny hradu na severozápadním výběžku horského pásma Novokdyňského, tvořivšího s hradem Herštyněm pevnostní baštu, položenou před průsmyk Všerubsko-Domažlický.

Hrad založen byl as v polovici 13. stol. některým členem rodu pánů z Risenberka. Starší sídlo bylo bezpochyby tam, kde nynější Příkopy, poněvadž místu tomu ještě v 16. stol. říkalo se Starý Risenberk. V držení hradu a zboží uvázali se v 15. stol. páni z Janovic, po nichž v 16. stol. následovali opět Švihovští z Risenberka a páni z Gutštejna, kterým po vzpouře stavovské Risenberk konfiskován a prodán Janu Filipu Kracovi ze Šarfenšteina. Konečně hrad po válce třicetileté, zpleněný a k obývání více nezpůsobilý přešel na Volfa Maxm. Lamingena, po němž vdova jeho prodala jej Jiřímu svob. pánu ze Stadionu.

Hrad vyznačuje se terassovitým založením. Předhradí hájeno bylo hradební zdí s čtverhrannými baštami, v podhradí táhly se na straně západní stavení hospodářská a čelední, příční zeď dělila je od výše položeného vlastního hradiště, hájeného na venek dvojatou zdí hradební s úzkým parkánem, dvojími příkopy a dvěma okrouhlými věžemi, z nichž severní, v hradbách položená, byla mocnou baštou, jižní pak (vlastní donjon) tvořila nároží čtverhranného paláce.

Architektonicky zajímavých podrobností nikde se nezachovalo. Čtverhranná věž při vnitřní vysoké hradební zdi vyzdvižena byla nově r. 1847 a na rozhlednu upravena.

Slavíkovice.

Pam. kniha farní počíná r. 1787.

TVRZ, která jako panské sídlo s kaplou založení sv. Josefa se tu připomíná r. 1716 (D. Z. T. 493 A. 23.) zanikla beze stopy.

FARNÍ KOSTEL sv. Josefa založen r. 1827; před tím stávala tu výše uvedená kaple, při níž zřízena r. 1787 lokalie, r. 1857 na faru povýšená.

Neslohová budova s lodí ve světlosti 14·80 m dlouhou, 10 14 m širokou, prolomenou na podélných stranách širokým segmentovým oknem a podobným menším oknem v čele západního průčelí, které vybíhá v ne-

vysokou, plech. jehlanem krytou věžicí. Presbytář v podobě obdélníka 9 m širokého, 6·80 m dlouhého má okno segmentové, po levém boku sakristii.

Vnitřní prostoru lodi přepíná kopulovité klenutí na podpůrných pásech, presbytář má klenutí ve formě elipsoidové.

Vnitřní zařízení je novodobé, jediné kamenná křtitelnice rázu kalichového s nádobou na spodu svazem listů zdobenou a kazatelna jednoduchých barokových forem prozrazují sklon XVIII. stol.

Dva barokové svícny cínové 59 cm vys. s trojbokou patou na drápech, znamenány jsou: $W \cdot A \cdot C \cdot 1 \cdot 6 \cdot 8 \cdot 5$, třetí svícen téhož tvaru má nápis: ALT · S NICOL 1703.

Obr. 87. Srbsice. Kostel sv. Víta.

Zvonek u sakristie 8 cm vysoký, 10 cm v prům. s nápisem kol hlavy FECIT CLATTÆ ANNO 1708 ☼

Na plášti obrázek Ukřižov. a P. Marie Klatovské.

Práce Klatov. zvonaře Jana Pricqveye.

Zvony.

Dva větší zvony lity r. 1851, značka zvonař. W. P.

Z malých:

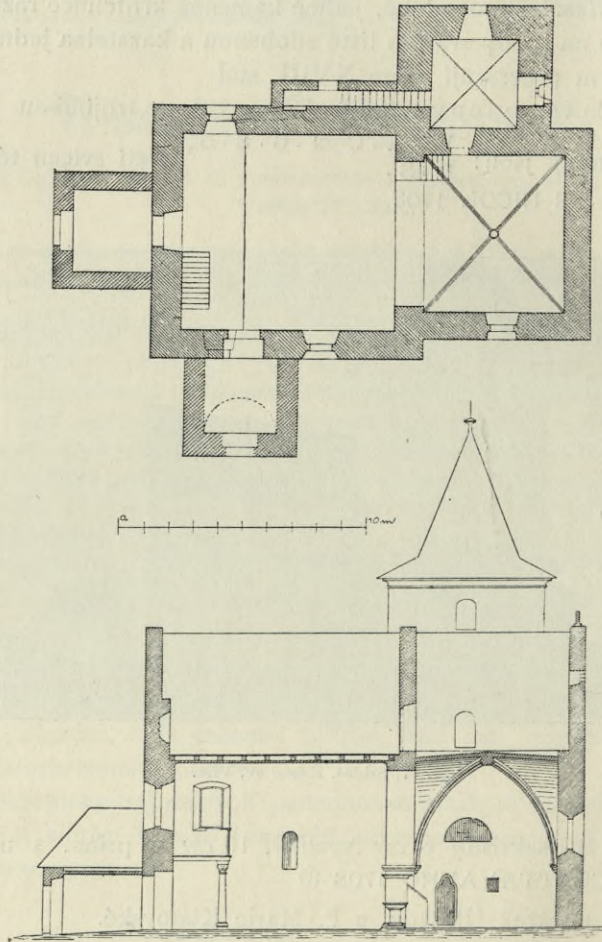
1. 35 cm v průměru, 27 cm vys.

Na plášti obraz Ukřižovaného a sv. Vojtěcha s vyrytým nápisem S ADELBERTVS, kol hlavy opis I W S ANNO 1771.

Pod nápisem festonky se slunečnicemi.

2. 29 cm v prům., 23 cm vys. Na plášti obraz: Útěk sv. rodiny do Egypta, — sv. Jan Nep.

Kol hlavy pod torem nápis dvouřádkový:
 † HONORI S: S: NOMINVMIESV MARLÆ OSEPHI AC. D: IOANNIS NEPO
 MVCENI FVSA CLATTÆ ❁ ANNO ❁ 1707 ❁
 pod tím ozdobný pásek.
 V medailonu: IOANNES PRICQVEY.

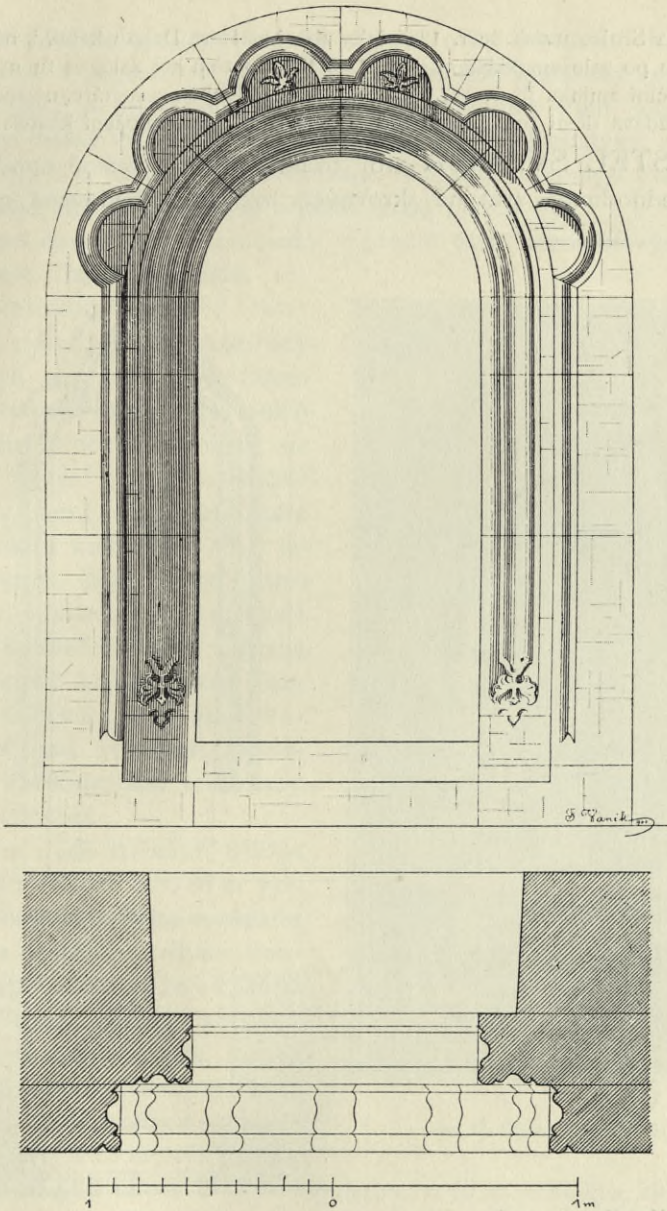
Obr. 88. Srbsice Půdorys a podélný řez kostela sv. Víta.

Smolov.

A. Srna, Místopis král. města Domažlic. »Šumavan« XXI. č. 12. Domažl. L. VII. č. 28. — Zápis z r. 1514 a 1524 v knize kšaftů. Štrér, Progr. gymn. Domažl. 1886.

Severovýchodně ode vsi zdvihá se mírné návrší, jehož východní kraj jakoby na val upravený zdá se nasvědčovati, že poloha tato bývala za dávných dob opevněna. Někteří hledají v místech těchto Tuhošť. Naproti návrší tomu směrem k Bořicům na tři strany příkře do údolí spadá vrch Hradiště.

Severně od obce, v místech, kde nyní končí železniční most, udál se r. 1862 nález mincí (českých grošů Václava II.).

Obr. 89. Srbsice. Jižní portál.

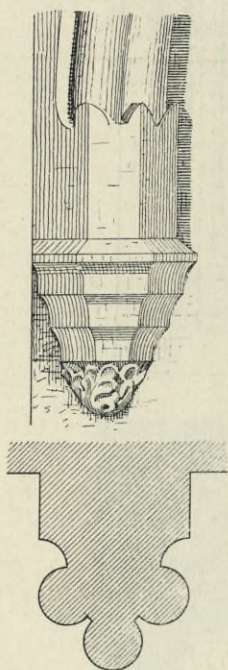
Srbsice.

Trajer J., l. c. 819. — Sedláček Aug., Hradý IX, 55. — Erben K. J., Regesta diplom. — Pam. Archaeolog. V. 162. — Posel od Čerchova r. XXVI. č. 11. — Method XXI, 5, XIII, 101, XXII, 128. — Šumavan 1870, 1882 č. 17. — Hr. Černín Eug., rukop. Geschichte und Archaeologie.

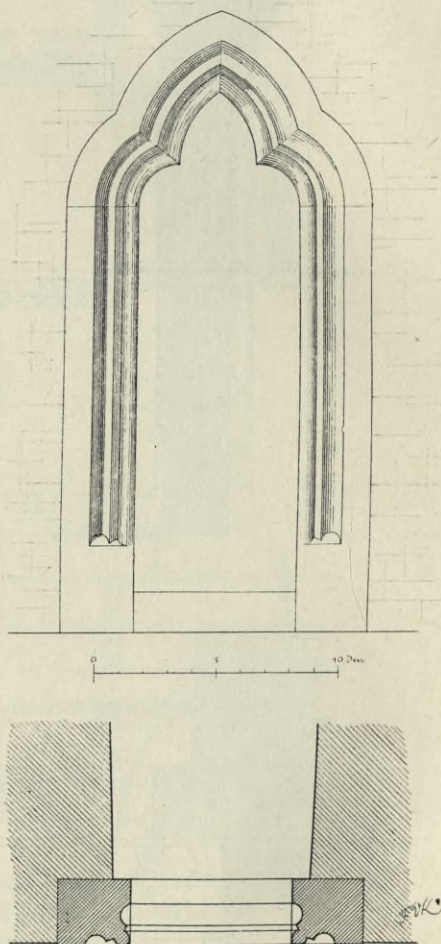
V polích u obce nalezeny na počátku XIX. stol. různé bronzové předměty.

Osada Srstice uvádí se r. 1226 jako zboží kláštera Doxanského, k němuž dostala se nedlouho po založení kláštera v r. 1143. Brzy potom asi založen tu nynější kostel, o němž se činí zmínka již r. 1273. Starý nápis na klenbě presbytáře, nejspíše a neúplně obnovený, udává dosti pravděpodobně r. 1199 jako dobu založení kostela.

KOSTEL SV. VÍTA stojí osamocený na výšině opodál vesnice. Jest to jednoduchá svatyně skrovných rozměrů, zbudovaná na sklonku

Obr. 90. Srstice. Konsol a profil
žebra v kostele sv. Víta.

Obr. 91. Srstice. Portálek vedoucí do sakristie.

XII. stol. v románském ještě slohu, ale s prvními již stopami nové gotiky. Bohatší a dokonalejší architektonická výzdoba tak malé svatyně, lišící se nápadně od chudoby podobných kostelíků v okolí, vede k oprávněnému úsudku, že ozdobné kusy stavební dodány sem byly z vlastní kamennické dílny kláštera, jehož filiací fara zdejší byla.

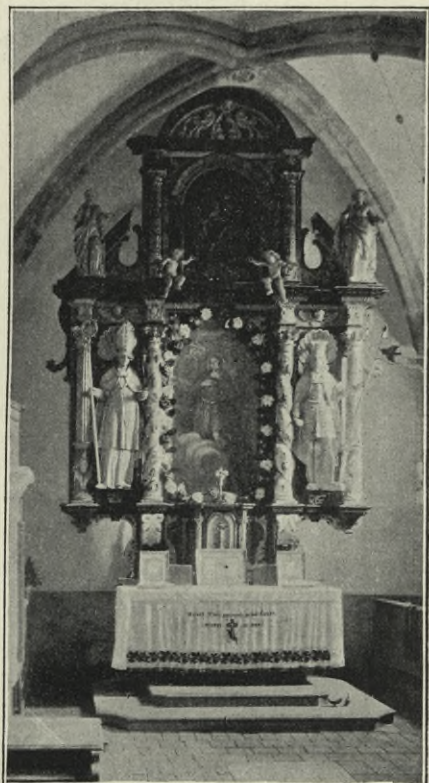
Stavba orientovaná, krytá taškami, omítnutá; loď téměř čtvercová s hladkým štítem západním, v něm zazděné okno segmentové, pod ním prostá kobka zakrývající obyčejně vjýchod.

Strana jižní (k obci) prolomena dvěma okny (východní hrotité, západní pozdější a segmentem přeprnuté), zde kobkou zastavěný románský portál (obr. 89.) o dvou nárožích, tvořících pravoúhlý kout, jehož vnitřní čelo a boky mělce vykrojené při patě rozdvojenými listnatými ornamenty jsou zdobeny, obě nároží pak profilována hladkými oblouny. Přední čelní oblouk lemuje obloučkový vlys, v jehož dvou polích lilie.

Na levé straně lodi, prolomené v přední části segmentovým oknem, příděno jest úzké schodiště, vedoucí na oratorium ve věži. Chór užší, s lodí stejně vysoký, uzavřený přímou zdí a nad ní hladkým štítem (v něm křížový otvor) prolomen jest jediným hrotitým oknem na jižní straně (menší got. okno v čele je zazděné). Levý bok jeho opírá se o nevysokou kamennou věž jehlanem krytou, jejíž druhé patro bezpochyby přístavěno bylo na místě dřevěné, dudkové zvonice. Různá co do velikosti a tvaru okna jsou vesměs bezslohová, pouze úzké hrotité okénko nad vchodem, prolomeným do východní zdi, je z doby původního založení.

Prostora lodi uvnitř 8.60 m dlouhé, 7.92 m široké a 6.85 m vys. kryta jest rovným stropem, v západu nová kruchta dřevěná na dvou sloupech. Triumfální oblouk, tupě hrotitý, má trnož stlačený ze dvou oblounů na nízkém podvalu, patka oblouku nasazuje na dvojdílné římsy (profily zde maltovou vrstvou neurčitě vystupují) ve výši 2.35 m; týž otvírá se do čtverhranného choru 5.75 m dlouhého, 6.40 m širokého, sklenutého do křížve s mohutnými žebry, tvořenými ze tří bezprostředně k sobě přilehlých oblounů, v jich křížení okrouhlý svorník s plastickou, čtyřosou růžicí; konsoly s listnatou spodinou šíří se třemi nad sebou vystupujícími ploškami, pokrytými nízkou kosinou, nad ní vysoké cimbuřovité štítky tvoří přechodní články k žebřům.

V pravém rohu klenutí nad oknem obnovený zbytek nápisu „1199 & ffrvam“. Na straně evangelijní čtverhranné orámování sanktuaria, zavřeného mřížkovánými dvířky s čtyřlístými růžicemi. Zde též portálek 0.66 m široký, 2.04 m vysoký, trojatým obloukem (prostřední hrotitý) uza-

Obr. 92. Srbsice. Hlavní oltář.

vřený (obr. 91.). Na zdi, lomeným obloukem uzavřené, fresková malba z části odkrytá (stopy maleb shledaly se i na jiných místech), představující poslední soud, v prostých črtách (drobné postavy: Kristus trůní na duze, nohy opřené o zeměkouli, obě ruce pozdviženy, kolem něho v záři andělé a svatí, opodál v oblacích větší postavy andělů, z nich jeden drží kříž; pod Kristem v pravo postavy blažených, z nich nejbliže klečí postavou větší Jan Křt., vedle něho odvrací tvář svou temná, obnažená postava

Obr. 93. Srbice. Soška Madonny v kostele sv. Víta.

odsouzenec, nejniže anděl letící v eliptické mandorle), ostatek vápnem zabílený a též proraženým obloukem do oratoria zničený. Pozdějším přemalováním setřen úplně původní starobylý ráz malby. Portálkem vstupuje se do koby pod věží, čtvercové prostory o 3·45 m dlouhých stranách, přehražené nyní prkenným stropem na spodní sakristii a oratoř nad ní. Prosté dvěře na východní straně mají kamenné románské pažení, profilem shodné s vnitřním ostěním hlavního portálu; na místě portálu však záhy po dostavění kostela, ne-li již současně zapuštěno bylo jen úzké hrotité okénko; kobka má hladké křížové klenutí bez žeber, stejně vysoké s klenbou v presbytáři, lícní jeho oblouky jsou tupě lomené.

Hlavní oltář, renaissanční architektura ze XVII. stol., uprostřed mezi sloupy nový olej. obraz sv. Víta, po stranách dřevěné sochy sv. Prokopa a Václava, v hořejším nástavci menší sošky sv. Barbory (obr. 92.).

Socha Madonny na srpku, dřevěná, zlacená, s nahým Ježíškem, u nohou malé postavy klečících andělů, výška 1·50 m, XVI. stol. (Socha stávala dříve na hlav. oltáři, a jeví velkou podobu se sochou Madonny v Kolovči. Obr. 93.).
Dvě sochy na konsolích (reliefy z archy): sv. Vít a sv. Václav, 1·30 m vysoké (bez konsolu), polychromie novější, XVI. stol. (obr. 94. a 95.)
Tři (inventář uvádí čtyři) obrazy tabulové ze zavíracího oltáře, 0·47 m široké, 0·78 m vysoké, olejová malba na hnědé půdě s větevnatou arkádou šedé barvy: 1. P. Maria podává sv. Anně Ježíška, v pozadí anděl, 2. Apoštolé Petr a Pavel, 3. Jan a Ondřej; robustní postavy a tváře,

kornaté, tvrdé řasování, barvy šedavé, syté. Dílo všedního malíře ze XVI. stol. (od téhož mistra Apoštolé Bartoloměj a Ondřej v Klatovském musei, viz Soupis VII., 99.) (Obr. 96., 97. a 98.)

Při levém boku triumfal. oblouku k a z a t e l n a kamenná, prosté renaissanční řečniště čtverhranné s římsou a arkádou na lícních plochách, spočívající na oblém dřívku nízkého sloupu s širokou listnatou hlavicí (obr. 99.). Do protějšího boku vezděn jest n á h r o b n í k s erbem rodu Žakavců ze Žakavy, jehož zabílený, otlělý nápis je nečitelný. Žulová deska 1·60 m vysoká, 0·89 m široká, XVI. století.

Kalich měděný, zlacený (slouží nyní za ciborium), výška 21 cm, hladká číř tvaru kuželovitého, 13 cm prům., mřížkou spjatý ořech silně vystouplý má šest rout, v nich * M A R I A zlatem v černém emailu, mezi routami tepané šestilisté růžice, na hladké, šestilaločné noze stříbrný štítek aplikovaný, v něm odznaky zlatnictví (skřížené pilníky, mezi nimi plameny a nápis *Wilhelmus goltsmelrer* (obr. 100., 101.), patka vroubena mřížkou. Cenná práce z XV. stol.

Lampa mosazná, barokní, běžného typu, s uchy v podobě karyatid, prolamovaný a rytý ornament, XVII. stol.

Kaditelnice baroková, mosazná, výška 30 cm; víko kulovité, vysoké, tepaná ornamentika; XVIII. stol. (obr. 102.)

Zvony: 1. Průměr 0·66 m, výška 0·50 m, ucha hladká, na plášti Matka Boží, plaketa 11 cm vysoká, kolem koruny opis majuskulemi (4 cm vys.): O M A R I A S M A T E R S G R A T I A S M A R T I N U S S L O V A S S

Soupis památek hist. a uměl. Pol. okres Domažlický.

Obr. 94. Srbsice. Soška sv. Víta ze 16. stol.

IOHANNES S M S PATRVS pod tím vlýs z gotických vimperků, mezi nimi 31, jinde dráček (obr. 103.). Dílo Plzeňského mistra *Filjho* neb jeho nástupce z r. 1531.

2. Průměr 0·60 *m*, výška 0·42 *m*, ucha pletená, na boku plaketka 6 *cm* vysoká s obrázkem Ukřižovaného (viz vyobr. v Soupisu XII. 147), na protější straně větší konvička, opis minuskulemi:

Obr. 95. Srbice. Soška sv. Václava ze 16. stol.

† 1889 hoc a opus s factum s
est s pro honore (korunka) dei s et
sancti s viti s m danjhel. (1489).

Na hambalku letopočet
1708.

3. Průměr 0·45 *m*, výška 0·35 *m*, ucha pletená, boky hladké, opis majuskulemi 3·5 *cm* vys.: † O MARIĀ S MATER S
GRACIE S MATER S MISER S
pod tím vlýs jako u zvonu 1.,
v něm písmeno Z. Dílo téhož
zvonaře jako 1.

TVRZ, která tu stávala ještě
r. 1711, když Srbice k panství Chu-
děníckému byly připojeny, stržena
byla při přestavbě dvora tak, že po
starých malbách, znacích rodin Čer-
nínů a Bubnů a nápisech, jež se tu
na stěnách jídelny a vedlejších síní
nalezaly, ani stopy se nezachovalo.
Jako zbytek původní stavby ze
XVI. stol. ukazuje se pouze štítová,
sgrafitem zdobená zeď mezi nynější
sýpkou a ratejnou, pak klenuté síně
v ratejně. Na zdi u vrat dvora pod
omítkou stará rustika škrabaná.

Na pahrbku při rybníku bý-
vala nějaká tvrz, z níž zbyly dosud
sklepy.

Stanětice.

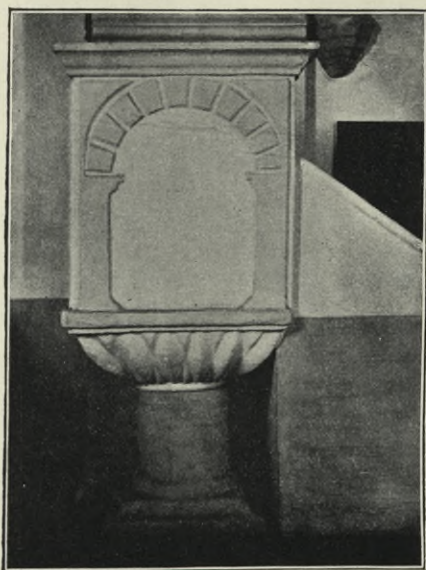
Trajer J., l. c. 851. — Matriky od r. 1759. — Liber memorabil. paroch. ab
a. 1787; v ní lat. listina z r. 1658, uvádějící stručně osudy kostela a fary.

O vsi děje se zmínka r. 1239 (Erben Reg. dipl.). Majitelé svobodného dvoru,
který zde od nepaměti stával, dobrovolně dávali se v ochranu pánům na Risenberce
(Arch. Pal. IV. Arch. Domažl.), pod jichž právomoc ves patřila i nepodobá se tudíž,
že by zde kdys nějaké tvrze bylo. Fara, o které prvá zmínka z r. 1358, držela se ještě
v XVI. stol., v XVII. stol. byl již kostel filiálním fary Ůbočské, později Kdyňské.
R. 1785 fara nově zřízena a odevzdána r. 1788 pod patronat hrabat Stadionů na Koutě.

Obr. 96., 97., 98. Srbice. Tabulové obrazy ze 16. stol.

FARNÍ KOSTEL SV. KUNHUTY v prvotní podobě celkem zachovaná, v podrobnostech zanedbaná gotická stavba z počátku XV. stol., orientovaná a omítnutá. Zbavena obou zděných štítů, přechází sedlová, šindelová střecha lodní bezprostředně v nižší slemenou nad chorem. K průčelí lodí přistavěna kobka, nad ní hrotité okno (nové), vchod zde prostý, polokruhový. Podélná strana prolomena třemi hrotitými okny, z nichž přední dvě, v původní podobě prutem na dvě dělená, mají stejnou kružbu; okno při kruchtě je nové, podobně též jediné okno strany severní.

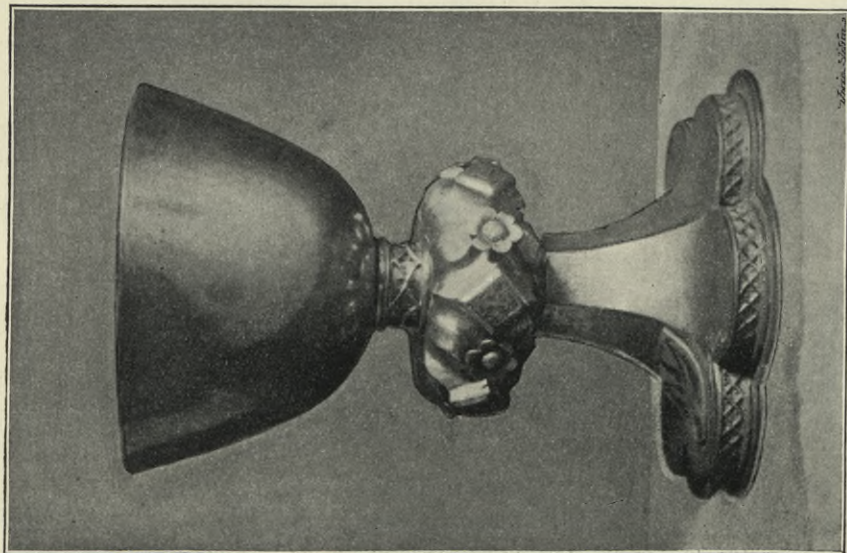
Obr. 99. Srbice. Kazatelna.

Presbyterium o metr na každé straně ustupující a s lodí stejně vysoké má závěr polygonální bez opěráků a bez soklu; čtvero oken s lomenými oblouky, prutem na dvě dělených, vykazuje tolikéž různých kružeb pečlivého a správného kamenického díla (obr. 105.), v nich zbytky původního zasklení okrouhlými terči. V severním koutě mezi lodí a chorem věž s cibulovou, šindelem krytou bání, vyjma patro nejvyšší s ostatní stavbou soudobá; do ní vede gotický portálek s tupě lomeným obloukem na západní straně, proražený o něco později, v prvním patře malé hrotité okénko, ve dvou vyšších po úzkém obdélníkovém okénku s tesaným ostěním. S věží sousedí a k choru přiléhá užší, nízká sakristie a nad ní ko-

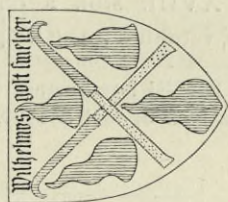
mora, osvětlená z venčí jediným úzkým okénkem.

Vnitřek lodí 13 60 *m* dlouhé, 8 81 *m* široké, kryt je rovným o něco níže (7 20 *m*) než původně založeným stropem, který částečně zakrývá vrchol triumfálního oblouku. Tento jest tupě hrotitý, má nízký sokl, boky hladké, na hranách otupené a přepásané hladkou římsou.

Presbyterium o stupeň zvýšené tvoří křížem sklenuté travée, k němuž pojí se pravidelný $\frac{5}{8}$ boký závěr; klenutí dostupuje ve svornících a vodorovných záklenkách výšky 7 25 *m*. Žebra na hranách jednoduše vykroužená vystupují z konsolů ve výši okenních bankálů (2 36 *m* nad podl.) založených a jsou až na jediné vesměs zdobeny skulpturalními maskami, jichž ráz a charakteristiku pro silnou vrstvu maltovou a bizarní pomalování podrobněji určití nelze (obr. 106.). Ze dvou svorníků jest závěrový zdoben bohatou ratolestí, druhý sedmilistou, dvojřadovou růžicí (obr. 107.). Okna značně široká.

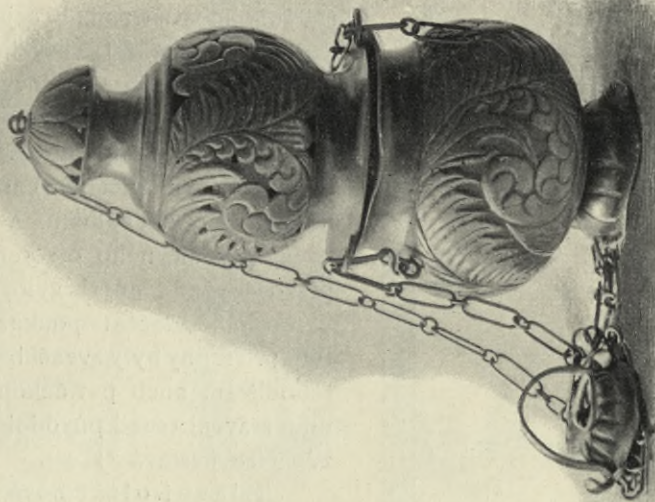
Obr. 100. Srbice, Kalich z 15. stol.

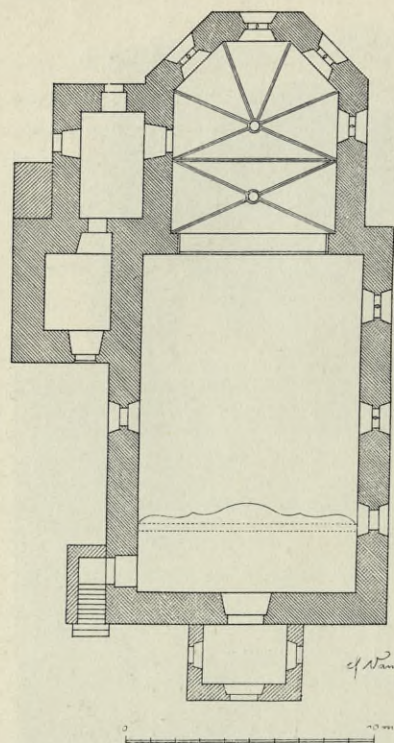
Obr. 101. Srbice, Štítek
zlatnický na kalichu.

Obr. 103. Srbice, Plaketa
v nápisě na 1. zvonn.

Obr. 102. Srbice, Kaditelnice.

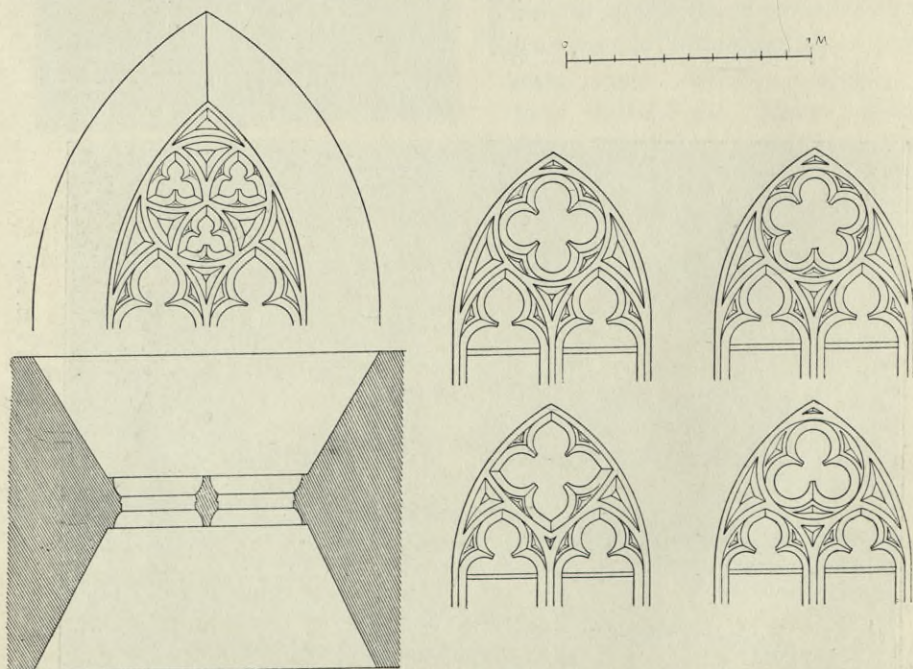

Obr. 104. Stanětice. Kostel sv. Kunhuty. Půdorys.

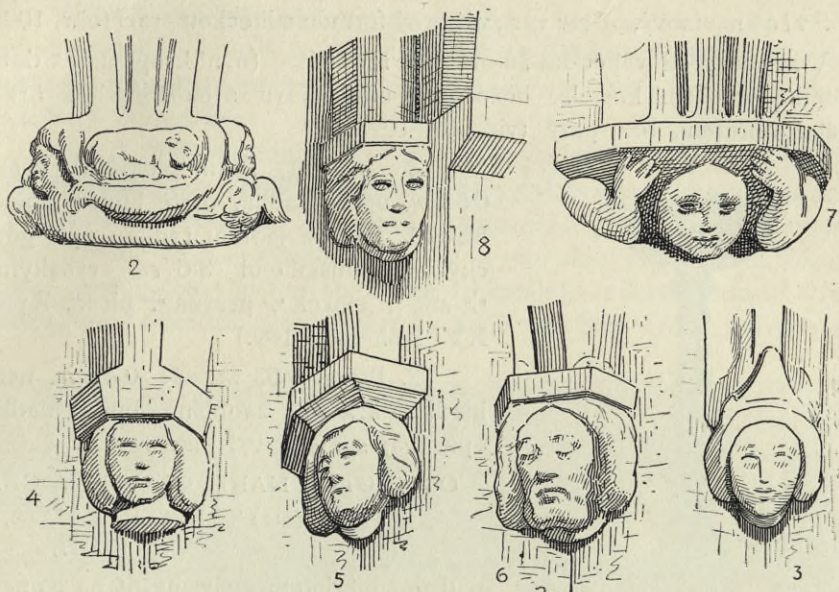
Sakristie patří založení původnímu, ač svým plochým stropem, všedním širokým oknem a třemi obyčejnými dveřmi k době té se nehlásí; z prvního patra věže vedou však hrotité, žulovým pažením opatřené dvře s ubranou hranou do kobky nad sakristií, která svým valeným klenutím (nyní zříceným), úzkým okénkem v čele východním, a zvláště zazděným vedle něho otvorem hrotitých, pískovcovými veněti vyložených dveří k starému založení poukazuje. Dvěře tyto přístupny byly zvenčí buď dřevěným schodištěm aneb pavláčkou ze sousedního stavení (snad původní fary), jehož zde více nestává.*)

Hlavní oltář nová, nepodařená architektura gotická na staré, kamenné mense; na něm bezcenný obraz sv. Kunhuty z XVIII. stol. s chronogramem z r. 1815, vztahujícím se k opravě obrazu.

*) Nynější fara s mansardovou střechou vystavěna byla opodál r. 1790.

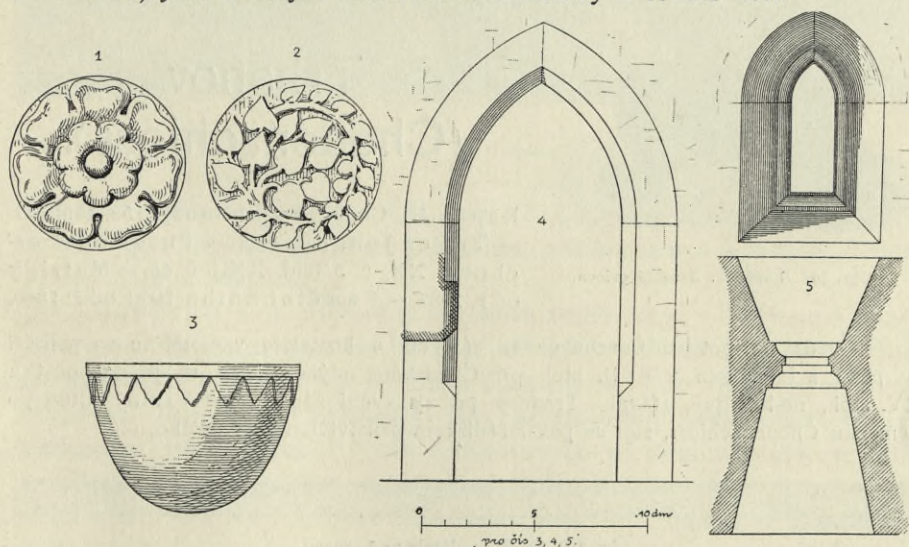

Obr. 105. Stanětice. Kružhy okenní (přední v loďi, ostatní v presbytáři).

Obr. 106. Staněnice. Konsoly žeber v presbytáři.

Dva oltáře v rozích lodi, s neumělými obrazy sv. Barbory a sv. Jana Nep. a menšími, slušnějšími obrazy v hořejších nástavcích (sv. Šebestian a sv. Roch) jsou obstojné barokové architektury z XVIII. stol.

Obr. 107. Staněnice. Detaily z kostela sv. Kunhuty: 1. 2. svorníky, 3. křtitelnice, 4. portálek a 5. okno věžní.

Z paramentů a náčiní kostelního zmínky jedině zasluhuje baroková, kaditelnice a lampa na věčný oheň, tepaná z mosazného plechu, obě z první polovice XVIII. stol.

Svícen cínový, 56 cm vys., výborný formou a lijeckou prací (obr. 108.).

V kobce před vchodem žulová křtitelnice (nyní kropenka) z doby původního založení kostela, běžného v okolí tvaru s jednoduchou ornamentální obrubou, bez paty (viz obr. 107.).

Obr. 108. Stanětice. Barokní svícen.

Zvony: 1. Průměr 0·64 m, výška 0·58 m, ucha hladká, ostře lomená, boky hladké, nahoře jednou řádkou opis gotickými minuskulemi 3·6 cm vysokými: † ave † maria † gracia † plena. Z poč. XV. stol. (obr. 109.)

2. Prům. 0·53 m, výš. 0·42 m, ucha hladká, hranatá, zaoblená, boky hladké, opis majuskulemi v jediné řádce:

O SANCTA S MARIA S MATER S GRA-
CIF (sic) S MATER S MA S,
5

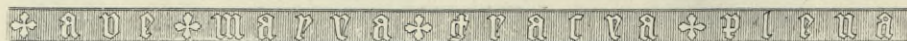
pod tím got. jetelový vlys běžný na zvonech z dílny mistra *Filjiho* v Plzni z poč. XVI. stol.

Ve věži zkomolená a vetchá socha světičky bez atributů, vys. 1·28 m, dobrá řezba z XV. stol.

Trhanov (Chodenschloss).

Randa H., Chodové a jich osudy, 152, 156, 177. — Trajer Joh., l. c. 835. — Posel od Čerchova, XX. č. 3, ibid. XXII. č. 46. — Matriky od r. 1787. — Pamětní kniha farní od r. 1840.

Osada na potoku Čerchovce se zámekem a kostelem vzrostší tu za panství sv. pánů z Lamingen v XVII. stol. při Chodském mlýně, který tu již na počátku XV. stol., ne-li dříve, stával. Trhanov po vystavění zámku (1671) zvaný odtud po německu Chodenschloss, stal se pak střediskem panství Lamingského.

Obr. 109. Stanětice. Nápís na 1. zvonu.

KOSTEL SV. JANA NEP. (farní), prostá budova s osou od severu k jihu obrácenou, bez slohu, původně kaple zámku, k němuž r. 1706 přístavěna. R. 1787 zřízena při kapli lokalie, která r. 1855 na faru povýšena byla. R. 1810 kostel při požáru zámku též vyhořel.

Kostel, vsunutý mezi stavení zámecká, jest zevně jen na straně podélné uvolněn, ač i zde v přízemí zakryt předsíní a schodištěm. Ze slemene taškové střechy vystupuje nad presbytářem nevysoká zděná věž s cibulovou, šindelem krytou bání.

Loď 15·90 *m* dlouhá, 8 *m* široká, krytá rovným stropem, prolomena jest na každé straně podélné dvěma okny s polokruhovými závěry a prostým čtverhranným vchodem. Z podjezdu zámeckého příchod nyní uzavřen, nad ním otvírají se na hudební emporu a do síně lodní široká okna oratoře; před polokruhovým obloukem triumfálním s každé strany čtvercová síňka, levá, sklenutá, určena jest za kapli pro boží hrob, pravá obsahuje

Obr. 110. Trhanov.

schodiště vedoucí na věž a půdu kostelní. Chor 5 *m* široký, 6·80 *m* dlouhý sklenut jest hladce do kříže a uzavřen polokruhem a konchou, k němu v levo přiléhá sakristie.

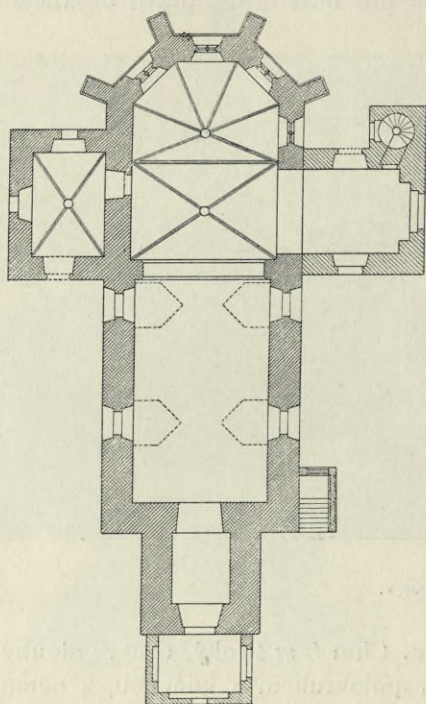
Hlavní oltář jest běžná baroková architektura r. 1818 nově zřízená s obrazem Neposkrvněné Matky Boží od *Mich. Wittmera* r. 1859 v Římě malovaným a menším, též novějším obrazem sv. Jana Nep. (starší oltářní obraz sv. Jana visí v sakristii). Na bočním oltáři levém obraz sv. Jana Sarkandra, zde též dobrá řezba Ukřižovaného ze slonoviny (34 *cm* délky) z XVIII. stol., na pravém slušný obraz sv. Kunhuty z r. 1815, na predelách obou oltářů obrazy na dřevě malované (smrt sv. Ludmily a Rosalie) vespělou technikou, ač povrchní faktury dobrého malíře z konce XVII. stol.

Náciní bohoslužebné i paramenty nové, starší jest jen kasule z modré zlatem a stříbrem protkávané tkaniny, darovaná r. 1824 hraběnkou Stadionovou, roz. Schönbornovou.

Na oltářích osm mosazných svícňů soustruhovaných, barokového profilu od 38—47 *cm* výšky, z XVIII. stol.

Zvony. Ze tří zvonů 1. a 3. ulity byly r. 1880 *Juránkem a Pernerem* v Plzni, 2. r. 1835 tamtéž.

ZÁMEK hrabat Stadionů, vystavěný r. 1677 od Maxmiliana svob. pána z Lamingen, vyhořel r. 1701, po druhé r. 1755, posléze r. 1810, neveliká budova dvoupatrová (svrchní patro přistavěno později) v podobě \perp , na níž těžko určití, co k původnímu založení přináleží. Z prosté výpravy průčelí k silnici obráceného vyniká jedině s kraje vchod k podjezdu, segmentem sklenutý a po stranách jednoduchými pilastry obstoupený, vedle schodiště, z něhož vstup do obou pravým úhlem se rozvětvujících křídel.

Obr. 111. Úboč. Půdorys kostela sv. Mikuláše.

Dekoratívní články po výtce z pálené hlíny jsou přímětky nové. V přízemí traktu do dvora obráceného loubení. Před zámkem 4 kameny při silnici zasažené s vypoukle vytesaným obrazem českého lva, dle všeho mezníky zemské na toto místo převezené z hranic zemských.

Nad Trhanovem při silnici Domažlické kamenná **BOŽÍ MUKA** v podobě oblého sloupu žulového na čtverhranném podstavci; nad dorskou hlavicí čtyřboký hranol s křížem. Z konce XVII. stol.

Úboč.

A. Sedláček, Hradý IX., 55. — Šumavan 1882. 39. — Method, XII. 86, XIII. 100, XXVI. 81. — Matriky I. od r. 1690, II. od r. 1746. — Pamět. kniha farní od r. 1825. — Inventář kost. od r. 1760 a 1864. — Chudenitzer Gedächtnissbuch 1729. — Kniha kost. účtů od r. 1743. — Hr. E. Černín, I. c.

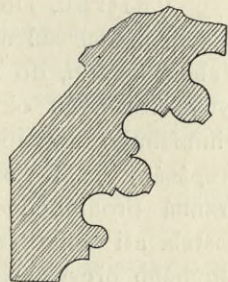
Již v polovici XIV. stol. připomínají se zde dvě samostatné plebanie s vlastními kostely,*) k nimž právo podací vykonávali majitelé blízkého hradu Herštejna. Plebanie při kostele sv. Mikuláše patřila k Úbočí Dolnímu, ona při kostele sv. Václava k Úbočí Hornímu. Obě později splynuly v jednu. Patentem Josefinským byl r. 1785 kostel sv. Václava, stávající na východním konci osady nedaleko nynějšího kostela zrušen a 1791 obcí za 20 zl. koupen a rozbořen. Zdiva jeho použito k vystavění kamenného sruhu při č. p. 33, na němž pozorovati lze četných, pečlivě opracovaných pískovcových kvádrů z obložení oken a portálu (vyobr. 112), triumfalního oblouku a opěráků. Zbytky tyto prozrazují přesné tvary gotiky XIV. stol. a jeví příbuznost ve formě, hmotě i zpracování s druhým místním kostelem.

*) Obě plebanie uvádějí se v listinách ještě v XVI. stol.

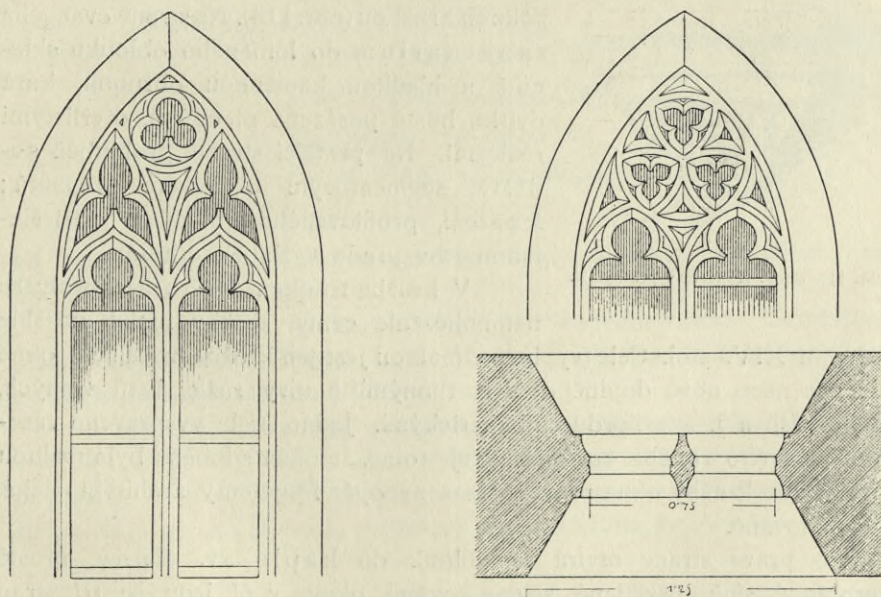
Poblíž kostela sv. Mikuláše stávala tvrz, sídlo zemanské, připomínané již ve XIII. stol. Dosud spatřují se ve farní zahradě zbytky valů a příkopů ve způsobě podkopy a uvnitř hrazení toho nepatrné stopy zdí. Tvrz tato zašla as, když Úboč přivtělen byl k hradu Herštejnu.

FARNÍ KOSTEL SV. MIKULÁŠE. Neveliká, v podstatě gotická budova, na níž jeví se různé doby stavební.

Orientovaná stavba z lomového kamene, s kvádrou výpravou oken, opěr a nároží. V čele věž s přistavěnou kobkou, čtverhranná, vrchní patro přistavěno 1852, šindelový kryt vybíhá v osmiboký jehlan. Loď (ve zdivu zdá se býti se spodkem věže nejstarší částí kostela) prolamují na každé straně dvě segmentová okna; v prodloužení jejím gotické presbyterium při stejné šířce i výšce, polygonálním závěrem opatřené. Po obou bocích presbyteria přístavby: na jižní straně prostá baroková kaple svaté Anny, vystavěná péčí vrchního na panství

Obr. 112. Úboč. Profilovaný kámen na srubu při čp. 33.

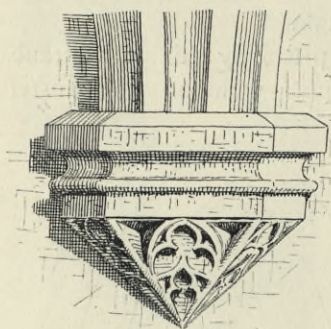

Obr. 113. Úboč. Kružba okenní.

Chuděnickém Václ. Podivína Holečka r. 1763, na sever sakristie stejného sic stáří s presbyteriem, ale zevně bez charakteristických známek slohových. Závěr presbyteria obstoupen jest čtyřmi deformovanými opěráky bez ústupků a prolomen čtyřmi hrotitými, prutem na dvě dělenými okny, jichž obložení a kružby pracované z pískovce ve dvou střídajících se variantech (obr. 113) výborně jsou uchovány. Sokl, byl-li jaký, zakryt jest přizděným pláštěm, který veden jest i kol opěráků.

Rozšíření kostela, o němž zmiňuje se farní kniha při r. 1763, vztahovati se může jedině na přístavbu kaple a překlenutí lodi, ana prostora lodní ve světlosti nedosahuje ani šíře presbyteria.

Vnitřek. Do lodi vchází se prostými dveřmi, kobkou a podvěžním, křížem hladce sklenutým síncem; táž jest 5·62 *m* široká, 9·31 *m* dlouhá. Valené klenutí, do něhož zasahají kápě čtyř segmentových, na obě strany vyšpaletovaných oken, dotýká se téměř vrcholu tupě lomeného oblouku triumfálního s otupenými hranami a nízkým soklem; hladké boky jeho přepásány jsou podbrádkovou římsou, do levého boku vytesána čtverhranná prohlubeň 25 *cm* ve čtverci s jetelovým vrcholením, původního kostela asi sanktuarium. Klenutí presbyteria 5·91 *m* širokého, 8·15 *m* dlouhého převyšuje lodní o 0·50 *m*, tvoříc křížové travée s $\frac{5}{8}$ bokým závěrem chorovým. Žebra jednoduše vykroužená, svorníky hladké, konsoly

Obr. 114. Úboč. Konsola v presbytáři.

2·90 *m* zvýší nad podlahou jsou polygonální s jednoduchou římsou a hladkými boky vyjma větší konsoly pod příčným žebrem a v jižním koutu, jichž jehlanové plochy zdobeny jsou pěknou kružbou (obr. 114). Na straně evangelia sanktuarium do lomeného oblouku sklenuté s hladkou kamennou obrubou, kutá dvířka hustě posázena plochými, čtyřlístými růžicemi. Na protější straně prohlubeň sedilia, segmentovým obloukem přepnutá; z pažení, profilovaného oblounem mezi šikmami je v předu výžlabek otesán.

V kružbě tří oken závěru zachovaly se nemnohé, ale cenné zbytky maleb na skle ze sklonu XIV. stol. Cele vyplněna malbou jest jen kružba v čelném okně (ač i zde něco nově doplněno) s rostlinnými motivy růžic, listů vinných, bodlákových a j. a s bordurami měřickými. Jedno pole vyspraveno řasováním modrého roucha, což nasvědčuje tomu, že okna zdobena byla malbou figuralní; do kružby okna pravého vsazeny opět fragmenty architektonické, žlutě malované.

Po pravé straně otvírá se oblouk do kaple sv. Anny, prosté čtverhranné síně, osvětlené segmentovými okny, v ní jsou se tří stran pavlačovité oratoře. Prostý vchod na levé straně (zde klíč s pěkně kutou renaissanční rukojetí) vede do sakristie 2·87 *m* široké, 4·30 *m* dlouhé s gotickým křížovým klenutím, jehož žebroví a konsoly stejného jsou díla jako v presbyterii, svorník hladký, okna přeměněna na obyčejná.

Hlavní oltář a vedle stojící pískovcová křítelnice jsou nová díla, provedená v duchu gotiky dle návrhů *Ant. Cechnera*; obraz sv. Mikuláše maloval *Ad. Liebscher*. Dva boční oltáře Matky Boží Pomocné a sv. Blažeje i s obrazy na nich z XVIII. stol. jsou umělecky bezcenné; podobně i oltář v kapli sv. Anny.

Kazatelna baroková, rázovitého tvaru a obstojného díla s reliefy čtyř svatých Otců církevních na amboně a čtyř evangelistů na klobouku, z XVIII. stol.

V choru otřený náhrobník kněžský s vytesaným kalichem, ze starého hřbitova sem as přenesený, jehož nápis nyní nečitelný zaznamenan v pamětní knize takto: Leta Panie 1606 31 dne mesyce czerwencze Umrzel jest ctihodny knez Matěj Porziczky, fararz Auboczky a tuto v Kristu Panu odpocziwa oczekawaje weseleho z mrtwych powstani.

Ciborium barokní s prolamovaným košem, noha a víko novější; XVIII. stol.

Ze dvou paten, na nichž monogramy Ježíš a Maria, mosazná označena: E. C. N. D. 1735.

Zvony. 1. Výška 0·60 m, průměr 0·80 m, ucha pletená, nahoře opis jednořádkový majuskulemi: TĘNTO ę ZWON ę GĘST. ę W PL. NI ę SLITI ę KĘ QZTI ę Ą ę QhWALĘ ę P ę B ę Ą ę S ę MIKVLĀSI ę pod ornamentálním, renaissančním páskem: ę 1 ę 5 ę 4 ę 9.~

2. Výš. 0·52 m prům. 0·70 m, nápis:

LETA PANIE 1601 TENTO
ZWON VDIELAL MATIEG
ZWONARZ W MIESTIE
PLZNI NAKLADEM WOSADY
AVBOCZKE

na plášti Ukřížovaný, kolem andílkové s emblemy evangelistů, nejvyš obruba z listů akantových.

3. Výš. 0·25 m, prům. 0·34 m, pod čepcem závěsy slunečnice, na plášti obrazy nejsv. Trojice a sv. Martina; dle pamětní knihy přenesen ze zrušeného kostela sv. Václava.

4. Hladký, visíval nad presbyteriem (výš. 0·16 m, prům. 0·21 m).

Při srubu č. p. 33, o němž výše zmínka se činí, dvéře s plechovým povlakem a kosým plátováním, v polích tepané primitivní růžice, na štítku WA, ze XVII. stol., pocházejí též z kostela sv. Václava.

Újezd (Oujezd).

V musei Domažlickém uložen je bronzový palstav s úškem na straně laločnaté; nalezen byl v chodské vsi Oujezdě.

Únějovice (Ouňovice).

A. Sedláček, Hradý IX., 55.

Ves patřila ku konci XIV. a ještě v 1. polov. XV. stol. ku hradu Pušperku. Později tvořila zvláštní statek, jenž v polovici XVI. stol. spojen byl se zbožím Herštejnským. S tímto a Chocomyšlí dostal se r. 1711 k panství Chuděnickému.

Rozsáhlý dvůr Únějovský zaujímá městiště staré TVRZE, jejíž zbytky hlásí se k stol. XVI.

Nynější sýpka s jednoduchým barokovým průčelním štítem a několika sklenutými komorami v přízemí upravena byla z někdejšího zámečku po r. 1711.

Do kříže sklenutá síň v protější ratejně se starodávným, prostým krbem je rovněž zbytkem starého sídla.

Úsilov.

Sedláček Aug., l. c. IX. 56. — D. Z. 40 J 22, 293 Q 24.

Dříve zvláštní statek s tvrzí, jež ve XIV., XV. a ještě XVI. stol. drželi členové rodu Švihovských z Risenberka. V první polovici XVI. stol. přešel Úsilov trhem na rodu Příchovských z Příchovic, ku konci téhož a ještě v následujícím století seděli tu Vidršperkové z Vidršperka; od r. 1624 vystřídali se tu rychle za sebou majitelé Jan Filip Krac ze Šarpsenštejna, majitel panství Risenberského, Jan Filip Schütz, po něm syn jeho Frant. Filip, jesuit. kolej Králové Hradecká a Mark. Lidm. Vencelíková. Od této nabyt směnou statku a tvrze Úsilova Frt. Hartman hr. z Klenového a Janovic (1694) a připojil jej k statku Poleňskému, s nímž r. 1711 dostal se k panství Chuděnickému.

Z původní staré TVRZE ÚSILOVSKÉ, jež příkopem vodním byla obehnána, zbylo pouze věžovitě stavení as 15 m dlouhé a 11 m široké, které již od počátku XVIII. stol. až podnes za sýpku slouží. Nad prostým vchodem do této snesené a nad ostatní jednopatrovou stavbu nevynikající věže zasazeny jsou dva kamenné znaky, valně otlučené, jež prozrazují erby Drslaviců a Svojšínských (poloutrojříčí a plně trojříčí). Část tvrze k věži v pravém úhlu se připojující vystavěna byla bezpochyby v XVI. stol. a obsahuje v přízemí dvě sklenuté světnice v té podobě, jak při odhadu statku r. 1711 se popisují. Ostatní výstavnost již tehdy (1711) ve zdech a střechách velmi sešlá a za chlévy užívaná spustla docela a zbylo z ní jen něco málo zdíva.

Volmava (Vollmau).

Posel od Čerchova 1893, I. — Trajer Joh., l. c. 865. — Zápisky a paměti děk. K. Hájka. — Eichler J. Dotazy, l. c. — Liber memorabil. od r. 1815.

U vsi nalezeny před lety měděné peníze říms. císaře Oktava Augusta, Klauda Nerona a Hadriana; u samoty č. p. 35 bronz. celt, nyní v museu Domažlickém uloženy.

Osada na Bystřici pod Čerchovem patřila až do r. 1764, kdy upravovány hranice zemské, ku koruně Bavorské; zdejší filiální kostelíček stál pod správou fary v Bavorském Brodě do r. 1782, kdy zřízena při něm lokalie, která r. 1856 na faru povýšena byla.

KOSTEL SV. ANTONÍNA PADUÁNSKÉHO (farní), dostavěný r. 1797 (nad vchodem kostelním letopočet 1796), orientovaná stavba v jednoduché, bezslohové výpravě. V západním průčelí věž jehlanem krytá, z pola do lodi, z pola z průčelí ven vystupující; v průčelí tři vchody, nad

vchodem podvěžním barokové okno, nad vchody postranními po výklenku; obdélníková loď prolomena na každé podélné straně dvěma okny s polokruhovými oblouky a malým oknem eliptickým při kruchtě. Užší, stejně vysoký chor má závěrovou zeď segmentovou, po jeho levé straně sakristie. Loď je uvnitř ploše kryta, chor překlenut plackou, oblouk triumfální polokruhový.

Vnitřní zařízení, primitivní, pochází většinou z doby výstavby kostela; na hlavním oltáři velké sochy sv. Augustina a Řehoře, přeneseny sem byly spolu s jinými předměty ze zrušeného kláštera dominikánského v Klatovech (barok ceny prostřední). Z téhož kláštera pochází bezpochyby

Obr. 115. Volmava. Pohled na kostel.

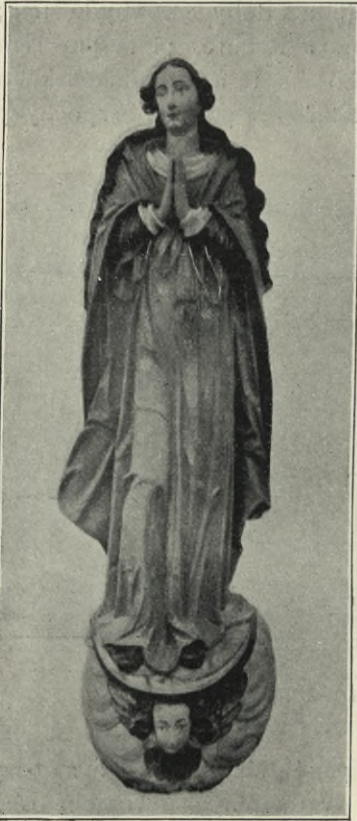
baroková kaditelnice mosazná, hrubé tepané práce, pak dva zvony, z nichž větší 0·78 *m* průměru, 0·60 *m* výšky, zvarhaněným povrchem svého pláště, vykrajovaného okraje a rokokovými tvary uch na první pohled jeví se jako dílo cizí. Střed pláště přepásán je obroučkem s rokokovými kartušemi a plaketami Ukřižovaného a Karla Boromejského. Kolem koruny opis: PETRUS ANTONIUS IACOMINY, níže: PASSAVIENSIS ME FUDIT ANNO 1759 (téhož roku byl v Klatovech činným), při dolejší okraji HANC VIVO HONORI ATQVE VENERATIONI BEATI CESLAI VOVIT CONSECRAVIT ET FIERI FECIT HVIVS NOMINIS PSCHOŁTZ O:P:

Menší zvon 0·60 *m* průměru, 0·50 *m* výšky, má na plášti plakety sv. Barbory a Dominika (?), letopočet 1777 a medalion zvonaře s opisem IACOB WILHELM SEITZ IN PILSEN.

Na třetím prasklém zvonku (40 × 30 *cm*) obrázky sv. Jana Křt., Antonína Pad. a nápis: ANNO 1810 E:P: GUTTHATTERIN. V medalionu: Peter Paul Perner in Pilsen.

Lampa baroková na věčné světlo, měděná, s vysekávanými a rytými rostlinnými ornamenty, ucha v podobě ženských karytid. Z XVII. stol. (Tvarem i prací podobna lampě ve Všerubech, viz obr. 118.)

Dva cínové svícny kandelábrového tvaru, dobrého díla, z počátku XVIII. stol.

Obr. 116. Všepadly. Madonna z 17. stol.

Všepadly (Šepadly).

Hr. Eug. Černín, l. c.

Ves na staré obchodní silnici z Klatov do Horš. Týna vedoucí.

V KAPLIČCE nade vsí dřevěná socha Madonny Immacul. na měsíci, v plném reliefu, i s podstavou 1'77 m vys. (postava 1'36 m), formy štíhlé, řasování již barokové, polychromie nová. XVII. stol., druhá polov. Socha přenesena sem ze zruš. kostela sv. Václava v Úbočí. (Obr. 116.)

STARŠÍ KAPLIČKA na návsi z r. 1775, je nepatrná, neslohová stavba o půdorysu šestihranném.

Všeruby (Neumark).

Sommer Joh., l. č. VII. 115. — Sedláček A., l. c. IX. 69 a 130. — Method, XXV. 108. — Randa H., Chodové a jich osudy, 17, 20. — Eichler Jos., l. c. — Trajer Joh., l. c. 849. — Matriky nejstarší od r. 1643. — Gedenkbuch N. 1. (k němuž připojeny matriky) od r. 1644. — Pamětní kniha nová od r. 1851.

Při stavbě silnice na počátku minul. století nalezen u obce bronzový palstav. (Rukop. hr. Eug. Černína: Gesch. u. Archaeol. d. Herrsch. Chudenic.)

Městečko v památném průsmyku Kdyňském (Všerubském) na samých hranicích zemských u říčky Kouby, založeno a výsadou i znakem nadáno bylo v XVI. stol. (vedle původního názvu »Neue Marck vor dem Wald« nazýváno též »zum böhmischen Weyer« dle velkého rybníka při samé obci). Tehdy přináleželo ku zboží hradu Riesensberského. R. 1586 koupil je Jan z Vidršperka, ale již r. 1626 objevuje se v držení jich rodina Koců z Dobrše. Se svolením Max. Diviše Koce obyvatele městečka a sousedních obcí Hájků, Brůdku a Studánek svým nákladem postavili tu ve Všerubech v letech 1628—1650 kostel, při němž pak vlastní farář ustanoven. Volf Max. z Lamingu, koupiv 1692 městečko a statek Všeruby, připojil je k panství Koutskému, s nímž až dosud sloučeny zůstávají.

U obce chová se: Malé obecní pečeti dlo mosazné, prům. 2'5 cm, bez rukojeti. Ve štítu vzpřímený medvěd, opis: S · NEVMARCK · VOR DEN WALD 1600. (Větší

pečetidlo, průměru 3·5 cm, jehož otisk zachován v archivu musea král. Českého — opis: S · NEIMARCK × VORN × WALD × 1600 × — nemohlo býti zjištěno.)

Dvanáct privilegií a listin, vesměs originálů na pergamentu, při požáru r. 1852 vodou pokažených a s větší částí nečitelných:

1. Majestát Maxmiliana II., český, z r. 1570 (silně poškozený) s částí visuté pečeti a s malovaným erbem městečka (obdarování na pečeť, trh téhodní, dva trhy výroční a právo pečetiti voskem zeleným).

2. Majestát Marie Terezie z r. 1767, německý, s vis. říšskou pečeti (konfirmace privileje Maxmiliana II.).

3. Majestát Josefa II., něm., jen částečně čitelný, s vis. velkou pečeti.

Obr. 117. Všeruby. Farní kostel sv. Michala.

4. Majestát Františka II. z r. 1795, něm., s vis. pečeti (konfirmace privilegia Josefa II.).

Dále originály privilegií vrchnostenských:

5. List německý Jana Šebest. Vidršperka na Zahořanech z r. 1606, jímž uzavírá s poddanými svými v městečku Všerubech smlouvu o platy úročné a různé jiné povinnosti.

6. List. Frant. Rud. říšsk. hraběte z Dobrše, z r. 1642.

7. List Jana Václava říš. hrab. z Dobrše, datum nečitelné.

8. List. Maxmil. Jiřího říš. hrab. z Dobrše (převzal statek r. 1650), datum nečitelné.

9. List Otty Jiřího z Hellmersonu z r. 1665.

10. List Václ. Albrechta Koce z Dobrše z r. 1680.

(Listy 6, 7, 8, 9 a 10 vesměs německé s pečeti odrzеныmi aneb jen částečně zachovanými obsahují skoro doslovné obnovení smlouvy Jana Šebest. Vidršperka z r. 1606.)

11. Privilej Jiřího Jindřicha svob. pána ze Stadionu z r. 1698, něm., o osmi listech v knížku kvart. svázaných s dvěma vis. pečeti Stadionu a Bedř. Jarosl. Hory z Ocelovic. Obsahuje potvrzení smlouvy Václ. Albrechta Koce z r. 1680.

12. Vidimus latinský z r. 1672 listin arcib. kanceláře pražské z r. 1669 a 1671, vztahujících se k stavbě a vysvěcení kaple sv. Václava u Všerub (na Brůdce).

V musei města Klatov pečtidlo cechu hrnčírů, mosazné, nepravidelný ovál $360 \times 300 \text{ mm}$, uprostřed strom rajský s Adamem a Evou, nad nimi písmeny K, I. Opis: HANDWERCKS · SIG·LL · DER · TEPFER · IN · NEIMARCK · 1716.

Obr. 118. Všeruby. Lampa na věčné světlo, 17. stol.

FARNÍ KOSTEL

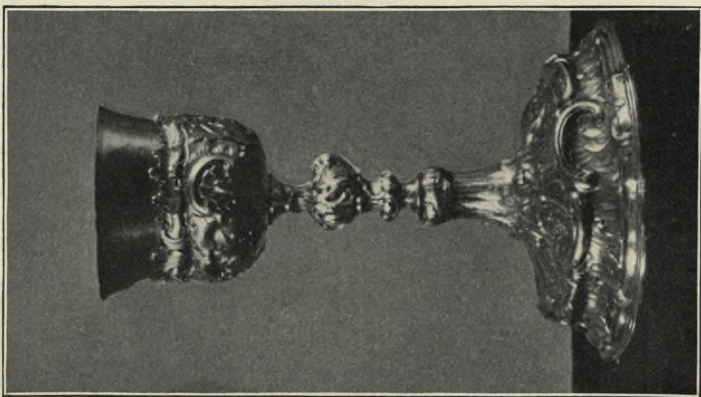
SV. MICHALA ARCH.,

orientovaná stavba baroková s tradicemi gotiky, obnovená po požáru r. 1852, při němž i vnitřní zařízení až na kazatelnu, některé obrazy, sochy a části oltáře hlavního i bočních, zničeno. Skládá se z lodi, užšího presbyteria se závěrem polygonálním a věže přilehlé k levému boku presbyteria, kryté jehlanem.

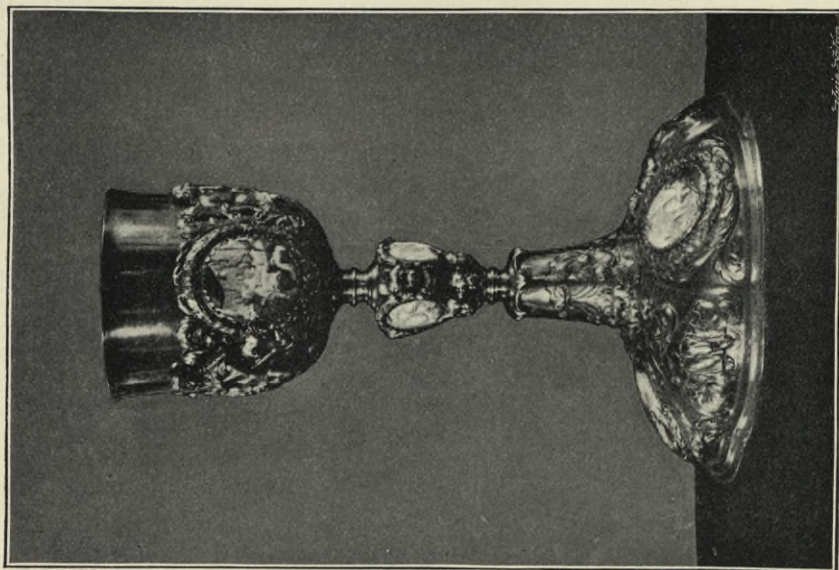
Vchod do lodi spod kobky (z té schodiště vedoucí na kruchtu) portálem poloelipsou sklenutým a rýhovanými žlábký v bocích oživeným. Kobce odpovídá na severní straně lodi kaple polokruhem zakončená, v ní oltář sv. Jana Nep. se sochou (slabou) dle vzoru *Rauchmüllerova*.

Lod' $15\cdot50 \text{ m}$ dlouhá, $8\cdot25 \text{ m}$ široká, rozvržena jest

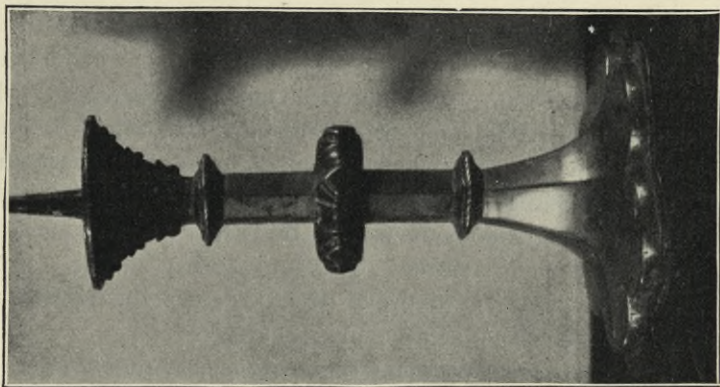
na čtyři klenbová, křížem hladce sklenutá pole s lunetovými oblouky lomenými, okna po obou stranách ve volných polích vysoká, nahoře nejapně napodobenými oblouky uzavřená, v západní polovici okna menší, polokruhem zakončená. Pole při průčelí západním zaujímá kruchta, zbudovaná na dvou oblých sloupech a třech křížových klenbičkách. Triumfální oblouk tudorského tvaru, bez trnože, s římsou barokovou v patě oblouku, je na hranách ukosený. Presbyterium skládá se z křížového travée a závěru, vytvořeného třemi stranami lichoběžníka, tři okna mají tvar podobný oknům v lodi. V levo otvírá se portál s hranou ubranou, segmentem sklenutým a nad ním okrouhlé okno do sakristie pod věží, sklenuté křížem a osvětlené se tří stran malými, silně do vnitř vyšpaletovanými okny.

Obr. 119. Všeruby. Menší kalich.

Obr. 120. Všeruby. Větší kalich.

Obr. 121. Všeruby. Gotický svícen.

Hlavní oltář v podstatě volně stojící architektura výstředního baroku (oblamovaný architrav na čtyřech sloupech) s dřevěnou sochou Michala archanděla a postranními sochami sv. Petra a Pavla, Václava a biskupa Dionysia. Bezcné jsou i boční oltáře sv. Barbory a P. Marie.

Kazatelna copová, na bocích olejové obrazy světců Jana Nep., Jana Křt., Jana evang. a čtyř Otců církevních.

V kostele pět žulových náhrobních kamenů s nápisy s větší částí úplně setřenými, vesměs to epitafů farářů zdejších z XVIII. stol.; před kostelem u dveří mramorová deska s latinským nápisem, jenž svědčí knězi Jos. Greisingerovi, zemřelému r. 1772.

Lampa baroková na věčný oheň, bronzová, postříbřená, zvýší 24 cm, zdobená rostlinným ornamentem prolamovaným a rytým; ucha v podobě dívčích karytid (vyobr. 118, srv. Soupis Milevský obr. 173).

Kalich stříbrný, zlacený, výška 24·5 cm, výborně tepané dílo z XVIII. stol., značka IG (vyobr. 119).

Kalich stříbrný, výška 29 cm, na nodu tři emailované medaliony s monogrammy Jesus, Maria, Josef, na koši a noze po třech velkých, ověčených medalionech s emailovými scenami Utrpení Krista, ostatní plochy vyplňují ornamenty a figurky andělů s odznaky umučení, práce tepané V celku i podrobnostech výborný zlatnický kus Mnichovské dílny z konce XVII. stol. (vyobr. 120). Značka

Svícník gotický, bronzový, 25 cm vysoký, noha šestilaločná, nodus se šesti čtyřbokými výčněly, svršek opřen šesti hřebínky (obr. 121). XV. stol.

Zvony: 1. Výška 0·80 m, průměr 1·00 m, ulitý r. 1853 Václavem Pernerelem v Plzni.

2. Výška 0·57 m, prům. 0·76 m, ulit byl r. 1867 Robertem Pernerelem v Plzni; od téhož ulit byl i 3. zvon nejmenší.

Na náměstí před kostelem kamenná socha sv. Jana Nep. prostřední ceny. Na podstavci nápis:

S:

IOANNES NE

POMUCENE

ORA PRO NOBIS

BENEFACOR

MATHIAS HUEBL

ANNO 1769.

Ždanov (Tannava).

Trajer J., l. c. 839.

Osada byla zbožím kláštera Augustinianů v Pivoni, po jehož zrušení r. 1787 dvůr se zámečkem přešel do soukromého držení a zřízena v něm továrna na bílé kameninové zboží (značka: TANNAVA), jež v poslední době zašla.

KLÁŠTERNÍ STAVENÍ (zámeček) jest budova jednopatrová s barokovou úpravou oken a vchodu eliptickým obloukem sklenutého, nad nímž v poli vlnitou římsou obmezeném kamenný erb se znakem kláštera (na knize letopočet 1730 udává spolu dobu výstavby).

Naproti zámečku pískovcová socha sv. Augustina s andělíčkem u nohou v životní velikosti, dobrého díla. Na žulovém podstavci chronogramm:

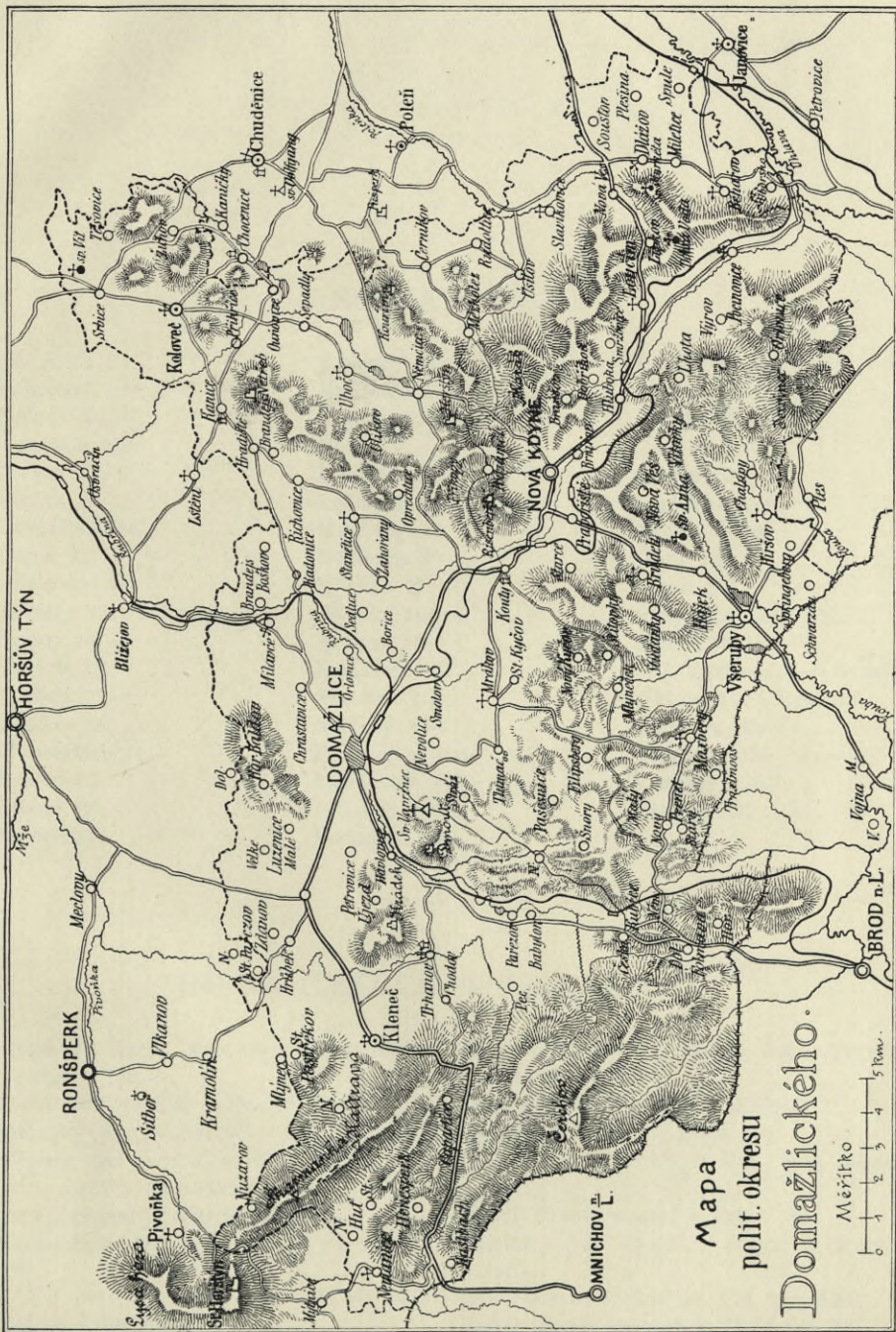
AVGVSTINO
DOCTORVM PRINCIP
PATRI SVO
STRVXERE
STOKENSES
AVGVSTINIANI

udává letopočet 1763.

OPRAVA.

Str. 34. řádek 5. zdola čti Ign. místo Janu.

Mapa
polit. okresu
Domažlického.

Měřítko
0 1 2 3 4 5 Km.

SEZNAM MÍST.

Sv. Anna 1.	Koloveč 88.	Rejkovice 106.
Běhařov 7.	Košnice 90.	Risenberk 106.
Brůdek 10.	Kouřím 91.	Slavikovice 106.
Černíkov 13.	Kouty 91.	Smolov 108.
Dlažov 13.	Loučím 92.	Srbice 109.
Dmout 14.	Lužnice 96.	Stanětice 114.
Domažlice 14.	Maxberg 96.	Trhanov 120.
Hájek 72.	Mězholez 97.	Úboč 122.
Havlovice 73.	Milavče 97.	Újezd 125.
Herštýn 73.	Miletice 100.	Únějovice 125.
Hiršov 74.	Mrákov 101.	Úsilov 126.
Hrádek 75.	Nemanice 102.	Sv. Vavřinec — Veselá Hora viz Domažlice.
Hrůbek 75.	Němčice 103.	Volmava 126.
Chodov 76.	Netřeby 104.	Všepadly 128.
Chrastavice 76.	Počinovice 104.	Všeruby 128.
Kanice 76.	Postřekov 105.	Ždanov 132.
Kdyně 77.	Příkopy 105.	
Kloneč 82.	Radonice 105.	

JMÉNA UMĚLCŮ A ŘEMESLNÍKŮ.

Bellmanna Karla, zvonaře v Praze dcera Anna 7, 102.	Gilmetti (Gillmetti) Marek Ant., stavitel v Klatovech 1.
Brantl Volf, truhlář v Domažlicích 45.	Gindra Martin, zvonař v Jindra.
Butovský Jan, zvonař 95.	Herzog Jan, malíř v Plzni 104.
Cechner Ant., architekt v Hořicích 124.	Hilzer Petr, zvonař ve Vid. Nov. městě 105.
Copp, malíř v Domažlicích 99.	Hošek Frant., sochař v Praze 75.
Daniel, zvonař v Klatovech 114.	Jacominy Petr Antonín, zvonař v Pasově 127.
Dienzenhofer Kil. Ign., stavitel v Praze 34, 98.	Jiljí z Plzně, zvonař 95, 114, 120, 125.
Diepolt Jos., zvonař v Praze 63, 90, 102.	Jindra Martin, zvonař v Klatovech 96.
Egidius, zvonař, v. Jiljí.	Juránek a Perner, zvonaři v Plzni 13, 97, 100, 122.
Franc Jan, řezbář samouk v Domažlicích 41.	

- Kaffel Bartol., zvonař ve Vídni 75.
Kaplánek Blažej, zvonař v Domažlicích 80.
Kaplánek Václav, malíř v Domažlicích 44, 67.
Karer Antonín, stříbrník v Praze 44.
Kaura V., stavitel v Praze 36.
Liebscher Adolf, malíř v Praze 124.
Lišák (Lissiack) Valentin, zvonař v Praze 75.
Lux Julius, malíř v Plzni 39, 44, 63, 99.
Matěj, zvonař v Plzni 125.
Perner Josef, zvonař v Plzni 13, 75, 90, 102.
Perner Petr Pavel, zvonař v Plzni 49, 50, 55, 63, 72, 78, 127.
Perner Robert, zvonař v Plzni 55, 132.
Perner Václav, zvonař v Plzni 103, 107, 132.
Perner viz též Juránek a Perner.
Pricqvey Jan, zvonař v Klatovech 9, 12, 47, 97, 105, 107, 108.
Pricqvey Štěpán, zvonař v Klatovech 14.
Raab Ignác, malíř jesuita 80.
Rietzler Fr. H., sochař v Mnichově 44.
Ringelhahn Frant., sochař v Domažlicích 39, 44, 45, 61, 69, 99.
Saneta Karel, stavitel (Zanetti) 68.
Sedlpaur Jiří, zvonař v Štrubíně 97.
Seidl, zlatník z Hiršova 75.
Seitz Jakub Vilém, zvonař v Plzni 73, 85, 90, 107, 127.
Spannbrucker Ant., stavitel v Praze 98.
Truger, truhlář v Domažlicích 45.
Velc Ferd., malíř v Praze 33, 84.
Vilém, zlatník 113.
Vosmík Č., sochař v Praze 75.
Widmann (Widimon) sochař 69, 99.
Wienninger A., malíř v Domažlicích 54.
Wimmer Petr, malíř v Domažlicích 41, 44, 69, 102.
Wittmer Mich., malíř v Římě 121.
Zahořík Jiří, stavitel v Domažlicích 34.
Zanetti Karel (Saneta) stavitel 68.

Príspevky

věnované na vydávání „Soupisu památek historických a uměleckých
v království Českém“.

Na vydání jednotlivých svazků Soupisu dostalo se Archaeologické kommissi a dostává příspěvků jednak věnováním subvence na vydání, kterážto podpora obrací se na pořízení ilustrací, tak že tímto způsobem jednotlivé svazky podle hojnosti subvence mohou býti prodávány poměrně lacino a dojíti tak nejširšího rozšíření ve veřejnosti. Na druhé straně podporuje se dílo hromadným zakupováním jednotlivých svazků od autonomních a jiných korporací.

Posud Archaeologické kommissi poskytli příspěvky*) obojího druhu tito jednotlivci a korporace:

Důstojný provincial augustinianů P. A. Tonder na Soupis okresu

Lounského	K	140—
Konvent augustinianů v Ročově	»	60—
Město Kolín na Soupis okresu Kolínského	»	400—
Okresní výbor v Kolíně na Soupis okresu Kolínského	»	400—
Město Louny na Soupis okresu Lounského	»	400—
Okresní výbor v Kouřimi na Soupis okresu Kolínského	»	400—
J. J. Jiří kn. z Lobkowicz na Soupis okresů Mělnického, Píseckého a Jičinského	»	1000—
Pan ředitel Jan Vaněk zakoupil 80 výt. Soupisu okr. Kolínského.		
Okresní výbor v Kouřimi . . . 12 » » » »		
J. M. opat Sigmund Starý na Soupis okresu Milevského	»	100—
Město Roudnice na Soupis okresu Roudnického	»	400—
Okr. výbor v Bechyni na Soupis okresu Milevského	»	100—
Okr. hospodářská záložna v Sedlčanech na Soupis okresu Sedlčanského	»	40—
Hrabě Jan Josef z Herbersteina na Soupis okresu Roudnického	»	50—
Pan August Fodermayer na Soupis okresu Plzeňského	»	100—
Rolnická záložna Podřípská na Soupis okr. Roudnického	»	200—
Okresní školní rada v Sedlčanech zakoupila 45 výtisků Soupisu okresu Sedlčanského.		
Hospodářská okresní záložna v Sedlčanech koupila 30 výtisků téhož Soupisu.		
Okresní výbor v Sedlci koupil 15 výtisků téhož Soupisu.		

* Příspěvky uvádějí se, jak podle času byly poskytnuty.

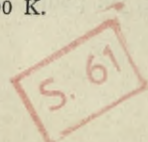
Okresní výbor ve Voticích koupil 100 výtisků téhož Soupisu.
Městská rada v Roudnici zakoupila 25 výtisků Soupisu okresu Roudnického.

Okresní výbor v Bechyni zakoupil 10 výtisků Soupisu okresu Milevského.

J. J. Adolf Josef kníže ze Schwarzenberga věnoval na vydání

Soupisů, které se týkají jeho panství	K 2000.—
Město Klatovy na Soupis okresu Klatovského	» 200.—
Město Praha na vydání Soupisu památek města Prahy*) (I. lhůta)	» 5000.—
Okresní výbor v Pardubicích na Soupis okresu Pardubického	» 200.—
Město Mělník na Soupis okresu Mělnického	» 100.—
Okresní zastupitelstvo v Lomnici n. L. na Soupis okresu Třeboňského	» 50.—
Okresní výbor v Karlíně na Soupis okresu Karlínského	» 1000.—
Záložna ve Vysočanech » » » »	» 50.—
Okresní zastupitelstvo ve Veselí n. L. na Soupis okresu Třeboňského	» 50.—
Město Karlín na Soupis okresu Karlínského	» 400.—
Okresní výbor v Třeboni na Soupis okresu Třeboňského	» 100.—
Městská rada v Rokycanech na Soupis okresu Rokycanského	» 200.—
Město Praha na Soupis památek města Prahy (II. lhůta)	» 5000.—
J. J. Ferdinand kn. Kinský na Soupis okresu Chrudimského	» 600.—
Občanská záložna v Hlinsku zakoupila 10 výtisků díla »Lid na Hlinecku«.	
J. J. Moric kníže z Lobkovic na Soupis památek zámku Roudnického	» 6000.—
Okresní výbor v Hlinsku zakoupil 25 výtisků díla »Lid na Hlinecku«.	
Okresní výbor v Chrudimi na Soupis okresu Chrudimského	» 400.—
Městská rada v Jindřichově Hradci na Soupis okresu Jindřichohradeckého	» 100.—
Občanská záložna v Karlíně na Soupis okresu Karlínského	» 200.—
Spořitelna v Příbrami na Soupis okresu Příbramského	» 50.—
Město Kostelec n. L. na Soupis okresu Karlínského	» 100.—
Město Praha na Soupis památek města Prahy (III. lhůta)	» 5000.—
Okresní výbor v Slaném na Soupis okresu Slanského	» 300.—
Občanská záložna v Slaném na Soupis okresu Slanského	» 300.—
Okresní výbor ve Velvarech » » » »	» 100.—
Město Vysoké Mýto na Soupis okresu Vysokomýtského	» 100.—
Okresní výbor v Novém Strašecí na Soupis okresu Slanského	» 100.—
Okresní výbor ve Vys. Mýtě na Soupis okresu Vysokomýtského	» 200.—
Okresní výbor v Nechanicích na Soupis okr. Králové-Hradeckého	» 50.—
Město Chrudim na Soupis okresu Chrudimského	» 400.—
Spořitelna Chrudimská na Soupis okresu Chrudimského	» 100.—

*) Prozatím povolena subvence 20.000 K.

zachovaly, určití — pokud možno — jich vznik a původ, odhadnouti uměleckou a historickou jich cenu a konečně označiti ony památky, na jejichž zachování obzvláště záleží. Vytčen tu programm úmorné drobné práce pro celá takřka pokolení pracovníků, práce však nevyhnutelné, aby se mohlo na jisto postavití, jak umění výtvarné v království Českém se vyvíjelo, odkud první motivy přicházely, jak se vytvářily, jakou měrou umělci cizí zde spolupůsobili, a co přímo z ciziny k nám bylo přivezeno; neboť jen podrobnou znalostí všech památek umění může se dojíti k ocenění vývoje tohoto umění neboli ku správným jeho dějinám. Mimo tento theoretický, velice žádoucí výsledek možno však i očekávati, že podrobné poznání, jak se umění u nás vyvíjelo, nezůstane bez účinku na umělce výtvarné, jakož i na správu zemskou a veřejnost naši, aby zachovány byly ony památky, jež pro vývoj umění domácího jsou zvláště charakteristické a naprosto zasluhují, aby byly ušetřeny a zachovány.

Archaeologická kommisce sestoupila se poprvé 8. května 1893, podala velesl. výboru zemskému dobré zdání o zachování památek domácího umění výtvarného a starožitností domácích vůbec, sjednala svá organizační pravidla, rozdělila se v odbory: praehistorický, historický a lidový. Jakožto přední úlohu vytkla si zdělati *Soupis památek historických a uměleckých v království Českém*, snesla se na příslušných pravidlech a vyslala své delegaty do jednotlivých okresů. Šestý díl soupisu předkládá se tuto veřejnosti.

Přední zásluhu o rychlé uskutečnění podniku tak vážného má zemské zastupitelstvo království Českého, které nejen poskytlo nezbytné podpory hmotné, ale i zvláštními oběžníky praesidialními doporučilo podnik ten úřadům samosprávným v příslušných okresech; také veledůstojné konsistoře vřelým doporučením podporovaly práce, jež ostatně i širší obecnstvo provázelo zájmem, porozuměním i všestrannou podporou.

S obzvláštním uznáním sluší podotknouti, že i peněžitá pomoc z okresů zkoumaných na důstojné vydání soupisu se dostavila.

Do soupisu jsou pojaty:

1. památky praehistorické krátkým označením;
2. památky umění stavitelského, sochařského, malířského od romanské doby do počátku XIX. století; předměty uměleckého průmyslu, pokud nejsou v majetku soukromém; stavby historicky důležité, jako hrady, opevnění, mosty a j.

Soupis bude se vydávati jazykem českým i v překladě německém pro každý politický okres zvlášť; ročně zamýšlí se vydati 4 až 5 okresů. Ke skupinám okresů podle starodávných krajů přidána bude úvodní stať o památkách lidového umění, a zároveň uvede se příslušná literatura. Při popisování ustanoveno šetřiti největší stručností.

18906

L. inw.

Druk. U. J. Zam. 356. 10.000.

PUBLIKACE

ARCHAEOLOGICKÉ KOMMISSE PŘI ČESKÉ

AKADEMII.

SOUPIS PAMÁTEK HISTORICKÝCH A UMĚLECKÝCH V POLITICKÉM OKRESU KOLÍNSKÉM. Napsal Karel B. Mádl. (Soupisu památek historických a uměleckých v království Českém svazek I.) Cena na papíře obyčejném 1 zl. 50 kr., na papíře velínovém 2 zl. 25 kr.

TOPOGRAPHIE DER HISTORISCHEN UND KUNST-DENKMALE IM POLITISCHEN BEZIRKE KOLIN. Verfasst von K. B. Mádl. (Topographie der historischen und Kunst-Denkmale im Königreiche Böhmen. I. Band). Preis 2 fl. 25 kr.

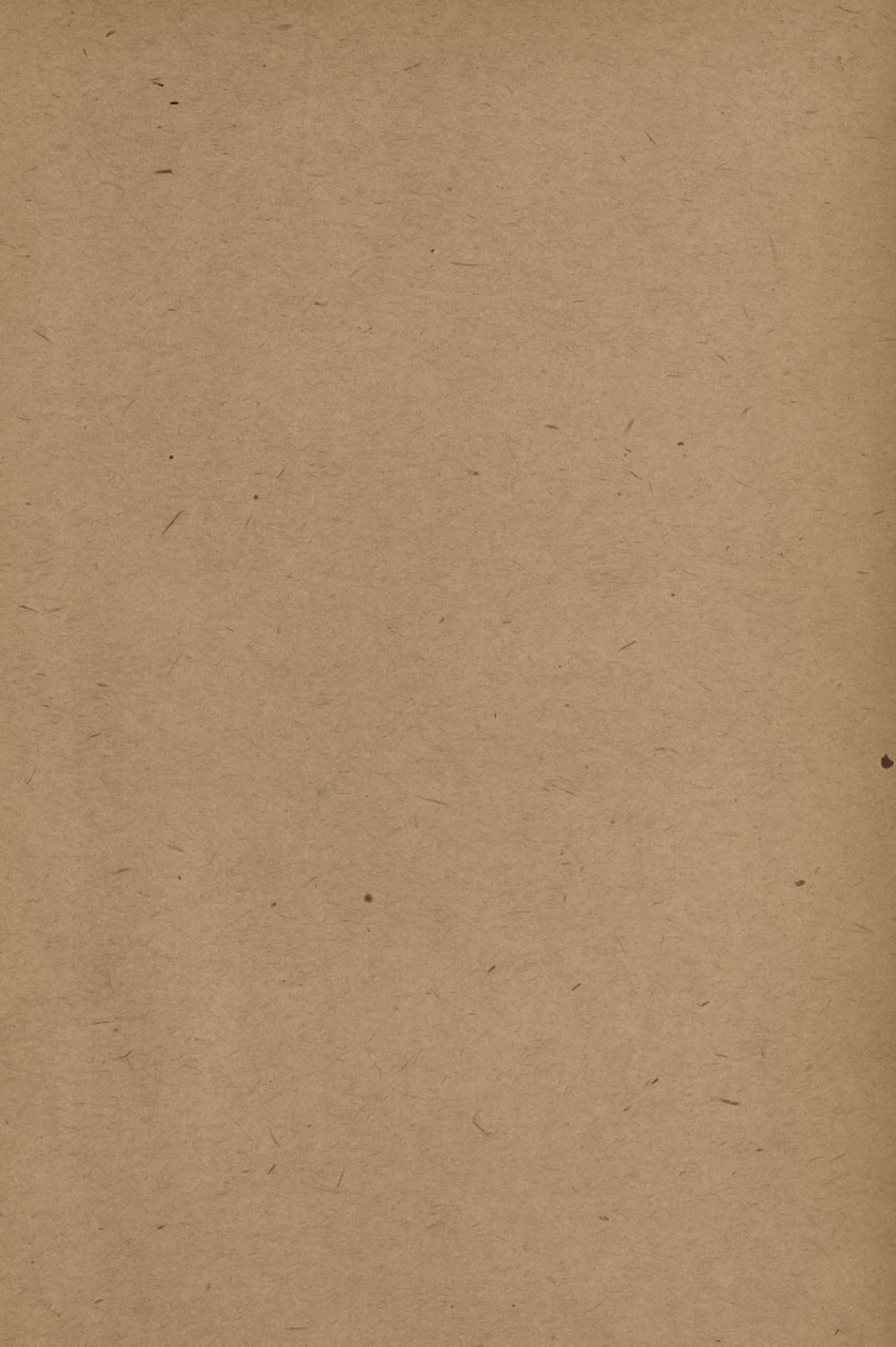
SOUPIS PAMÁTEK HISTORICKÝCH A UMĚLECKÝCH V POLITICKÉM OKRESU LOUNSKÉM. Napsal Dr. Bohumil Matějka. (Soupisu památek v království Českém svazek II.) Cena na papíře obyčejném 1 zl. 20 kr., na papíře velínovém 1 zl. 80 kr.

TOPOGRAPHIE DER HISTORISCHEN UND KUNST-DENKMALE IM POLITISCHEN BEZIRKE LAUN. Verfasst von Dr. Bohumil Matějka. (Topographie der historischen und Kunst-Denkmale im Königreiche Böhmen. II. Band). Preis 1 fl. 80 kr.

SOUPIS PAMÁTEK HISTORICKÝCH A UMĚLECKÝCH V POLITICKÉM OKRESU SEDLČANSKÉM. Napsali Dr. A. Podlaha a Ed. Šittler. (Soupisu památek v království Českém svazek III.) Cena 2 zl. 40 kr.

SOUPIS PAMÁTEK HISTORICKÝCH A UMĚLECKÝCH V POLITICKÉM OKRESU ROUDNICKÉM. Napsal Dr. Bohumil Matějka. (Soupisu památek v království Českém svazek IV.) Cena 3 zl. 70 kr.

SOUPIS PAMÁTEK HISTORICKÝCH A UMĚLECKÝCH V POLITICKÉM OKRESU MILEVSKÉM. Napsali Dr. A. Podlaha a Ed. Šittler. (Soupisu památek v království Českém svazek V.) Cena 3 zl. 40 kr.

WYDZIAŁY POLITECHNICZNE KRAKÓW

17

Biblioteka Politechniki Krakowskiej

III-307287

Kdn., Czapskich 4 — 678. 1. XII. 52. 10.000

Biblioteka Politechniki Krakowskiej

10000301128